

The Project Gutenberg eBook of El Tresor del Vell Cavaller, by Erckmann-Chatrian

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: El Tresor del Vell Cavaller

Author: Erckmann-Chatrian

Translator: Joan Sitjar

Release Date: June 4, 2010 [EBook #32691]

Language: Catalan

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EL TRESOR DEL VELL CAVALLER ***

Produced by Anna i Ricard Samarra

CONTES DE ERCKMANN-CHATRIAN:

"El tresor del vell Cavaller"

"Huc el Llop"

TRADUCCIÓ: Joan Sitjar

EL TRESOR DEL VELL CAVALLER

Una nit del mes de setembre de 1828, el digne i respectable llibrer Furbach, del carrer de Neuhauser, a Munic, es despertà tot estranyat de sentir caminar a la golfa de damunt la seva cambra: algú anava i venia i es lamentava. Un dels espiralls de la golfa s'obrí, i llargs sospirs foren exhalats en el silenci.

En aquell moment, a la capella dels jesuïtes va sonar la una, i sota la cambra del senyor Furbach els cavalls daven peuades a l'estable.

La golfa era ocupada pel cotxer Nicklause, un minyonàs del Pitcherland sec, nerviós, molt destre a menar els cavalls, que fins i tot havia fet alguns estudis al seminari de Marienthal, però d'una ànima senzilla i supersticiosa; duia sota la camisa una creueta de bronze, i la besava de nit i de dia, baldament ell hagués passat dels trenta anys.

El senyor Furbach parà l'orella. Al cap d'alguns segons l'espirall tornà a tancar-se, les passes van cessar, el llit del cotxer va cruixir i al capdavant tot va callar.

-Vaja- va dir-se el vell llibrer -avui és lluna plena: Nicklause es tusta el pit: gemega pels seus pecats, el pobre diable!

I sense inquietar-se més de tot allò, havent-se girat, s'adormí tot seguit.

L'endemà, a les set si fa no fa, el senyor Furbach, amb els peus a les sabatilles, es desdejunava tranquilament abans de devallar al seu magatzem, quan dos copets ressonaren a la seva porta.

-Entreu!- digué, tot sorprès d'una visita tan matinera.

La porta s'obrí i Nicklausse comparegué, vestint la brusa cendrosa, coberta la testa amb l'ample feltre muntanyenc i amb el gros garrot de servei al puny, així com s'havia presentat, temps enrera, en arribar del seu poblet. Estava tot esblaimat.

-Senyor Furbach- va dir: -vinc a demanar-vos el meu comiat: gràcies a Déu podré, al capdavant viure amb benestança i ajudar la meva àvia Orchel de Vangeburg.

-Què haurieu heretat?- li demanà el vell llibrer.

-No, senyor Furbach: he somniat un tresor, entre la mitja nit i la una, i ara aniré a pescar-lo.

El brau minyó parlava amb tanta de seguretat, que el senyor Furbach romangué tot confós.

-Com s'entén, heu somniat?- va dir.

-Sí, senyor: he vist el tresor així com ara us veig, al fons d'un soterrani molt baix, dins un castell antic. Hi havia un cavaller ajagut damunt el tresor, amb les mans creuades i un pot de ferro al cap.

-Però on era això, Nicklausse?

-Ah! No en sé pas res. Primer de tot aniré a cercar el castell; en acabat, prou que trobaré el soterrani i els escuts: un sepulcre de sis peus tot ple de peces d'or: em sembla de veure-ho.

Els ulls de Nicklausse es posaren a llentejar d'una manera estranya.

-Vejam, pobre Nicklausse, vejам!- exclamà el vell Furbach. -Siguem raonables. Seieu. Un somni... està bé, molt bé. En temps de Isop, no dic que no: els somnis significaven alguna cosa; però avui en dia, és ben diferent. Tothom somnia: jo mateix he somniat tresors cent vegades i, desgraciadament mai n'he trobat cap. Penseu-vos-hi: dexareu una bona col·locació per anar a trescar darrera un castell que potser no existeix.

-L'he vist- digué el cotxer: -és un gran castell que ja es va esfondrant. A sota hi ha un poblet, una gran escala de cargol, una església molt vella... En aquella contrada hi viu encara molta de gent. Un riu molt gran hi passa a la vora.

-Bé, tot això ho heu somiat, em penso- digué el senyor Furbach bo i alçant les espatlles.

Després, al cap d'un instant, volent retornar aquell home al seu seny, de qualsevol manera que fos:

-I el vostre soterrani, com era?- li va demanar.

-Semblava un forn.

-I deueu haver-hi baixat amb un llum: veritat?

-No, senyor.

-Doncs, aleshores, ¿com heu pogut veure el sepulcre, el cavaller i les peces d'or?

-Era il·luminat d'un raig de lluna.

-Ah, ja!... De manera que la lluna brilla en un soterrani? Ja veig que el vostre somni no té cap ni centener.

Nicklausse començava d'enutjar-se. Tanmateix, però es contingué i va dir:

-Ho he vist, i no m'encaparro de cap altre cosa. I el cavaller, teniu, mireu-lo- exclamà tot obrint la seva brusa: -veu's-lo aquí!

Al mateix temps es treia del pit la creueta de bronze penjada d'una cinta, i la deixava damunt la taula amb un posat d'èxtasi.

El senyor Furbach, gran aficionat a medalles i antiguitats, es sorprengué del treball estrany i verament preciós d'aquesta relíquia. La va pendre, la va examinar, i va reconèixer que era del segle XII. En lloc de l'efigie del Crist, hi sobresortia en relleu, a la branca del mig, la d'un cavaller amb les mans junyides en actitud de pregària. Altrament cap inscripció no en precisava la data.

Nicklausse, durant aquest examen, seguia els més petits gestos del llibrer amb inquietud.

-És molt bell,- va dir el senyor Furbach -i poc m'estranyaria que, a força d'esguardar aquesta bonica relíquia haguéssiu acabat per figurar-vos un cavaller estès damunt un tresor; però, creieu-me, minyó, el

veritable tresor que cal cercar és el de la creu: de la resta no val la pena de parlar-ne.

Nicklausse no respongué pas. En haver-se passat el cordó al coll, però, va dir:

-Me'n vaig: que la Verge Santa m'il·lumini!... Quan Nostre senyor vol el nostre bé, cal aprofitar-ho. Sempre m'heu tractat bellament, senyor Furbach, és ben cert; però el bon Déu em comanda que me'n vagi. I, després, ja és hora que em casi; he vist allà baix, en el meu somni, una noia que m'escauria d'allò més.

-I cap a quina banda aneu?- demanà el llibrer, el qual, al capdavant, no pogué estar-se de somriure davant aquella simplicitat.

-De la banda del vent- respongué Nicklausse: -és la cosa més segura.

-Esteu ben decidit?

-Sí, senyor.

-Molt bé: ajustaré el que us pertoca. Em reca, de perdre un servent tan bo; però em faria escrípol, verament de resistir-me a la vostra vocació.

Devallaren plegats al despatx de la llibreria i, un cop feta la comprovació en els seus registres, el senyor Furbach comptà dos cents cinquanta florins d'Austria a Nicklausse, resta de la seva soldada comprenent-hi els interessos de sis anys a aquella part. Després de la qual cosa, la digna persona li desitjà bella sort i es proveí d'altre cotxer.

Molt de temps, el vell llibrer, contà aquesta història estranya: se'n reia d'allò més, de la ingenuïtat de la gent de Pitcherland, i els recomenaya a sos amics i coneguts com a servents excel·lents.

Alguns anys després, el senyor Furbach, havent casat la seva filla, la senyoreta Anna Furbach, amb el ric llibrer Rubeneck de Leipzig, es retirà dels afers. Però s'havia avesat en tant de manera al costum del treballar, que, a despit de sos setanta anys, la inacció se li féu aviat insuportable. Aleshores va fer diversos viatges a la Itàlia, la França i la Bèlgica.

Cap als primers dies de la tardor, l'any 1838 visitava les vores del Rin. Era un vellet d'ulls eixerits, pòmuls vermellencs i passa encara ferma. Hom el veia passejant-se pel pont del vaixell, amb el nas en l'aire, la levita cordada, el paraigua sota el braç, la gorra de seda negra tirada damunt les orelles, conversant, informant-se de tot, prenent notes i consultant, volenterós, la Guia dels viatges.

Un matí, entre Frisenheim i Neuburg, després d'haver passat la nit al saló del *dampschiff* amb trenta altres viatgers (dones, infants, turistes, comerciants), estesos mescladament damunt les banquetes, el senyor Furbach, sortós d'escapar-se d'aquella estufa, pujà al pont a la matinada.

Eren prop de les quatre del matí. Una boira espessa cobria el riu; l'aigua bruelava; la màquina clapotejava feixugament; alguns llumets s'estemordien, llunyans, entre la boira; i de vegades, remors immenses muntaven entre la fosca. La veu del vell Rin dominant l'aldarull, contava l'eterna llegenda de les generacions esvaïdes, els crims, les gestes, la grandesa i la caiguda d'aquells antics margraves, els estatges dels quals començaven de dibuixar-se entremig de les tenebres.

Recalcat contra la màquina, el vell llibrer mirava, amb ulls somniosos, com desfilaven aquelles recordances. El fogainer, el mecànic, anaven i venien al seu entorn. Algunes guspises volaven per l'aire; un fanal es gronxava a l'extrem d'una corda; la brisa tirava contra la proa flòbies d'escuma. D'altres viatgers lliscaven aleshores cambra enfora, com a ombres.

El senyor Furbach, havent girat la testa, destrià un munt ombrívol de ruïnes damunt la vora dreta del riu, i casetes en feixes al peu dels esbarjosos baluards; un pont volant escombrava l'aigua escumosa amb la seva llarga corda arrossegadissa.

Va avançar cap al fanal, obrí la seva Guia, i llegí:

«BRISACH-VELL, *Brisacum* i *Brisacus mons*, fundat per Drusus; en altre temps, capital del Brisgau. Passava per una de les ciutats més fortes d'Europa. Clau de l'Alemanya, veié alçar son castell fort a Bernat de Zoeringen. Frederic Barbarroja hi féu transportar, a l'església de Sant Esteve, les relíquies dels Sants Gervasi i Protasi. —Gustau Horn, suec, intentà de pendre-la, l'any 1633, després d'haver assolit grans aventatges sobre els imperials, i no li reeixí.—Brisach fou cedida a la França pel tractat de Westfàlia. Hom la retornà, en la pau de Riswick, a canvi d'Estrasburg. Els francesos la cremaren l'any 1793. Les fortificacions en foren aterrades l'any 1814.»

-Així, doncs- es digué, -aquest és el Brisach-Vell dels comtes d'Eberstein, d'Orgau, de Zoeringen, de

Suàbia i d'Àustria: no puc deixar-lo passar sense veure'l.

Pocs instants després empenia la davallada, amb el seu bagatge a una barca, i el *dampschiff* continuava cap a Basilea.

Potser no hi ha, damunt les dues vores del Rin, lloc més estrany que l'antiga capital del Brisgau, amb el seu castell escalabornat, les seves muralles de mil colors, de rajoles, de palets, de tàpies, desplegades a cent cinquanta metres damunt el riu. Ja no és una ciutat, i no és encara una ruïna. La vella ciutat morta està envaïda per rústegues cabanes, a centes, que s'empenyen al seu volt, que s'enfilen per sos bastions, que s'aferren a les seves clivelles i la població de les quals, esblaimada, esparracada, pul·lula com els moscards, els mosquits, i els mil insectes de pinces i barrina que nien a les velles alzines, les foraden, les dissequen i les fan pols.

Damunt les teulades pallenques, agraonades contra els baluards, s'obre encara la porta del fort amb la seva volta blasonada, els rastells i el pont llevadís suspès damunt l'abisme. Bretxes espaioses deixen caure la runa al voltant del pendís; els esbarzers, la molsa, l'eura uneixen llurs esforços destructors als de l'home: tot cau, tot se'n va!

Alguns ceps s'ensenyoreixen dels marlets; el pastor i la seva cabra es planten altívols damunt les cornises; i cosa estranya, les dones del poblet, les noies, les velles comares, mostren llurs cares ingènues per mil obertures fetes a les muralles del castell: cada soterrani de l'antiga fortalesa ha esdevingut un estatge avinent: només ha calgut obrir finestres i espitlleres als baluards. Hom veu les camises, les robes roges o blaves, els parracs de totes aquelles llars voleiant pels cims, i llurs aigües brutes davallant dels traus cap als fossats. Al damunt hi ha encara alguns edificis sòlids, jardins, alzines poderoses i la catedral de Sant Esteve, tan venerada de Barba-roja.

Esteneu damunt tot això les tintes grises del crepuscle matinal; descabdelleu a sota, fins a pèrdua d'esguard, el llençol blavenc del Rin, que bruela; representeu-vos, a les grans lloses del moll, rengleres de bótes i de caixes; i tindreu la impressió que degué experimentar el senyor Furbach en arribar a la ribera.

Va destriar, entremig dels embalums, un home de camisa esbadocada i cabells aplanats i encastats als polsos, assegut al caire d'un carretó de braços, amb la corretja a l'espatlla.

-S'atura a Brisach-Vell, el senyor? ¿Baixa al Schlossgarten, el senyor?- Demanà aquell home, amb veu inquieta.

-Sí, minyó: podeu carregar-vos els meus bagatges.

Poc es va fer repetir la invitació. El barquer rebé sos dotze pfennings, i hom partí cap a l'antic castell.

A mesura que s'aixecava el dia, la ruïna immensa es destriava de l'ombra, i sos mil detalls pintorescos s'acusaven amb una estranya netedat. Aquí, damunt una torre decrepita, en altre temps torrella de senyals, un núvol de coloms havien establert llur domicili: es pentinaven tranquilament, amb el bec, a les espitlleres, darrera les quals els arquers d'altre temps llançaren llurs sagetes. Més enllà, un teixidor matiner estirava, a l'extrem de llargues perxes, les seves madeixes de cànem, pels espiralls d'una torre d'homenatge, per assecar-les a l'aire ras. Vinyaters pujaven el rost. Alguns crits de fusina travessaven el silenci: no devien pas mancar, en aquell bé de Déu de ruïnes.

Al cap d'un quart, si fa no fa, el senyor Furbach i el seu guia arribaren a una llarga rampa en forma d'espiral, empedrada d'uns còdols negres i lluentos com a de ferro i vorejada d'un mur alt fins a la mà, la corba del qual arribava fins a la plataforma. Aquella era l'antiga avançada del Brisach-Vell. Al cim de tot d'aquella via, prop de la porta de Gontran l'Avar, el senyor Furbach, tot decantant-se sobre el petit mur, veié al seu davall les innumbrables cabanes agraonades fins a la vora del riu, llurs interiors eixides, llurs escales i galeries fetes un podrimener, llurs sostres pallencs, de bardes i de taulons, i llurs xemeneies que treien fum. Les mestresses encenien llur foc a l'atri; els infants, en camisa, anaven i venien per l'interior de les casoies; els homes es ciraven les botes; un gat rodava damunt la teulada més alta; en un corral, a uns dos cents metres, algunes gallines grataven un femer; i, pel sostre esfondrat d'una antiga pallissa hom veia una nierada de conills, amb la gropa en l'aire i la cua en forma de trompeta, escapolint-se cap a l'ombra. Tot això es descobria als esguards, fins en els recons més ombrívols: la vida humana, els costums, els tarannàs, els plaers i les misèries de la família s'hi mostraven sense misteri.

I tanmateix el senyor Furbach, potser per primera vegada, hi trobà misteri en aquelles coses: un sentiment de temença indefinible lliscà al fons de la seva ànima. ¿Venia de la multiplicitat de lligams entre totes aquelles criatures, de la qual no podia fer-se càrrec? ¿Era el sentiment d'una causa eternal presidint el descabdellament d'aquelles existències? ¿Era la bròfega tristesa d'aquells vastos baluards, assistint a llur destrucció obrada per la tasca d'aquest món infinit? Què sé jo! Ell mateix no hauria

pogut dir-ho; però li semblava que un altre món coexistia, en certa mena de manera, amb aquest món aparent; que les ombres anaven i venien, així com abans, per llur domini, mentre que per sota s'agitaven la vida, el moviment, l'activitat de la carn. Tingué por i es posà a córrer envers el seu carret. L'airet viu de la plataforma, en eixir del camí retort, dissipà aquestes impressions estranyes. Tot travessant l'esplanada, veié a la seva dreta l'antiga catedral de gres roig, encara inexpugnable damunt la seva base granítica, com en temps de les Creuades; a l'esquerra, algunes modestes cases burgeses bastant polides: una noia donava orella-de-rata a sos ocells, un vell forner de gec cendrós fumava al llindar de la seva botiga; a l'enfront, a l'altre cap de l'esplanada, l'hotel del Schlossgarten feia destacar la blanca façana damunt el fons verdejant d'un parc. Allà van a raure els turistes que van a Friburg de Brisgau. És un d'aquests bons hotels alemanys, senzills, elegants, confortables; dignes, en una paraula, que s'hi estatgi un milord viatger.

El senyor Furbach entrà al vestibul sonor. Una bonica serventa el vingué a rebre, i féu transportar sos bagatges a una bella cambra del primer pis, on el vell llibrer va rentar-se, va mudar-se la camisa i es va afaitar. En acabat, fresc, amatent i amb bella gana, davallà a la sala gran a pendre el seu cafè amb llet, segons el seu vell costum.

Doncs bé: ja feia una mitja hora que era en aquella sala (una sala alta, esbarjosa, empaperada d'un paper blanc amb ramells de flors, amb el sòl enarenat i obertes damunt l'esplanada les altes finestres, de vidres resplendents), i ja havia acabat el seu desdèjuni i es preparava a dar un tomb pels voltants, quan un home alt, de vestit negre, afaitat de fresc i amb el tovalló sobre el braç (el propietari de l'hotel, en una paraula), tot pegant llambregada a les taules cobertes de llurs estovalles adamascades, avançà greument envers el senyor Furbach, tot saludant-lo amb aire cerimoniós, l'esguardà, i féu, sentidora, una exclamació de sorpresa:

-Valga'm Déu!... És possible?... Mon vell senyor!

Després, amb els braços estesos i amb veu colpidora:

-Senyor Furbach, no em reconeixeu?

El vell llibrer, no menys commogut, esguardà aquell home, i al cap d'un instant digué:

-És Nicklausse!

-Sí, Nicklausse!- exclamà el propietari de l'hotel -Sí, sí, sóc jo!... ¡Ah, senyor, si gosés!

El senyor Furbach s'havia aixecat.

-Vaja, no cal que res us empallegui- digué tot somrient: -n'estic content, ben content, Nicklausse, de tornar-vos a veure, en aquesta gran benestança! Abracem-nos, si això us ve de grat.

I s'abraçaren com a vells camarades.

Nicklausse plorava. Les criades havien comparegut. El brau propietari es llançà cap a la porta del fons tot cridant:

-Muller!... Fills meus!... Veniu!... veniu!... Hi ha mon vell senyor! Veniu tot seguit!

I una gerda dona de trenta anys, graciosa i bella, un minyonàs de vuit a nou anys i un altre de més petit, comparegueren.

-És el meu senyor!- cridava Nicklausse. -Senyor Furbach: veu's aquí la meva muller; veu's aquí mons fills!... Ah! si els volguéssiu beneir!

El vell llibrer mai no havia beneït ningú, però abraçà la bella mestressa de bon grat, i als marrecs també. El més petit s'havia posat a plorar, creient que es tractava d'alguna dissort; l'altre, amb els ulls oberts de bat a bat, mirava tot embadalit.

-Ah, senyor!- deia la dona, tota vermella, tota commosa. -¡Quàntes de vegades el meu marit m'ha parlat de vós, de la vostra bondat, de tot el que us deu!

-Sí- interrompé Nicklausse: -mil vegades se m'ha acudit la idea d'escriure-us, senyor; però hauria hagut de dir tantes de coses! hauria calgut explicar-vos... En fi, cal perdonar-me.

-Ah, mon estimat Nicklausse! Us perdono de tot cor- féu l'excel·lent home. -Creieu que n'estic tot joiós de la vostra fortuna, baldament no me l'expliqui.

-Ho sabreu tot!- digué alesbores el propietari de l'hotel. -Aquest vespre... demà... us ho contaré. És el senyor, qui m'ha protegit: a ell ho dec tot!... És gairebé un miracle. Veritat, Fridolina?

La seua muller inclinà el cap.

-Vaja, vaja: ha estat esplèndid- féu el senyor Furbach tornant a asseure's. -¿Em permeteu de passar un o dos dies al vostre hotel, per a reprendre coneixença?

-Ah, senyor! Sou a casa vostra!- exclamà Nicklausse. -Us acompanyaré fins a Friburg: us faré veure totes les curiositats del país. Jo mateix vull encaminar-vos.

El sol·lícit daler d'aquella bona gent era una cosa de no dir: el senyor Furbach n'estava enternit fins a les llàgrimes. Tot aquell dia i el següent, Nicklausse li féu els honors de Brissach-Vell i sos voltants. Si us plau per força conduí l'excel·lent home de dalt estant de son seient; i com que Nicklausse era el propietari més ric de la contrada, com que posseïa les més belles vinyes, els pasturatges més grassos del país i tenia diners esmerçats a tot arreu, hom pot judicar quin seria l'astorament de Brissach en veure que menava així el carruatge d'un estranger; el senyor Furbach passà per qualque príncep viatjant d'incògnit. Pel que fa al servei de l'hotel, els bons àpats, el vi, i altres accessoris d'aquesta mena, no cal dir-ne res: era magnífic. El vell llibrer hagué de reconèixer que mai no havia estat tractat més en gran, i no esperava pas sense impaciència l'explicació del *miracle*, com deia Nicklausse. El somni d'aquell que havia estat son criat, oblidat de qui-sap-lo temps, li tornà aleshores a la memòria, i li semblà l'única explicació possible d'una fortuna tan ràpida.

Finalment, el terç dia, cap a les nou del vespre, després de sopar, els antics senyor i cotxer, tots sols davant algunes velles ampolles de *rudenheim*, s'esguardaren llarga estona l'un a l'altre amb ulls enternits. Nicklausse anava a començar les seves confidències, quan un criat entrà per desparar la taula.

-Aneu-vos-en al llit, Kasper- li féu ell: -ja ho llevareu demà, tot això. No heu de fer sinó tancar la porta de l'hotel: poseu les baldes.

Quan el criat hagué sortit, Nicklausse, aixecant-se obrí una finestra que donava a l'eixida per renovar l'aire; i després, venint a asseure's de bell nou, greument, començà en aquests termes:

-Us recordeu, senyor Furbach, del somni que em va fer eixir del vostre servei l'any 1828. Feia molt de temps que aquest somni em perseguia: tan aviat en veia jo mateix tot posant-me a aterrar un mur antic al fons d'una ruïna, com baixava per una escala de cargol, arribava a una mena de portell, i m'aferrava a l'anella d'una llosa que em feia suar sang i aigua.

Aquest somni em feia desgraciat: un cop hi vaig haver alçat la llosa i vaig haver vist el soterrani, el cavaller i el tresor vaig oblidar totes les meves penes. Ja em creia senyor dels diners: em rodava el cap. Em deia: -Nicklausse, Nostre Senyor t'ha escollit per aixecar-te al cim de les honors i de la glòria. La teva àvia Orchel ¡què en serà, de feliç, en veure't tornar al poble en carruatge de quatre cavalls! I els altres (Yeri el vell mestre d'estudi; el sagristà Omacht; tota aquella gent que repetien de dia i de nit que mai no faries res de bo) ¡com badaran els ulls, i amb quin pam de nas es quedaran! He! he! he!

M'imaginava aquestes coses, i d'altres de semblants, que m'estarrufaven el cor de satisfacció i redoblaven el meu desig d'estar en possessió del tresor. Però un cop vaig ésser al carrer Neuhauser amb el fato a l'esquena i el garrot a la mà, un cop es va tractar de pendre el camí del castell, poc creurieu, senyor Furbach, l'empallegat que em vaig trobar.

M'estava a la cantonada del vostre magatzem, assegut damunt una fita, tot mirant de quin costat bufava el vent. Per una mala astrugància meva, aquell dia no en feia. Tots els penells estaven quiets; els uns girats cap a la dreta i els altres cap a l'esquerra. I tots aquells carrers que es creuaven davant mos ulls semblava que em diguessin: «-És per aquí, que cal passar!» «-Oi no, que és per aquí!».

Què calia fer? De tant de rumiar, la suor em rajava esquena avall. Aleshores, perquè se m'acudissin coses, vaig entrar a pendre un xop a la taverna del *Gall rogent*, davant de les Voltes. Havia tingut compte d'estrenye'm els diners dins un cinyell de cuir, sota la brusa, perquè a la taverna del *Gall rogent*, que és dins una reconada del carreró dels Tres encenalls, hi havia força gent com cal que s'haurien pres el treball de descarregar-me'n.

La sala estreta i baixa, il·luminada al fons per dos espiralls reixencs que donaven a l'eixida, era tota plena de fum. Les bruses, els capells abonyegats, les gorres gastades, es passejaven per allà dins com a ombres; i de tant en tant, en mig d'aquell núvol, hi brillava una cerilla: un nas tot roig, amb els ulls baixos i el llavi inferior penjant, s'il·luminava; després tot tornava a esdevenir gris.

La taverna brunzia com un tambor.

Vaig asseure'm a un recó amb el garrot entre els genolls, i un canet que sobreexia al meu davant; i fins que va ser nit closa vaig romandre així, bocabadat, amb els ulls d'allò més oberts, tot veient el meu

castell que em semblava pintat a la paret.

Cap a les vuit vaig tenir fam; vaig demanar un *knapwurst* i un altre canet. Van encendre el quinquar, i dues o tres hores després vaig despertar-me com si fos d'un sòn. Fox, el taberner, era al davant meu i em deia:

-És a tres kreutzer la nit: podeu pujar.

Vaig seguir una candela que em conduí a les golfes. Allí hi havia una màrfega a terra, i al damunt, la biga mestra acabatall de la teulada. Sentia dos homes pets que rondinaven al recambró veí, dient que un hom no hi podia estar dret. Jo mateix m'estava acalat sota el sostre, amb el cap contra les teules.

En tota aquella nit no vaig poder clucar l'ull, tant per temença que em robessin com per efecte del meu somni i pel desig de posar-me en camí, sense saber on anar.

A les quatre, el vidre encastat al sostre començà de grisejar. Els altres recambrons de la golfa roncaven com a caixes d'orgue. Vaig baixar l'escala i vaig escapolar-me envers el carrer. Tot corrent, vaig palpar-me més de cent vegades el cinyell. Clarejava més i més. Algunes criades venien a dar llur cop d'escombra a les voreres del carrer. Dos o tres *watchmann*, amb el bastó sota el braç, es passejaven pels carrers, encara deserts. Jo allargava el pas, respirant l'aire amb tot el pit; i ja, darrera la porta de Stuttgart, se'm feien albiradors els arbres del camp, quan se'm va acudir la idea que m'havia oblidat de pagar el meu estatge. No es tractava sinó de tres miserables kreutzer, i Fox era prou el més gran bergant de Munic, a casa del qual anava a raure tota la bretolada de la ciutat; però la idea que un home com aquell em pogués pendre per un dels seus em va aturar tot seguit.

He sentit dir una mala fi de vegades, senyor Furbach, que la virtut és recompensada i el crim castigat, en aquesta vall de llàgrimes: malastruc que sóc, de tant de veure el contrari, no ho crec gens ni mica. Més aviat caldria dir que, del moment que un hom està sota la protecció dels éssers invisibles, tot ço que fa, que sigui per coratge o per covardia, i fins i tot sense voler-ho, li reïx. A un home pot recar-li que veritables lladregots gaudeixin tot sovint, semblants avinenteses; però què hi fa!: si la gent com cal fos sempre feliç, tothom voldria ser com cal per trepelleria, i Nostre Senyor no ho ha pas volgut.

En fi, jo que torno al *Gall rogent* tot maleïnt la mala astrugància. Fox es començava d'afeitar davant un tros de vidre posat a la repisa de la llar. Quan va sentir que li deia que tornava a pagar-li els seus tres kreutzer, el bon home em va mirar arrufant les celles, com si hagués sospitat que en allò hi havia algun truc diabòlic. Però, ben mirat, després d'haver-se eixugat la barba, va parar-me la mà, tot pensant que tres kreutzer sempre fan de bon pendre. Una criadassa de galtes inflades que en aquell moment eixugava les taules, no semblava menys astorada que ell.

Anava a retirar-me quan mos ulls toparen, per atzar, una renglera de quadrets d'allò més fumats, penjats al voltant de la sala. Hom havia obert les finestres per renovar l'aire, i hi havia una mica més de claror que no pas el dia abans; però això no vol pas dir que la sala no fos encara molt ombrívola. D'aleshores ençà he pensat tot sovint que en certs moments els ulls il·luminen allò que miren: és com una llum interior que ens avisa que hi parem esment. Sigui el que sigui, ja tenia els peus a l'eixida, quan la vista d'aquells quadrets em va fer tornar. Eren gravats que representaven paisatges de les vores del Rin; gravats que tenien una centúria, negres, coberts de taquetes de mosques. Doncs bé (cosa estranya!): d'una llambregada els vaig veure tots, i, dins la colla, vaig reconèixer el de les ruïnes que havia vist en somni. Vaig esblaimar-me tot: va caldre'm un instant per a poder muntar al banc i mirar la cosa de més a la vora. Al cap d'un minut ja no em restava cap dubte: les tres torres del davant, el poble a sota, el riu uns cents metres més enllà, tot hi era! Vaig llegir al peu, en velles lletres alemanyes: «Vistes del Rin. -Brisach». I en un recó: «Frederich sculpsit 1728». Feia cent anys justos.

El taberner m'observava.

-Ah! ah!- va fer. -Us mireu Brisach! És la meva terra. ¡Els francesos van cremar la ciutat, els canalles!

Vaig davallar del banc i vaig preguntar:

-Sou de Brisach?

-No; sóc de Mulhausen, a unes quantes llegües d'allí. Un país de primera: a les bones anyades hi beuen el vi a dos kreutzer el litre.

-Què hi ha molt d'aquí a allà?

-Unes cent llegües. Un hom diria que teniu la pensada de fer-hi cap.

-Ja podria ser.

Vaig eixir; i ell, avançant cap al lllindar de la taverna, va cridar-me, amb un to sorneguer:

-Ei! Escolteu! Abans d'anar-vos-en a Mulhausen, rumieu: ¿no em deuríeu pas alguna altra cosa?

No vaig respondre: ja feia via cap a Brisach. Veia allà baix, al fons del soterrani ombrívol, aquella maina d'or. Jo hi bracejava; ja en prenia a grosses embostes i el deixava caure: feien un so opac i unes rialletes que em daven esgarrifors al moll de l'os.

Veu's aquí, senyor Furbach, com va ésser que, en acabat d'haver pres comiat de Munic, arribés sortosament a Brisach Vell. Era el 3 d'octubre de 1828: me'n recordaré tota la vida. Aquell dia jo havia començat de caminar molt de matí. Cap a les nou del vespre vaig destriar les primeres cases del poble. Daven l'aigua per l'amor de Déu: el meu capell, la meva brusa la meva camisa, estaven amarats fins a la pell. Un ventet geliu de les geleres de la Suïssa em feia petar de dents. Encara em sembla de sentir com la pluja queia, i el vent bufava, i bruelava el Rin. Més d'un llum s'havia apagat a Brisach Vell. Una vella va assenyalar-me'n l'hostal del Schlossgarten, al cim de la costa. Vaig trobar, finalment, la rampa. Vaig pujar a les palpentes, tot dient: -Déu meu!... Déu meu!... Si no vols que s'escaiguin aquí les meves acaballes, si vols complir envers un pobre diable com jo la quarta part de les teves promeses divinals, vina a dar-me ajut!

Tammateix, però, l'aigua clapotejava; el fullam, a l'altra banda del talús, tremolava de mala manera; i el ventet xiulava més i més a mesura que jo pujava.

I vet aquí que feia vint minuts que anava així, a les palpentes, per aquella gran escala de cargol, amb el perill d'estimbar-me a cada pas, quan al meu davant, dins la tenebror, va avançar a pleret una llanterna: degotava de la pluja, i enjegava fulgurances sobre el mur antic.

-Ei! Qui hi ha, aquí?- va fer una veu trencada.

-Un viatger que puja al Schlossgarten- vaig respondre.

-Ah! bé: ja ho veurem.

I el llum, tot vacil·lant, tot ensopegant, es va acostar.

Al damunt d'ell avançava una cara esblaimada, de nas camús, de galtes buides i grisenques, cofada d'una vella gorra de pell de marta, de la qual no restava sinó el cuir. Un braç llarg, descarnat, aixecà la llanterna fins a l'altura del meu capell: l'home i jo vam mirar-nos en silenci per espai d'alguns segons. Tenia els ulls d'una color grisa clara, com un gat; les celles i la barba d'un blanc brut; portava una casaca de pell de cabra i pantalons de tela cendrosa. Era el vell cordaire Zulpick, un ésser ben estrany, que vivia tot sol dins el seu soterrani, al peu de la torre de Gontran l'Avar. Després d'haver trenat les seves cordes, tot el sant dia, en el corriol dels Boixos, darrera l'església de Sant Esteve, sense respondre mai als vianants que li daven el bon dia, si no era amb una inclinació silenciosa del cap; tornava a entrar dins el seu soterrani, tot cantussejant amb veu de nas cançons del temps de l'emperador Barba-roja, i es preparava ell mateix el sopar. Després, amb els dos colzes damunt el caire del seu espirall, mirava el Rin, l'Alsàcia, els cims de la Suïssa, hores i més hores. També de vegades hom el trobava de nit, passejant-se entre les ruïnes; i alguna vegada, però molt de tard en tard, davallava a beure *kirschenwasser*, amb els mariners i els raiers, a la taverna de mestre Korb, damunt el moll i davant del pont. Aleshores parlava dels temps antics i contava històries a aquella bona gent, i ells es deien: -¿Com diable sap aquestes coses, el vell Zulpick, ell que en tota sa vida no ha fet sinó trenar cordes?

Zulpick no mancava mai a l'ofici, els diumenges; però, amb una vanitat d'allò més singular, es plantava altívolament al chor, a l'indret dels ducs de l'antigor. I (cosa colpidora!), els habitants de Brisach ho trobaven natural, això, de part del vell cordaire; ells, que ho haurien condemnat en qualsevol altre.

Aquell era l'home de la llanterna.

Va mirar-me força temps a través de la pluja, que ratllava l'aire, i a desgrat de la impaciència que jo anava sentint.

Finalment, va dir-me en un to eixut:

-Veu's aquí el vostre camí!

I, amb l'esquena jupa i el posat somniós, va continuar el seu camí, cap a la taverna de mestre Korb, tot murmurant paraules confoses.

Ara jo, volent aprofitar-me de les darreres fulgurances de la llanterna, vaig enfil·lar-me ràpidament al

planiol, on se'm va mostrar un llum a frec a frec de terra. Era el del Schlossgarten. Una serventa vetllava encara. Vaig atènyer la porta de l'hostal, vaig trucar, van obrir-me, i la veu de Katel exclamà:

-Ah. Déu meu!... ¡Quin temps per a anar pel món!... quin temps!...
Entreu, entreu!...

Vaig entrar al vestíbul, i aleshores havent-me mirat, ella em va dir:

-Us caldria, d'allò més, de canviar-vos; i no sou pas ric, pel que veig. Però seguïu-me a la cuina: beureu una bella glopada i menjareu un mos per l'amor de Déu. Jo faré per manera de trobar-vos una camisa vella, i en acabat tindreu un bon llit.

Així va parlar aquella excel·lent criatura, i jo vaig regraciar-la amb tota l'ànima.

Un cop assegut a un recó de la llar, vaig sopar com un veritable llop. Katel aixecava les mans al cel, tot mirant-me, meravellada. Quan vaig haver acabat, va menar-me a una cambra de servent, on jo, havent-me despullat, no vaig trigar a adormir-me sota la protecció del Senyor.

Poc pensava aleshores que dormia sota el sostre d'una casa que temps a venir seria meva! Qui les pot preveure semblants coses? ¿Què són, els homes, sense la protecció dels éssers invisibles? I, amb aquesta protecció, ¿què cosa hi ha que no puguin esperar? Però aleshores aquests pensaments n'eren lluny, del meu cor.

L'endemà, havent-me despertat cap a les set, vaig sentir el fullam com tremolava a la part de fora. Havent mirat de la meva finestra estant, que donava al parc del Schlossgarten, vaig veure com els grans plàtans deixaven caure d'una a una llurs fulles mortes pels viaranys deserts, i com la boira estenia el seu nuvol grisenc damunt el Rin. Els meus vestits eren humits encara: vaig posar-me'ls, però, i Katel em presentà, alguns moments després, al vell Miquel Durlach, el propietari de l'establiment, un vell de vuitanta anys, amb la cara solcada d'innombrables arrugues i les parpelles balderes. Duia un gec de vellut castany amb botons d'argent, les calces de drap blau, les mitges de seda negra, les sabates rodones i amb grans fermalls de coure, com en el temps antic; i estava assegut, amb les cames creuades, a un recó de l'estufa de faiança de la sala gran.

En demanar-li jo treball (perquè havia pres el determini de romandre a Brisach Vell), ell, un cop em va haver mirat alguns instants, va voler veure la meva llibreta; i va començar de llegir-la greument, amb les grosses ulleres plantades damunt son nas blau, semblant a un bec de corb. De tant en tant decantava el cap i murmurava:

-Bé... bé...

Al capdavant, aixecant els ulls, va dir-me, amb un somriure benvolent:

-Podeu romandre aquí, Nicklausse ; hi estareu en el lloc de Kasper, que se n'ha d'anar demà passat a trobar el seu regiment. Anireu a veure, al matí i al vespre, al moll, si hi ha viatgers i portareu llur bagatge. Us dono sis florins cada mes, l'estatge i el manteniment; la generositat dels viatgers us ho doblarà: i més tard mirarem de millorar-vos si estem contents de vós. Us convé?

Vaig acceptar de tot cor, havent resolt, com us he dit suara de romandre a Brisach Vell. Però el que va confirmar-me encara més en aquesta resolució fou l'arribada de la senyoreta Fridolina Durlach, que, amb els seus ullassos blaus i el somriure tan dolç, es va fer mestressa de la meva ànima. Igual com havia vist Fridolina, fresca, somrient, amb sos bells cabells d'un ros cendrós, caient en llargues trenes damunt el seu coll blanc com la neu, el cos graciós, les mans una mica grasses i rodanxones la veu amorosa: igual com l'havia vista en el meu somni, tot just de vint anys, i ja sospirant, com totes les noies, per l'hora sortosa del casament; així vaig tornar-la a veure aleshores.

I jo, tanmateix, senyor Furbach, tot pensant quina cosa era, pobre criat vestit d'una brusa cendrosa, arrossegant cada vespre el carret com un animal de càrrega, capjup, panteixant i trist, no me la gosava pas creure la promesa dels esperits invisibles; no gosava pas dir-me: -Veu's aquí la teva promesa, la destinada per a tu! -No: poc gosava d'aturar-m'hi en aquesta idea. ¡Me'n tornava tot vermell, en tremolava, m'acusava de follia: veia Fridolina tan bella, i jo tan despullat de tot!

A desgrat d'això, Fridolina d'ençà de la meva arribada al Schlossgarten, m'havia posat afecte, o, més ben dit, em mirava amb commiseració. Tot sovint, al vespre, a la cuina, després de la tasca feixuga del dia, quan reposava tot atutit vora la llar, amb les mans creuades sobre els genolls i l'esguard somniós, ella entrava furtivament com una fada, i, mentre Katel girava l'esquena i rentava la vaixela, em mirava tot sovint i murmurava baix, baixet:

-Esteu ben cansat: oi, Nicklausse? Ha fet tan mal temps, avui! Aquest gran xàfec us ha tot amarat.

Feu una feina ben feixuga (tot sovint hi penso), sí, ben feixuga! Però tingueu una mica de paciència, mon bon Nicklausse, una mica de paciència. Quan hi haurà un altre lloc vacant a l'hostal, serà per a vós. No sou fet per arrossegar el carretó: cal un home més fort, més aspre, que no pas vós.

I, tot parlant, en mirava amb uns ulls tan dolços, tan compassius, que mon cor se n'estremia, mos ulls s'omplien de llàgrimes: hauria Volgut tirar-me a sos peus, agafar les seves manones amb les meves, i acostar-hi els meus llavis tot sanglotant. Només el respecte em feia contenir. Però el que és dir-li: -Us estimo!- mai... mai no hauria gosat.

En aquell moment Nicklausse suspengué la seva narració: l'emoció l'ofegava. El mateix vell Furbach se sentia tot eternit: veia com el brau minyó plorava davant aquelles recordances. Aitals sanglots de felicitat el commovien fins a les entranyes, però no trobava una paraula a dir.

Al cap d'alguns moments, una mica calmada l'emoció de Nicklausse, ell prosseguí:

-Prou compreneu, senyor Furbach, que durant aquell hivern de 1828, que fou molt llarg i molt cru, la meva idea fixa no em deixà mai. Imagineu-vos un pobre diable, amb la corretja al coll, arrossegant el carret, de dia i de nit dins d'aquell immens cargol, que sembla no acabar mai més de les vores del Rin fins a la plataforma. Ja la coneixeu aquesta pujada, on regolfen tots els vents de l'Alsàcia i de la Suïssa. ¡Quantes vegades, a mitja costa, m'he aturat mirant les vastes ruïnes, les negres barraques de sota, i tot dient: -El tresor és al mig de tot això... en algun indret... no sé on... però hi és! Si el descobrís, en lloc d'anar amb la cara fuetjada per la pluja, els peus dintre el fang i la corda a l'esquena, tindria un bon escalf, estaria assegut davant una bona taula, beuria bon vi, i escoltaria el vent, la pluja, la calamarsa, desfermant-se a fora, tot regraciant Déu de les seves bondats. I a més... i a més... veuria una dolça cara que em somriuria!

Aquests pensaments em posaven tot febrós; mos ulls foradaven les parets; sondejava amb l'esguard totes les profunditats de l'abisme; furgava al peu de cada torre, en calculava l'espessedat a vora del cim.

-Ah!- exclamava. -Jo ho trobaré!... Ho trobaré!... Cal que ho trobi!

Una mena d'estranya atracció portava sempre mon esguard a la torre de l'homenatge de Gontran l'Avar, encarada a la costa. És una alta fàbrica, coronada de feixucs marlets que sobreixen en relleu pel costat d'Hunevir. La torre de l'homenatge de Rodolf s'aixeca ben a la vora. Entre totes dues devallava el pont llevadís de la plaça. Aquestes dues torres formaven, en certa manera, la brancalada de la porta colossal.

Una circumstància, sobretot, em lligava a la torre de Gontran; i és que a mig camí de la seva alçada, damunt una gran pedra polida, hi ha esculpida una creu, amb un capell de ferro al damunt i les dues manoples clavades al lloc de les mans del Crist.

No heu pas oblidat, senyor Furbach, la creueta que sempre duia al damunt i que us vaig mostrar el dia que vaig pendre comiat de vós. Aquella creu em semblava pareguda a la de la torre de Gontran: eren el mateix capell de ferro, les mateixes manoples; i, a més, en passant vora la torre (cosa inconcebible!), cada vegada m'esgarrifava de cap a peus, em sentia envaït per una força estranya, la por em colpia, i, a desgrat de mon desig de penetrar aquest misteri, l'esglai de la mort em feia fugir.

Un cop tornava a entrar a la cambra, al vespre, em tractava de covard i em prometia de tenir més coratge l'endemà; però la idea de trobar-me encarat amb éssers d'un món inconegut trabucava sempre les meves resolucions abrivades.

Altrament, al peu d'aquesta famosa torre, a l'antic soterrani de la sala d'armes, vivia el vell cordaire Zulpick, qui, d'ençà de la meva arribada a Brisack, espiava les meves fetes i passes.

Què em volia, aquell home? ¿Sospitava mos projectes? Estaria posseït dels mateixos instints? ¿Tenia indicis? No podia fer-me escàpol d'una vaga aprehensió en veure'l: evidentment, entre Zulpick i jo existia algun interès. ¿De quina mena era, aquest interès? Ho ignorava, i romania en guàrdia.

Feia, doncs, tres mesos que arrossegava el carretó sense gosar de pendre una resolució sòlida. El descoratjament em venia: em semblava, de vegades, que l'esperit de les tenebres han volgut riure's de la meva credulitat; cada nit tornava a entrar al Schlossgarten amb una tristesa de no dir. Katel i Fridolina em demanaven endebades la causa de la meva tristor, i endebades em prometien millor sort: m'aprimava visiblement.

L'hivern havia arribat. El fred era excessiu, sobretot les nits clares, llavors que omple el cel l'eixam de l'estelada, i la lluna brillant dibuixa damunt la neu les ombres dels arbres altívols amb llurs mil branques entrelligades.

En aquell temps encara no existien els vaixells de vapor: grossos vaixells de vela feien el servei. Arribaven a les vuit, les nou, les deu, les onze, tot sovint a mitja nit, segons el vent fos més o menys favorable. Calia esperar-los al moll, en mig dels embalums. La neu queia lentament, i em cobria com a un bloc de pedra. I després, un cop havia passat el vaixell, tornava tot sovint sense bagatges, perquè a l'hivern els viatgers són escassos.

Un vespre d'hivern tornava a pujar d'allò més trist. Com que havia caigut molta neu, el meu carretó no feia soroll. Arribo a mitja costa, i m'aturo, amb els colzes damunt el muret, a mon lloc habitual, per mirar la torre de Gontran. El temps s'havia aclarit de bell nou. Al damunt meu el poble dormia, i els arbres coberts de gebre i de neu llüen sota la llum de la lluna. Molta d'estona vaig mirar les teulades blanques, les eixidetes negres, amb llurs càvecs, llurs pales, llurs rasclets, llurs arades, llurs gavelles de palla penjades als coberts, llurs espiralls, on la neu s'havia amuntegat. Ni una fressa no muntava, ni un sospir; i jo em deia: -Dormen. No els en cal, de tresor!... Déu meu! On anem a raure? Per ventura cal, d'ésser ric? ¿Per ventura els rics no moren com els pobres? ¿Per ventura no poden, els pobres, viure, estimar la dona i els infants, escalfar-se al sol quan fa bon temps, i a la vora del foc quan fa fred, com els rics?... ¿Tenen cap necessitat de beure bon vi cada dia, per a ésser feliços?... I, un cop tota la gent s'ha arrossegat alguns dies damunt la terra, veient el cel, els estels, la lluna, el riu blavís, la verdor dels camps i les bosquíries, collint alguns fruits al llarg de les arbúcies, trepitjant els raïms, dient a la que estimen: -¡Ets la dona més bella, més dolça, més tendra, de totes les dones!... T'estimaré tota la vida-, i fent saltar llurs infantons entre llurs mans, besant-los, rient de llurs refilets; quan han fet tot això (les coses que són la felicitat, la pobra felicitat d'aquest món); bé, ¿què no devallen tots, els uns darrera els altres, amb vestit blanc o amb parracs, amb capell de plomes o el cap nuu, a la mateixa caverna ombrívola d'on un hom no torna mai i on un hom no sap què li passa? ¿Calen tresors, doncs, Nicklausse, per a tot això? Cavil·la i calma el teu esperit. Torna al teu poblet, conrea ton polit camp, el camp de la teva àvia; casa't amb Gredel, Cristina o Lotchen, una mossa cepada i alegroia, si et plau; una de magra, un poc melangiosa, si hi tens més tirada... (Déu meu! No en manquen pas!). Segueix l'exemple del teu pare: vés a missa, escolta el senyor rector; i, quan caldrà pendre el camí que han seguit els altres, hom et beneirà, i d'aquí cent anys seràs un d'aquells de la vellura, d'aquella brava gent dels quals hom desenterra els ossos amb respecte i dels quals hom diu: -Ah! En aquell temps la gent era de bella mena!...

Així somiejava, decantat damunt el mur, tot admirant el silenci del poble, dels estels, de la lluna i de les ruïnes, i portant el dol del meu tresor, que no podia haver.

Però, quan feia uns quants minuts que hi era, de cop i volta, al davant meu, cent metres més amunt, a la plataforma, quelcom es bellugà, i després un cap avançà a pleret i estengué una mirada damunt el riu, damunt el moll i, en acabat, rampa avall.

Jo m'havia ajupit. La meva carreta vora del mur, desapareixia darrera la recolzada.

Era Zulpick. Duia la testa nua, i com que la lluna resplendia en tot son esclat, vaig veure, tot i la distància, que el vell cordaire era animat d'alguna idea estranya: ses galtes esblanqueïdes eren totes estirades; sos ullassos arrecerats sota les celles blanques, fulguraven; i, tanmateix, semblava tranquil. Després d'haver mirat una bella estona, va cobrir-se el cap amb sa vella gorra de marta (s'havia descobert per espïar); i després el vaig veure com davallava pel ràpid caminal que va de cap a cap de la torre de Rodolf, i es perdia bentost entre els baluards.

¿Què hi anava a fer, al mig de les ruïnes, en aquella hora? Tot seguit se m'acudí la idea que hi anava a cercar el tresor; i jo, adés tan tranquil, vaig sentir que una mena de sang m'encenia la cara. Vaig passar-me la corretja a l'esquena, i vaig posar-me a córrer amb tota l'empenta que podia. Les rodes, damunt la neu, no feien ni la més petita fressa. En pocs minuts vaig estar sota el cobert del Schlossgarten. Vaig agafar un càvec, i vaig tornar, sempre corrent, a seguir la pista del vell cordaire. Al cap d'un quart era al fossat, jo, encalçant-lo dins la neu. Corria tan de pressa, que, de cop i volta, a la girada d'un munt de ruïnes em vaig topar de nassos amb Zulpick, qui portava un enorme alçaprem i em mirà de fit a fit, tot estrenyent amb les dues mans la seva barrassa de ferro. No es bellugava pas més que una estàtua, i tenia en son posat quelcom d'altívol que m'estranyà. Hom hauria dit que era un vell cavaller. Jo panteixava; estava tot sorprès. Vaig refer-me, però, ben prest, i vaig dir-li:

-Bona nit, senyor Zulpick. Com anem? Fa una mica de fresca.

Al mateix temps la vella catedral de Sant Esteve sonà la mitja nit, i cada cop de son timbre, greu i solemniàl, ressonava en el baluard. Al darrer cop, Zulpick, que no reia, em digué:

-Què hi véns a fer, aquí?

-Vès!- vaig respondre-li, tot empallegat. -Vinc a fer-hi el que vós hi fareu.

Aleshores, ell, amb greu entonació, va exclamar:

-¿Quin dret hi tens, a pretendre el tresor de Gontran l'Avar?

-Ah, eh!- vaig fer. -Sembla que sapigüeu...

El cor em batejava fortament.

-Sí, t'he endevinat. T'esperava!

-M'esperàveu?

Però, sense respondre'm afegí:

-Amb quin dret hi pretens quelcom, aquí?

-Doncs... i vós, mestre Zulpick? Si hi ha un tresor ¿per què havia d'ésser més aviat vostre que no pas meu?

-Jo, és diferent, ben diferent- digué: -fa cinquanta anys que cerco el que em pertany.

I, tot posant-se la mà al pit amb posat convençut:

-Aquest tresor és meu. L'he guanyat pagant-lo amb sang, i fa vuit segles que n'estic privat.

Vaig creure, aleshores, que era foll; però ell endevinant el meu pensament, digué:

-No en sóc pas de boig. Ensenya'm els meus cabals, ja que una inspiració del Cel t'il·lumina, i te'n daré una bella part.

Erem al peu de la torre de Rodolf, i el vell cordaire havia provat de despendre'n una pedra. Una colla d'altres blocs ja eren amuntegats per allà a la vora.

-No sap el lloc- vaig dir-me. -El tresor no és pas aquí: n'estic segur. Deu ser dins la torre de Gontran l'Avar.

I, sense respondre a la seva pregunta, vaig dir-li:

-Que no us manqui el delit, mestre Zulpick: ja en tornarem a parlar més tard, d'això.

I vaig seguir de bell nou el camí que porta al planiol. Mentre corria, vaig posar-me a pensar que hom no podia entrar dins la torre de Gontran sinó pel soterrani que Zulpick habitava; i, tot girant-me, vaig cridar-li:

-En tornarem a parlar demà.

-Bé!- va fer amb veu forta.

A qui sap la distància, em seguia, decantada la testa, amb aire atuït.

Alguns instants més tard era a la meva cambra, i em ficava al llit amb un sentiment d'esperança i d'ardidesa que no havia experimentat de molt de temps a aquella part.

Aquella nit, el meu somni, que de dia en dia s'havia anat esblaimant, tornà amb una grandesa aplanadora. Ja no fou solament el cavaller estès damunt la creu de bronze, el que vaig veure: era tota una història estranya i enorme, que es descabdellava lentament sota mos ulls. L'antiga catedral de Sant Esteve ressonava: ses feixugues pedres rogenques, ses arcades, ses voltes i ses agulles en tremolaven, gairebé, damunt llurs fonaments granítics. Una gentada immensa, tota vestida de drap d'or i de pedreries, clergues i senyors, omplien de gom a gom la plataforma de Brisach Vell; però no pas el Brisach d'avui en dia, amb ses ruïnes i ses cabanes, sinó el Brisach cobert d'alts edificis amuntegats fins als núvols. A cada interstici de sos amples marlets hi havia, dret, un home d'armes, amb els ulls girats cap a la plana blavenca; i en tota la llargada de la rampa, fins a la vora del Rin, hi havia una renglera de piques lluent, d'alabardes, de artesanes, que adreçaven al cel llurs fulgurances, a guisa de miralls. I els corsers peuejaven dins la rampa pregona, sota les portes ombrívoles. Remors immenses pujaven de la plana. De cop i volta, transportat damunt una torre, vaig veure lluny, ben lluny, avançar damunt el riu un gran vaixell, tot cobert d'un vel negre amb una creu blanca, tota gran, al mig. Cada cop que una campana tocava a morts, el seu plany ressonava de l'una torre a l'altra, i els ecos el prolongaven fins a la fondària dels baluards. Vaig comprendre que un gran personatge, un príncep, un emperador, havia mort; i, com que tothom s'agenollava, vaig voler-me agenollar igualment. Però de cop i volta va desaparèixer tot. Sens dubte m'havia girat dins el meu llit. Un silenci de mort va seguir a tota aquella fressa.

Aleshores vaig tornar-me a trobar en el meu soterrani, tot mirant per una espitllera. Al davant hi havia el pont llevadís, la torre de Rodolf, i damunt el pont una sentinella; i vaig dir-me; -No t'ha pas enganyat, Nicklausse: aquesta és ben bé la torra de Gontran l'Avar, i el vell duc és aquí.- I, tot girant-me, vaig veure la tomba i el vell duc. No era pas un esquelet: era un mort revestit d'un mantell blau sembrat d'estels i d'àguiles de dos caps brodades amb argent. Vaig decantar-m'hi... vaig esguardar aquells agençaments amb èxtasi. El mantell, l'espasa, la corona i l'esbarjosa copa guspirejaven a la llum d'un estel que parpellejava dins el buit de l'espitllera. Mentre jo m'esmerçava a rumiar la felicitat de posseir aquelles riqueses, el vell duc obria els ulls lentament, i va mirar-me amb un posat tot greu.

-Sou vós, Nicklausse?- em va dir, sense que ni un múscle de la seva llarga cara s'estremís. -Fa qui-sap-lo temps que la gent m'oblida dins aquest soterrani: sigueu ben arribat. Asseieu-vos damunt el caire de la meva tomba: és feixuga i no caurà pas.

M'allargava 1a mà, i no vaig poder negar-me a pendre-la.

-Déu del Cel, que n'és, de freda, la mà dels morts!- vaig dir-me, amb una esgarripança.

I en aquell mateix instant vaig despertar-me. Tenia el meu candeler damunt la taula de nit, i era el fred d'aquest candeler el que m'havia desvetllat. Els petits vidres de la meva finestra eren tots blancs de la gebrada.

Tota la resta de la nit no vaig fer altra cosa que repassar el meu somni.

No me'n restaven a la memòria sinó les circumstàncies més assenyalades; però aviat havia de recordar-lo tot sencer, a mesura que els objectes reals me'n retrauriem els menors detalls.

Em va caldre de tenir paciència encara, tot aquell dia fins al vespre. Quan me n'anava al moll, a les sis, amb el meu carretó, vaig avisar al vell Zulpick que estaria de retorn cap a les vuit o les nou, i que aleshores podríem fer una conversa. Em va respondre amb una inclinació de cap, tot assenyalant-me l'entrada del seu soterrani.

A les nou va passar el vaixell: cap a les deu feia el meu viatge de retorn. Després d'haver posat la meva carreta sota el cobert, vaig anar-me'n cap a la torre de Gontran. Zulpick m'esperava. Davallàrem en silenci, i d'aquell moment endavant vaig estar convençut que l'instant del nostre gran descobriment s'acostava perquè, tot baixant l'escala, vaig recordar-me que ja l'havia recorreguda en el meu somni; però no en vaig dir cap paraula. Un cop arribat a baix del soterrani, tots els meus dubtes, si encara me n'haguessin restat, s'haurien esvaït: coneixia aquell indret, aquella volta baixa, aquells murs antics, aquella taula d'aves recolzada contra l'espitllera, aquells quatre vidres rodons esquerdatats, aquell jaç, aquells munts de corda enrotllats en un recó. Tot ho havia vist, el que hi havia a l'estatge de mestre Zulpick, com si fos un tertulià del seu catau; i ja assenyalava amb l'esguard la llosa que caldria aixecar si arribàvem a entendre'ns.

Una làmpara de llauna brillava damunt la teulada. El vell cordaire s'havia assegut sense compliments damunt l'única cadira del cau que tingués seient, encara que atrotinat, i m'indicà amb el dit un bagul, on vaig asseure'm. Zulpick, amb el seu crani calb, els dos encenalls de cabell que li restaven al volt de les orelles, el nas camús, els ulls lluentos i el mentó punxegut, tenia el posat inquiet, encaparrat. M'observava amb ulls ombrívols, i aquests van ésser els primers mots que em digué:

-El tresor és meu: no estic perquè em robin. És meu: l'he guanyat!
No sóc dels que sofreixen lladregueries: ho sents?

-Bé està- vaig respondre, tot aixecant-me: -ja que és vostre, serveu-lo.

I vaig dar una passa per retirar-me.

Ell, aixecant-se i agafant-me pel braç amb un accionat violent, petant de dents, va dir-me:

-Escolta: quant vols?

-Vull la meitat.

-La meitat!- va fer. -És abominable! És un robatori!

-Bé, doncs: serveu-ho tot.

I vaig pujar el primer graó.

Aleshores, arrencant-me gairebé la cua del casacot, va udolar:

-No ets assabentat de res... de res! ¡Vols provar-me, estemordir-me!

Prou que ho trobaré tot sol!

-Doncs per què em reteniu?

-Vaja, seu- va fer amb una rialla burleta tota estranya. -Vejam: ja que n'ets assabentat... què hi ha, dins el tresor?

Vaig tornar a asseure'm.

-Primerament hi ha la corona de sis branques, d'or, amb quatre diamants molt grans a cada branca, i la creu al damunt.

-Sí... això hi és.

-I després hi ha l'espasa, l'espasa formidable, d'agafall d'or.

-És veritat!

-I la copa d'or, amb perles blanques, rogenques i grogues.

-Sí... sí... tot això hi és! M'en recordo: la meva espasa, la meva corona. Han estat deixades: així ho he volgut; però vull tornar-les a tenir.

-Ah!- vaig fer jo, furiós d'un egoisme com aquell -si voleu servir-ho tot... per ma fe, jo m'esquitllo.

I vaig anar-me'n indignat.

Però ell, saltant-me encara altra vegada al braç, va exclamar:

-Podríem entendre'ns pel que fa a la resta. Hi ha or: veritat?

-Sí: la tomba és plena de peces d'or.

En oir aquestes paraules, la cara se li va fer tota verda, i va dir:

-Jo servo l'or! Tu tindràs l'argent.

-Si no n'hi ha pas d'argent!- vaig cridar. -I, d'altra banda, encara que n'hi hagués, no en voldria: sabeu?

El vell, dessenyat amb to ferotge, va començar, aleshores, de voler suplicar-me, de voler eternir-me. Però era ben palès que hauria assajat d'escanyar-me si hagués reparat que era el més fort i no hagués tingut necessitat de mi.

-Vejam- deia: -escolta'm, Nicklausse. Ets un brau minyó; no vols pas robar-me. Et dic que aquest tresor em pertany: fa cinquanta anys que el cerco. Em recordo d'haver-lo guanyat fa qui-sap-lo temps... moltíssim de temps! Veritat que no puc gaudir-lo amb la vista; però és igual, essent meu com és.

-Doncs bé: ja que és vostre, deixeu-me estar en nom de Déu.

-El descolgaràs!- udolà ell, tot saltant damunt una destral.

Per sort, jo tenia a l'abast de la mà un gros garrot amb punta de ferro; perquè massa havia cregut que la cosa podia pendre mal carès. Vaig posar-me en guàrdia, tot dient-li, fredament:

-Mestre, he vingut a casa vostra com a amic, i vós voleu assassinar-me. Però aneu amb compte: al més petit moviment que fareu us badaré el cap.

Va fer-se'n càrrec; i, després d'haver-me observat un segon per espionar els meus moviments i sospesar si ell seria el més fort, deixà estar la seva destral, i va dir-me, en veu baixa:

-Vols la meitat?

-Sí.

-Quina meitat? L'or?... l'espasa?... ¿la corona?... Què?... què?...
Parla d'una vegada!

-Farem dues parts, i la sort decidirà. Cal que les dues parts siguin iguals.

Va rumiar un instant, i va dir:

-Accepto! Cal que accepti. Però em robes: que en caigui el pes damunt la teva ànima! Així t'escanyés

el diable!... Cal que accepti.

-Està entès?

-No t'he dit que accepto?...

-Sí, però ara jureu-m'ho damunt aquesta creu.

Aleshores vaig treure'm la meva creueta de bronze. Tot veient-la, va semblar que sos ulls s'enterbolien.

-D'on t'ha vingut, això?

-Què se us en dóna? Jureu.

-Bé: juro... que et deixaré la meitat.

-Parts iguals, i com vulgui la sort.

-Sí.

-Perfectament- vaig dir jo tornant-me a posar la creu al coll: -ara podem entendre'ns. I, per començar, mestre Zulpick, el tresor és aquí.

-Aquí! On?- va fer tartamudejant.

-Cal aixecar aquesta llosa, i després cavar a sota. Arribarem damunt una escala i davallarem cinquanta graons. Al capdavant hi ha un soterrani, i en el soterrani el tresor.

Tot escoltant-me, badava els ulls.

-I com ho saps, tu, això?- va fer.

-Ho sé.

-N'estàs segur?

-N'estic segur. Ja ho veureu.

I anava a pendre el càvec al fons de l'estatge. Aleshores ell va pegar un bot, tot cridant:

-Vull alçar-la jo, la llosa! Vull treure-la jo, la terra!

-Alceu la llosa, mestre Zulpick; caveu!... Però recordeu-vos del jurament que heu fet damunt la creu. Un hom pot ser damnat una vegada: dues vegades fóra massa.

No va dir cap paraula: va agafar el càvec i va alçar la llosa.

Jo m'estava a la vora d'ell amb el garrot punyent, tot malfiat de la seva follia. Manta vegada vaig reparar que em llançava una ràpida llambregada per assegurar-se que jo estava en guàrdia. Alçada la llosa, va posar-se a cavar amb la rapidesa d'un gos gratant la terra. La suor li rajava esquena avall. Una vegada va aturar-se, tot dient:

-Aquest soterrani és meu. No vull anar més enllà. Cal que te'n vagis.

-Recordeu-vos del vostre jurament damunt la creu- vaig dir-li, amb tota fredor.

Ell va rependre el seu treball, tot repetint, a cada cop de càvec: -Em robes!... em robes! Ets un lladre!... Tot és meu!...-, fins que va atènyer la petita volta de l'escala. Un cop va descobrir-ne la primera pedra, va esdevenir, de cop i volta, blanc com la cera, i es va asseure damunt el caramull de terra. I veint que jo volia pendre el càvec, com em tocava, va tirar-s'hi damunt, tartamudejant:

-Deixa-ho estar, això! Vull fer-ho tot jo!... jo!... Vull ésser el primer de davallar!

-Molt bé: aneu!

Va continuar la seva tasca amb un aferrissament que no li permetia de respirar. La ràbia esclatava en tot el seu posat. Tanmateix, però, l'obra avançava: cada cop de càvec feia ara un so balmat; i sobtadament va caure una pedra, i després tota la volta s'esfondrà per l'obertura amb un sord terrabastall. El vell cordaire va estar a punt de ser arrossegat per les runes. Vaig retenir-lo amb prou fortuna; però, ben lluny de regradar-me, l'home, a penes va veure l'escala, amb una terrible exasperació va udolar:

-Tot és meu!

-I meu- vaig dir-li en un to eixut.

Jo havia pres la làmpara, i ell va voler tenir-la.

-Bé està: més m'ho estimo. Marxeu endavant, mestre Zulpick.

Vam davallar.

El llum tremolenc il·luminava aquelles voltes de deu segles de vellúria. El soroll furtiu de les nostres passes, damunt els graons, era d'un estrany efecte. El meu cor batejava amb tanta de força que n'hi havia per a esberlar-me el pit. Veia al davant meu el crani calb del vell cordaire, el seu bescoll gris-blau, la seva esquena jupa. Potser ell, en el meu lloc, hauria tingut alguna temptació funesta; però, gràcies a Déu, mai no va entrar-me a l'ànima el pensament del mal, senyor Furbach (cal que us ho digui), perquè la mort ens seguia: sotjava, en l'ombra, a un de nosaltres dos. ¡Sortosos aquells que no tenen retret a fer-se, i que deixen a Nostre Senyor l'esment de retirar les seves criatures d'aquesta vall de llàgrimes! No en té pas freturança, de nosaltres, per a aquesta feina terrible!

Arribat al capdavall de l'escala, Zulpick, no veient res a dins el soterrani, va esguardar-me amb ulls esmaperduts; va voler parlar, i cap so no va arribar a sos llavis. Aleshores vaig mostrar-li l'anella encastada a la llosa del mig. Va comprendre de seguida, i, deixant el llum a terra, agafà l'anella amb les dues mans, fent un clam salvatge. La suor lliscava lentament de sos polsos. Jo, mentrestant, servava tot el meu domini.

Veient la inutilitat dels esforços del vell,

-Deixeu-me fer, Zulpick- vaig dir-li: -no teniu prou vigoria.

Va assajar de respondre'm. En aquell moment vaig reparar que tenia els llavis blaus.

-Asseieu-vos; repreneu alè... No us robaré pas la vostra part: estigueu tranquil.

Però no volgué asseure's, i s'aclofà vora la llosa. I, mentre jo l'aixecava introduïnt el meu càvec pels intersticis de la pedra, ell s'esforçava a retenir-la amb les seves ungles.

-Aneu amb compte, aneu amb compte!- vaig exclamar. -Mireu que us aixafaré les mans!

Treball perdut: no sentia res. La fúria de l'or el posseïa. I al mateix moment que, alçant-se la llosa, em calia esmerçar totes les meves forces a contenir-la, ell ja lliscava per sota, i jo el sentia com feia crits inhumans, interromputs per sanglots estranys.

Alçada la llosa, vaig restar alguns segons com a enlluernat: el guspireig de les pedreries sota dels reflexos del llum, em feia rodar el cap. En aquell moment, ràpid com un llampec, reaparegueren totes les meves recordances esborrades. Vaig recordar-me fins i tot del que m'havieu dit a Munic: -¿Com podíeu veure l'or, la tomba i el cavaller, Nicklausse, si no teníeu llum? Reconegueu que el vostre somni no va enlloc.- I, per respondre a aquesta objecció, mos ulls cercaven un llum qualsevol. Aleshores va ésser quan vaig veure una obertura a la muralla. De part de fora, l'obertura semblava un d'aquells canonets massissos com n'hi ha a tots els baluards per deixar respirar la humitat de la terra. La lluna esblaimada, mirava per aquell forat i confonia sos raigs blaus amb els grocs del nostre llum.

Tot això, estimat senyor Furbach, és per a dir-vos que, en instants així, els nostres sentits es fan amatents d'una manera que espalma. Res no els escapa: ni tan sols les circumstàncies indiferents.

Zulpick acabava d'agafar la corona dipositada sobre un coixí de púrpura arnada; se la posà damunt la testa, superbiós. Prengué igualment l'espasa i la copa, i, tot mirant-me,

-Veu's aquí el duc- digué amb accent solemniat: -el vell duc Gontran l'Avar!

I en aixecar jo un extrem del drap, test com el cartró, i en mostrar-se'm l'or sota els oripells, aquell foll xaruc, alçant la seva espasa, volgué dar-m'hi un cop damunt la testa; però un gorgolament indefinible va escapar-se-li del pit, i va esfondrar-se, tot exhalant un llarg sospir.

Colpit d'horror, vaig acostar el llum, i vaig veure que ell tenia el pols esquerre d'un negre blavenc, que sos ulls es movien dins llurs conques i que una escuma rosada cobria sos llavis.

-Mestre Zulpick!- vaig exclamar.

No em va respondre.

Tot seguit vaig comprendre que acabava de llampar-lo una feridura fulminant. Ho havia fet la vista de l'or? ¿Ho havia fet la violació del jurament en refusar-me la meva part de botí? ¿Ho havia fet l'arribada de la seva hora, així com a nosaltres ens vindrà la nostra? No ho sé pas, i no vaig pas inquietar-me'n. La por que em sorprenguessin en aquelles circumstàncies vora d'aquell cadàver em glaçava la sang a les venes. Ben segur que m'haurien acusat d'haver assassinat Zulpick, el pobre vell sense força, per rapissar-li sos béns. Què faria? Fugir i deixar-lo allà?... Va ser la meva primera idea; però, tot pujant l'escala, la desesperació de perdre les riqueses que tant havia cobejat em féu tornar cap avall. Vaig arrencar de les mans de Zulpick la copa i l'espasa que sos dits, rígids a guisa d'urpes, tenien aferrades, i vaig tornar a posar-les damunt la tomba, així com la corona. Després, carregant el cos damunt la meva espatlla i agafant el llum de terra vaig pujar fins el soterrani superior. Allí vaig estendre el vell cordaire damunt el seu jaç; i, tornant a tirar la terra dins l'escala, vaig posar de bell nou la llosa en el seu indret. Un cop vaig estar llest, vaig entreobrir a pleret la porta del soterrani, mirant, tot inquiet, la plaça deserta. Tot dormia en aquells voltants. No eren encara les dues del matí. La lluna, melangiosa, estenia les gran ombres negres de Sant Esteve damunt la neu endureda. Vaig escapar-me cap al Schlossgarten, i vaig lliscar fins a la meva cambra per l'entrada del parc.

L'endemà, tot Brisach va saber que Zulpick havia mort d'un cop de sangs. El seu enterrament tingué lloc el dia següent: les velles comares del poble, els mariners, els raiers, el conduïren, en processó, al cementiri.

Jo vaig seguir arrossegant el meu carret per espai de tres setmanes. Aleshores s'esdevingué la venda, en públic encant, del soterrani, el jaç, la cadira i el vell armari de Zulpick; i, com que em restaven els dos cents florins que havia guanyat al vostre servei, vaig adquirir-ho tot per la suma de tres gulden, cosa que no deixà pas de meravellar al veïnatge i el mateix mestre Durlach. ¿Com podia tenir tres gulden, un senzill criat? Vaig fer veure al senyor Durlach la nota que m'havíeu donat i no va objectar res més. Aviat va córrer fins i tot per la contrada, la veu que jo era un ricàs que arrossegava carrets per complir un vot de penitència. D'altres pretenien que m'havia disfressat de criat per comprar sota preu les ruïnes de Brisach Vell, i revendre-les després en bloc a l'emperador d'Austria, el que es proposava de reconstruir els castells dels Habsburgs, de cap a peus, a la manera del segle XII, tornant-hi a posar soldats belitres, capellans i bisbes. Alguns, de més seny, s'inclinaven a creure que volia fundar a Brisach, senzillament, una fàbrica de capells de palla com les que hi ha a Alsàcia.

La senyoreta Fridolina ja no era la mateixa, envers mi, d'ençà de la meva adquisició. No sabia pas què cosa pensar-ne, de totes les veus que corrien sobre meu; i es feia més tímida, més reservada, que no pas abans. La veia com s'enrojolava en acostar-m'hi jo; i, quan vaig anunciar-li la intenció de tornar al meu país, va posar-se tota trista. L'endemà, va semblar-me, fins i tot, que havia plorat, cosa que em féu molt de plaer, perquè havia resolt de dur a compliment el meu somni en totes les seves parts, i el que restava no era pas el menys agradable.

Què més us diré mon estimat senyor Furbach? L'acabament de la meva història és de bon capir. Quan tancat, de nit, dins el meu cau, vaig tornar a baixar al segon soterrani, i aquesta vegada em vaig veure ben bé en possessió del tresor; quan vaig calcular aquelles immenses riqueses, i vaig dir-me que a l'esdevenidor no passaria més fretures; ¿com expressaré el sentiment de gratitud que abassegà tot el meu ésser? com traduiré en paraules les accions de gràcies que s'elevaren del fons de la meva ànima?

I, més tard, quan vaig haver canviat, a Francfort, algunes centes peces d'or a casa del banquer Kummer (meravellat de l'antigor d'aquella moneda, que era del temps de les Creuades), i vaig tornar a Brisach Vell com a gran senyor, damunt el *dampschiff* «Hermann», que tantes vegades havia esperat amb els peus ficats a la neu, ¿com us pintaré l'astorament, l'èxtasi de Fridolina, tota roja, tota commosa veient-me pendre lloc a la taula dels viatgers; les felicitacions afectuoses del senyor Durlach i la confusió de Katel, que s'havia permès de tutejar-me, i àdhuc de tractar-me, de vegades, de taül quan li semblava massa melangís i sospirava a la vora de la llar? La pobre Katel ho feia amb la millor intenció del món: em burxava una mica per a esperonar la meva ardidesa; però aleshores ¡no en va semblar poc de confosa empallegada i astorada, d'haver maltractat aquell gran personatge que ara veia allí, greument instal·lat davant la taula, duent un *witchura* verd dragó, amb gira de gibelina!

Ah, senyor Furbach! Quines trasmudances tan estranyes hi ha, en aquest món, i que en va, d'errada, aquella dita que diu: «L'hàbit no fa el monjo!» En diran tots els penjaments que vulguin, del diner; però no hi ha com ell perquè un home prengui relleu! Sempre em recordaré que al moment que vaig badar la maleta, i, havent-ne tret la meva cartera, la vaig obrir damunt la taula, el bon vell Durlach (molt prudent de natural, i que fins aleshores n'havia dubtat una mica, de la solidesa de la meva opulència), veient guspirejar l'or de cop i volta, es tragué molt humilment la gorra de seda negra, i digué, amb aire enujat, a Fridolina:

-Vaja, doncs, Fridolina: acosta una cadira per al senyor Nicklausse.
Mai no penses en res!

I, quan vaig dir al bon home que la més volguda de les meves aspiracions era d'obtenir la mà de la seva néta, ell, que algunes setmanes abans s'hauria indignat d'una proposició semblant i m'hauria mostrat la porta tot seguit, va semblar que en tingués un gran enterniment:

-I ara, estimat senyor Nicklausse! Ben segur que això és un gran honor per a nosaltres!

Hi posà, tanmateix, una condició; i era que jo restaria al Schlossgarten, «no volent -digué- que un establiment fundat pel seu avi caigués en mans estranyes».

Fridolina, asseguda en un recó, plorava baix, baixet.

I, quan agenollant-me davant ella, li vaig demanar: -Fridolina, m'estimeu? Fridolina voleu ésser la meva muller?- amb prou feines, la pobra noia, em pogué respondre:

-Prou sabeu, Nicklausse, que us estimo!

Ah, senyor Furbach! Recordances com aquestes ens fan beneir aquest or tan menyspreable, perquè només ell fa possibles aquestes felicitats.

Nicklausse callà, i romangué per molt de temps tot somniós, amb el colze damunt la taula i el front dins la mà. Li semblava de veure desfilar pel seu esperit tots els bons i mals dies transcorreguts. Una llàgrima tremolava en sos ulls. El vell llibrer, amb el cap decantat, es perdia també en someigs que no li eren gens habituals.

-Benvolgut amic- digué, de cop i volta, aixecant-se: -la vostra història és meravellosa; però més que hi cavil·li, no hi capeixo res. Potser era un efecte magnètic, i la creueta que em vau mostrar a Munic havia pertangut a Gontran l'Avar. Qui sap? En tot cas, estic segur que passaré somnis terribles.

Nicklausse no respongué. S'havia aixecat, i acompanyà en silenci son antic senyor.

La lluna emblavia les altes finestres de la sala. Era prop de la una del matí.

L'endemà, el senyor Furbach, embarcat en el *dampschiff*, reprenia el camí de Basilea. Aixecava la mà en senyal d'adeu, i Nicklausse li responia tot agitant el seu feltre.

HUC EL LLOP

I

Cap a les festes de Nadal de l'any 18..., un matí que jo dormia profundament a l'hostal del Cigne a Friburg, el vell Gedeon Sperver entrà a la meva cambra tot cridant:

-Fritz, alegra't!... et meno al Castell de Nideck, a deu llegües d'aquí. Coneixes Nideck?... La més vella residència senyorívola de la contrada: ¡un antic monument de la glòria dels nostres pares!

Fixeu-vos bé que no havia vist Sperver, el meu respectable didot, de setze anys a aquella banda; que ell s'havia deixat créixer tota la barba, que una gorra immensa de pell de guineu li cobria la nuca, i que em posava la seva llinterna sota el nas.

-Primer de tot- vaig exclamar, -procedim metòdicament; qui sou?

-Qui sóc!... Com s'entén, no reconeixes Gedeon Sperver, el caçador furtiu del Schwartz-Wald?... Oh, ingrati!... Jo que t'he criat, educat; jo que t'he ensenyat a posar un parany, a sotjar la guineu al capdavall d'un bosc, a tirar els gossos damunt la pista del cabirol!... Ingrat, no em reconeix! Mira d'un cop la meva orella esquerra, gelada.

-Ara! Reconec la teva orella esquerra. Au, abracem-nos.

Vam abraçar-nos tendrament i Sperver, tot eixugant-se els ulls amb el revés de la mà, va afegir:

-Coneixes Nideck?

-Sens dubte... de nom. Qué hi fas, allà?

-Soc primer picador del comte.

-I de part de quí vens?

-De la jove comtesa Odila.

-Bé... quan partim?

-Tot seguit. Es tracta d'un urgent afer; el vell comte està malalt, i la seva filla m'ha recomanat que no perdés un minut. Els cavalls estan a punt.

-Però, Gedeon del meu cor, mira el temps que fa; tres dies ha que la neu no para.

-Ba! ba! Suposa't que es tracta d'una cacera de senglar, posa't les calces, ferma't els esperons, i amunt s'ha dit! Vaig a dir-los que et preparin un mos.

I va eixir.

-Ah!- afegí l'excel·lent home, tornant a venir, -no t'oblidis de tirar la teva pellissa per aquí damunt.

En acabat, davallà.

Mai no he sabut fer-li resistència al vell Gedeon; des de la meva infantesa que ell obtenia de mi tot el que volia amb una inclinació de cap o un moviment d'espatlla. Vaig vestir-me, doncs, i no vaig trigar a seguir-lo a la sala gran.

-Ah! massa sabia que no em deixaries partir tot sol,- exclamà, tot joiós.

-Enllesteix-me aquesta tallada de pernil a peu dret i bevem d'una esgarrapada, perquè els cavalls s'impacienten. Oh, i ara que hi penso, he fet posar la teva maleta a la gropa.

-Com s'entén, la meva maleta?

-Sí, no hi perdràs res; cal que hi romanguis alguns dies al Nideck: és indispensable, ja t'ho explicaré tot seguit.

Vam davallar al pati de l'hostal.

En aquell moment arribaven dos cavallers: semblaven atuits de fatiga; llurs cavalls eren blancs d'escuma: Sperver, gran aficionat a la raça cavallar, llençà una exclamació de sorpresa:

-Quins bells animals!... són valacs... I quina finor! veritables cérvols. Ala, Niclaue, anem, cuita a tirar-los una manta al llom; el fred els podria emmaleir.

Els viatgers, embolcallats en pells blanques d'Astracan, passaren a prop de nosaltres quan ficàvem el peu a l'estrep; no vaig descobrir sinó el llarg bigoti castany d'un d'ells, i sos ulls negres, d'una vivacitat singular.

Els viatgers entraren a l'hostal.

El palafrener tenia els nostres cavalls a la mà; va desitjar-nos bon viatge i deixà anar les regnes.

I ja férem camí.

Sperver, montava un mecklemburgués *pur sang*, i jo un cavallet de les Ardennes ple d'abrivada; volàvem damunt la neu. En deu minuts vam haver deixat enrera les últimes cases de Friburg.

El temps començava d'aclarir-se. Tan lluny com podiem estendre els nostres esguards, ja no vèiem cap senyal de camí, de sendera, ni tirany. Els nostres únics companys de viatge eren els corbs del Schwartz-Wald, desplegant llurs alasses balmades damunt les muntanyoles de neu, voleiant de l'una banda a l'altra i cridant amb la veu tota ronca: -Misèria, misèria, misèria!

Gedeon, amb la seva carassa de color de boix vell, la seva pellissa de gat fer i la seva gorra de pell, les llargues orelles penjants, galopava al davant meu tot xiulant no sé quina tonada del *Freischutz*; de vegades es girava, i aleshores jo veïa com una gota d'aigua tota pura resplendia, tremolenca, al cap de son nassot retort.

-Eh, eh, Fritz- em deia, -veu's aquí el que se'n diu una gentil matinada d'hivern.

-Sens dubte, però una mica crua.

-M'agrada el temps sec, a mi; això ens refresca la sang. Si el vell pastor Tobies tingués l'ardidesa de posar-se en camí en un temps com aquest, aviat no se'n cantaria gall ni gallina de tot el seu

reumatisme.

Jo somreia a la punta dels llavis.

Al cap d'una hora d'una correguda furibunda, Sperver apaivagà el seu delit, i vingué a posar-se al costat meu.

-Fritz- em digué en un accent més seriós, -cal, tanmateix, que sàpigues el motiu del nostre viatge.

-Ara hi pensava.

-Sobretot perquè ja hi ha hagut un bell nombre de metges que han visitat el comte.

-Ah!

-Sí, ens n'han vingut de Berlin, amb grans perruques, que no volien veure del malalt sinó la llengua; de la Suïssa, que només en miraven que l'orina, i de Paris que es posaven un trocet de vidre a l'ull per a observar la seva fesomia. Però tots ells no han sabut engaltar-hi i s'han fet pagar abundantament llur ignorància.

-Diable! Com ens malmenes!

-Això no ho dic per tu, al contrari, et respecto, i si m'arribés a trencar una cama, m'estimaria més refiar-me de tu que no pas de qualsevol altre metge; però pel que fa a la banda de dins del cos, encara no heu descobert cap ullera per a veure el que hi passa.

-I tu què sabs?

Davant aquesta resposta, el brau subjecte em va mirar amb aire de sospita.

-¡Ara vejам si serà un enganya-badocs com els altres!- pensava.

Tanmateix va continuar dient:

-Fritz, si posseeixes una ullera així, per ma fe, serà d'allò més oportuna, perquè la malaltia del comte és precisament a la part de dins: és una malaltia terrible: quelcom de mena rabiosa. Ja sabs que la ràbia es declara al cap de nou hores, de nou dies o de nou setmanes, oi?

-Ho diuen, però com que no ho he observat jo mateix, en dubto.

-Sabs, al menys, que hi ha febres d'aiguamoll que tornen cada tres, sis o nou anys. La nostra màquina té uns encadenatges d'allò més estranys. Quan aquest maleït rellotge té la corda d'una certa manera, la febre, el còlic o el mal de queixal us venen a un minut senyalat.

-Ah! pobre Gedeon, a qui ho contes!... aquestes malalties periòdiques fan la meva desesperació.

-Malament!... La malaltia del comte és periòdica, torna cada any, el mateix dia, a la mateixa hora; la seva boca s'omple d'escuma, els seus ulls es tornen blancs com a boles de vori; tremola de cap a peus i peta de dents.

-Ben segur que aquest home ha passat atzars dolorosos.

-No! Si la seva filla es volgués casar, seria l'home més feliç del món. És poderós, ric, ple d'honraments. Té tot allò que els altres desitgen.

Desgraciadament la seva filla refusa tots els partits que se li presenten. Vol consagrar-se a Déu, i a ell li reca de pensar que l'antiga raça dels Nideck s'extingirà.

-Com s'ha declarat la seva malaltia?

-De cop i volta, fa deu anys.

En aquell moment va semblar que el brau subjecte es recullia; va treure del seu gec una pipa i va omplir-la lentament i després va fer, havent-la encesa:

-Un vespre, jo estava tot sol amb el comte, a la sala d'armes del castell. Era cap a les festes de Nadal. Havíem empaitat el senglar tot lo dia per les afraus del Rheethal, i havíem tornat, closa la nit, portant amb nosaltres dos pobres gossos extenuats de cap a peus. Feia precisament un temps com aquest d'ara: de fred i de neu. El comte es passejava d'amunt d'avall de la sala, amb el cap decantat sobre el pit i les mans darrera les espatlles, com un home que cavil·la profundament. De tant en tant s'aturava a mirar les altes finestres on s'amuntegava la neu; jo m'escalfava sota el pabelló de la llar tot pensant en

els meus gossos, i maleïa interiorment tots els senglars del Schwartz-Wald. Feia ben bé dues hores que tothom dormia al Nideck, i un hom no sentia altra cosa que el soroll d'aquelles botasses amb esperons del comte damunt les lloses. Em recordo perfectament que un corb, sens dubte escomès d'una rauxada de vent, va venir a batre els vidres amb la seva ala tot llençant un crit de mal ésser i que tot un pa de neu va destriar-se; de blanques que eren, les finestres es van tornar totes negres per aquella banda...

-Aquests detalls ¿què tenen res que veure amb la malaltia del teu senyor?

-Deixa'm acabar... ja veuràs. En sentir aquell crit el comte s'havia aturat, amb els ulls fixos, les galtes esblaimades i el cap inclinat cap endavant, com un caçador que sent venir l'animal. Jo seguia escalfant-me i pensava: -¿Què trigarà gaire a anar-se'n al llit?- Perquè, si cal dir la veritat, estava mig mort de cansament. Tot això que et dic, Fritz, ho veig com si hi fos ara!... Tot just el corb va acabar de llençar son crit a l'abisme, el vell rellotge va sonar onze hores. Al mateix instant, el comte va donar un tomb; ell que escolta, sos llavis es belluguen, i el veig que vacil·la com un home embriagat. Estén les mans, barres apretades, ulls blancs. Jo que li crido: -Missenyor, què teniu?- Però ell es posa a riure com un foll, es sotraga i cau damunt les lloses, de cara a terra. Tot seguit demano auxili; els criats arriben. Sebalt agafa el comte per les cames, jo per les espatlles i el transportem al llit que hi ha prop de la finestra; i mentre jo estava a punt de tallar-li la corbata amb el meu coltell de cacera, perquè em creia que tenia un atac de feridura, veu's aquí que la comtesa entra i es tira damunt el cos del comte, i ell feia uns crits tan esgarriuosos, que només de pensar-ho m'eriçono.

En aquell punt, Gedeon es llevà la pipa de la boca, la buidà lentament damunt el pom de la seva sella, i continuà amb aire melangiós:

-D'aquell dia ençà, Fritz, el diable ha vingut a raure entre les parets del Nideck i sembla que no en vulgui sortir més. Cada any, a la mateixa època, a la mateixa hora, el comte agafa aquell mal tremolenc. El mal li dura de vuit a quinze dies, durant els quals fa una cridòria que us redreça els cabells del cap! Després es refà de mica en mica, de mica en mica. Està tot feble, esblaimat, s'arrossega de cadira en cadira, i si un hom fa la més petita fressa, si un hom es belluga, ell es gira: té por fins i tot de la seva ombra. La jove comtesa, la criatura més amorosa de la terra, no l'abandona poc ni gaire, però ell no la pot veure: -Veste'n! veste'n!- li crida, amb les mans esteses. -Oh! deixa'm estar! deixa'm estar! No he sofert prou, encara?- És terrible de sentir-lo, i jo, jo, que l'acompanyo de prop a les caceres, que sono el corn fins que ell ha ferit l'animal, jo, que sóc el primer de sos criats, jo que em deixaria badar el cap pel seu servei; el que és en aquells moments voldria escanyar-lo, tant abominable és de veure com tracta la seva pròpia filla!

Sperver, l'aspra fesomia del qual havia mostrat una expressió sinistre, picà amb els dos esperons i vam fer una estona de galop.

Jo m'havia posat tot consirós. El guariment d'una malaltia com aquella em semblava molt dubtós, gairebé impossible. Era evidentment una malaltia moral; per a combatre-la hauria calgut d'ascendir fins a la seva primera causa, i aquesta causa es perdia sens dubte en el llunyedar de l'existència.

Tots aquests pensaments m'agitaven. La narració del vell picador, ben lluny d'inspirar-me confiança, m'havia abatut: trista disposició per a assolir un èxit! Eren gairebé les tres quan descobríem l'antic castell del Nideck, al capdavant de tot l'horitzó. A desgrat de la distància prodigiosa, hom destriava altes torrelles, penjades en forma de coves als caires de l'edifici. No era encara sinó un vague perfil, destacant-se amb prou feines damunt l'atzur del cel; però, insensiblement, les tintes rogenques del granit dels Vosgues aparegueren.

En aquell moment Sperver apaivagà la seva passa i exclamà:

-Fritz, cal arribar-hi abans que sigui nit closa... endavant!...

Però endebades esperonava el seu cavall que romania immòbil, enarcant les potes del davant, horroritzat, redreçant la crinera, i llençant pels badius dilatats dos brolls de vapor blavenca.

-Què és això?- exclamà Gedeon tot sorprès. -No veus res, Fritz?... No fóra pas que?...

No va acabar la seva frase i, tot senyalant-me, a cinquanta passes, darrera la costa, un ésser aclofat entre la neu:

-La Pesta Negra!- va fer, amb un accent tan trasbalsat que jo mateix vaig ser-ne tot ferit.

Seguint amb l'esguard la direcció del seu gest, vaig destriar amb estupor una dona vella, amb les cames arrupides dintre els braços, i tan miserable, que sos colzes, de color de rajola, li eixien a través de les mànigues. Alguns flocs de cabells cendrosos penjaven al voltant del seu coll, llarg, rogenc i nuu,

com el d'un voltor.

Cosa estranya, un fato de parracs geia damunt els seus genolls, i sos ulls esmaperduts s'estenien cap al llunyedar, damunt la plana nevada.

Sperver havia seguit el seu camí a mà dreta, dant un tomb immens al voltant de la vella. Vaig tenir penes i treballs a reunir-m'hi.

-Ei!- vaig cridar-li, -què diable fas? ¿És una broma?

-Una broma! No, de cap de les maneres! Déu me'n guard de fer-hi broma amb una cosa així! No sóc pas supersticiós, però aquest encontre em fa basarda.

Aleshores, girant el cap, i veient que la vella no es bellugava, i que el seu esguard seguia sempre en la mateixa direcció, va semblar una mica tranquil·litat.

-Fritz- em va dir amb un aire solemniat, -ets un savi, has estudiat qui sap les coses que jo no en conec ni la primera lletra; doncs bé! aprèn de mí que un hom l'erra cada vegada que es clava a riure d'allò que no entén. No és pas sense raó que anomeno aquesta dona la Pesta Negra. En totes les terres del Schwartz-Wald, no té pas altre nom; però és aquí, al Nideck, on sobretot se'n fa mereixedora!

I el brau subjecte va seguir el seu camí sense afegir cap paraula.

-Vejam, Sperver, explica't més clarament- li vaig dir, -perquè de tot això no n'entenc un borrall.

-Sí, és la perdició de tots nosaltres, aquesta bruixa que veus allà baix; és d'ella que ens vé tot el mal: ella és qui ens el mata, el comte!

-Com és possible? ¿Com pot exercir una influència així?

-Què sé, jo? El que hi ha de positiu és que el primer dia del mal, al moment que al comte li vé el seu atac, no heu de fer sinó pujar a la torre de senyals, i descobrireu la Pesta Negra, com una taca, entre la boscúria de Tiefenbach i el Nideck. Allí roman tota sola, aclofada. Cada dia s'acosta una mica i els atacs del comte es fan més terribles; un hom diria que la sent venir! De vegades, el primer dia, a les primeres tremolors, em diu: -Gedeon, vé, ella!- Jo li sostinc el braç per impedir-li que tremoli; però ell repeteix sempre amb un tartamudeig i els ulls astorats: -Vé! oh! oh! vé!...- Aleshores pujo a la torre d'Huc; miro qui-sap-lo temps... ja saps, Fritz, que tinc bon ull. Al capdavall, entre les bromes llunyanes, a mig camí de cel i terra, veig un punt negre. A l'endemà el punt negre és més gros: el comte de Nideck es fica al llit petant de dents. A l'endemà, un hom destria clarament la vella: els atacs comencen; el comte crida!... A l'endemà la bruixa és al peu de la muntanya: aleshores el comte té les barres closes, la boca li escumeja, els ulls li giravolten. Oh! la brètola... I quan penso que l'he tinguda vint vegades al cap de la meva carrabina i que el pobre comte m'ha aturat d'enjegar-li una bala. Ell em cridava: «No, Sperver, no; gens de sang!...» Pobre home, plànyer la que el mata, perquè el mata, ella, Fritz; el comte ja no té més que la pell i l'os!

El meu brau amic Gedeon veia massa de mal ull la vella perquè fos possible de tornar-lo al seny natural. Altrament, quin home gosaria plantar les fites del que és possible? No veiem cada dia estendre's el camp de la realitat? Aquestes influències ocultes, aquests lligams misteriosos, aquestes afinitats invisibles, tot aquest món magnètic que els uns proclamen amb tota l'ardor de la fe, que els altres discuteixen amb un posat irònic, qui ens respon que demà no esclati al bell mig de nosaltres? És tan fàcil de dir-ne seny natural de la ignorància de tots!

Vaig limitar-me, doncs, a pregar Sperver de moderar la seva fúria, i sobretot que es guardés de fer foc damunt la Pesta Negra, tot advertint-li que això li portaria dissort.

-Ba! me'n ric- va dir, -el pitjor que podrà succeir-me és que em pengin.

-Ja és molt massa per a un home com cal.

-Bé! és una mort com una altra. Un hom fina escanyat, veus-ho aquí. Tal vegada val més això que no pas rebre un cop de martell al cap com a les feridures, o bé no poder dormir, fumar engolir, pair, estornudar, com passa a les altres malalties.

-Pobre Gedeon, raones ben malament, i això que tens la barba grisa.

-Tan barba grisa com voldràs: aquesta és la meua manera de veure. Sempre tinc un canó en el meu fusell carregat amb bala per al servei de la bruixa; de tant en tant en renovo el mixte i si es presenta una avinentesa...

Va acabar el seu pensament amb un gest expressiu.

-L'erraries, Sperver, l'erraries. Sóc del parer del comte de Nideck: -Gens de sang! Hi ha un gran poeta que ha dit: -Totes les ones de l'oceà no poden rentar una gota de sang humana!- Pensa en això, company, i descarrega el teu fusell contra un senglar a la primera ocasió.

Va semblar que aquestes paraules li fessin impressió, a l'ànima del vell caçador furtiu; va baixar el cap i la seva cara va pendre una expressió consirosa.

Pujavem aleshores per les costes boscanes que separen el miserable poblet de Tiefenbach del castell del Nideck.

Havia arribat la nit. Com s'esdevé gairebé sempre després d'una diada clara i freda d'hivern, la neu començava de caure altra vegada, i grans borrallons venien a fondre's damunt la crinera dels nostres cavalls, que renillaven dolçament i doblaven la passa, excitats, ben segur, per la proximitat del recer.

De tant en tant, Sperver mirava cap endarrera amb una inquietud visible; i jo mateix no n'era pas llibert d'una certa aprensió indefinible, tot pensant en l'estranya descripció que el picador m'havia fet de la malaltia del seu senyor.

Altrament l'esperit de l'home s'harmonitza amb la natura que el volta, i, per la meua part, no sé pas cosa tan trista com una boscuria carregada de gebre i batuda pel vent geliu: els arbres tenen un aire ombrívol i petrificat que fa pena de veure.

A mesura que avençàvem, les alzines esdevenien més rares; alguns bedolls, drets i blancs com a columnes de marbre, apareixien a bella distància l'un de l'altre, retallant-se damunt la vitralla fosca dels avetars, quan, de cop i volta, en eixir d'una arbúcia, el vell castell va alçar brusquement al davant nostre la seva negra massa altívola, picada de punts lluminosos.

Sperver s'havia aturat davant d'una porta obrada en forma d'embut entre dues torres, i tancada per una reixa de ferro.

-Ja hi som!- va exclamar, tot decantant-se damunt el coll de son cavall.

Va agafar el peu de cérvol que feia de trucador i hom sentí al lluny el so clar d'una campanada.

Al cap d'alguns minuts d'espera, una llinterna va aparèixer dins les pregonies de la volta, estellant les tenebres, i mostrant-nos, dins l'aureola que formava, un homenet geperut, de barba groga, ample d'espatlles, i abrigat de pells com un gat. Us hauria semblat que era, en mig de les vastes ombres, algun gnom que travessés un somni dels Nibelungs.

Va avençar a pleret i va venir a encastar la seva cara camusa contra la reixa, badant els ulls i fent esforços per a veure'ns en la fosca.

-Ets tu, Sperver?- va dir amb una veu tota ronca.

-Obriràs d'una vegada, Knapwurst?- va exclamar el picador. -No t'adones que fa un fred negre?

-Ah! et reconec- va dir l'homenic. -Sí... sí... ets ben bé tu...

Quan parles sembla que vagis a engolir-te la gent de viu en viu.

La porta va obrir-se, i el gnom, tot aixecant la seva llinterna envers mi, amb una ganyota estranya, va saludar-me amb un: -*Wilkom, her docter* (benvingut siau, senyor doctor),- que semblava voler dir: -Un altre més que se n'anirà igual que els altres!

Després, va tornar a tancar tranquilament la reixa, mentre nosaltres posàvem el peu a terra; i vingué totseguit a pendre la brida dels nostres cavalls.

II

Tot seguint a Sperver, que pujava l'escala amb passa ràpida, vaig poder-me convèncer que el castell del Nideck mereixia la seva reputació. Era una veritable fortalesa tallada en la pedra, ço que en altre temps s'anomenava castell d'emboscada. Les seves voltes, altes i profundes, repetien a la distància el renou de les nostres passes i l'aire de fora entrant per les espitlleres, feia vacil·lar la flama de les atxes plantades de lluny en lluny a les anelles de la muralla.

Sperver coneixia tots els recons d'aquell estatge espaiós; tan aviat girava cap a la dreta com a l'esquerra. Jo el seguia, desalenat. Finalment va aturar-se damunt un ample replà i va dir-me:

-Fritz, et deixaré un instant amb el servei del castell per a anar a avisar la teva arribada a la jove comtessa Odila.

-Bé, fes el que et semblarà necessari.

-Hi trobaràs el nostre majordom, Tobies Offenloch, vell soldat del regiment de Nideck; havia fet la campanya de França a les ordres del comte.

-Molt bé!

-També veuràs la seva dona, una francesa, que es diu Maria Lagoutte, que es fa passar com a de bona família.

-I per què no?

-És clar; però, entre nosaltres, és, senzillament, una antiga cantinera dels exèrcits de Napoleó. Ens va portar Tobies Offenloch damunt el seu carret, amb una cama perduda, i el pobre home s'hi ha casat per agraïment, comprens?...

-Bé, bé, està entès. Obra d'una vegada, m'estic gelant.

I vaig voler desempallegar-me'n; però Sperver, obstinat com tot bon alemany, volia de totes passades assabentar-me dels personatges amb els quals em trobaria en relació. Continuà, doncs, agafant-me per les trenzilles de la meva ringrava:

-A més, trobaràs Sebalt Krast, el monter major, un minyó trist, però que no hi ha qui li passi la mà per la cara en les sonades de corn; Karl Trumpf, el cellerer; Cristià Becker, en una paraula, tota la nostra gent, si no és que s'hagin ficat al llit.

Aleshores Sperver va empènyer la porta i jo vaig romandre tot embadalit en el llindar d'una sala alta i ombrívola: la sala dels antics guardes del Nideck.

A la primeria, vaig reparar tres finestres al fons, que dominaven el precipici. A mà dreta, una mena de tinell de vella fusta d'alzina, enfosqueïda pel temps; damunt el tinell un barraló, vasos i botelles; a mà dreta una llar gòtica d'ample pavelló, empurpurada per un foc esplèndid, i decorada, a cada cantó, amb escultures que representaven els diversos episodis d'una cacera de senglar a l'Edat Mitjana; finalment, al mig de la sala, una llarga taula, i damunt ella, una llinterna gegantina il·luminant una dotzena de canets amb tapadores d'estany.

Tot això vaig veure-ho d'una llambregada; però el que més em va colpir, van ser els personatges.

Vaig reconèixer el majordom per la seva cama de fusta: un homenet gros, menut, curull, caravermell, amb el ventre que li queia damunt les cuixes, el nas roig i amugronat com un gerd madur; portava una enorme perruca de color de cànem, formant coixinet damunt la nuca, un vestit de peluix verd-poma, amb botons d'acer grans com a escuts de sis lliures; les calces de vellut, la mitja de seda, i la sabata amb fermalls d'argent. Estava dant un tomb a l'aixeta del barraló; un aire de gaudi inexpressable expandia la seva cara rogenca, i sos ulls, a flor de testa, brillaven de perfil com a vidres de rellotge.

La seva dona, la digna Maria Lagoutte, que duia un vestit d'estofa florejada, amb la cara llarga i esgrogueïda com un cuir antic de Còrdoba, jugava a cartes amb dos servents, greument asseguts en cadires de braços d'erecte respatllet. Petites clavilles fesess pessigollejaven l'orgue olfactiu de la vella i el d'un altre jugador, mentre que el terç feia l'ullet amb posat maligne, i semblava joiós de veure'ls ajupits sota aquella mena de forques caudines.

-Quantes cartes?- demanava.

-Dues- responia la vella.

-I tú, Cristià?

-Dues...

-Ah! ah!... Ja us he atrapat!... Falleu el rei! falleu l'as!... I aquesta, i aquesta altra... Ah! ah! ah! Un altra clavilla, mestressa! Això us ensenyarà, una vegada més, a fer-nos bocades dels jocs de França!

-Senyor Cristià, no teniu consideracions per al bell sexe.

-Al joc de cartes, un hom no deu respectes a ningú.

-Però massa veieu que no hi ha lloc per a més.

-Ba! ba! amb un nas com el vostre, sempre hi ha recursos.

En aquest moment, Sperver cridà:

-Companyons, ja sóc aquí!

-Eh! Gedeon... Ja heu tornat?

Maria Lagoutte trasbalsà aviat les seves nombroses clavilles; el gros majordom buidà el seu vas. Tothom va girar-se cap a la nostra banda.

-I missenyor, ha millorat?

-Uix!- Va fer el majordom, tot allargant el llavi inferior, -uix!

-Allò de sempre?

-Si fa no fa- digué Maria Lagoutte, que no apartava l'esguard de mi.

Sperver se'n va adonar:

-Us presento el meu fill nutrici: el Dr. Fritz, del Schwartz-Wald- digué altívolament. -Ah, tot canviarà aquí, mestre Tobies. Ara que Fritz ha arribat cal que aquesta maleïda caparra se'n vagi. Si m'haguessin escoltat abans... En fi, val més tard que no a cap hora.

Maria Lagoutte seguia observant-me. Aquest examen, segons semblava, la satisfieia, perquè va exclamar, tot adreçant-se al majordom:

-Vaja, senyor Offenloch, anem, bellugueu-vos, oferiu seient al senyor doctor. Us quedeu aquí plantat, badant boca com una carpa. Ah! senyor... aquests alemanys!

I la bona dona, aixecant-se com un ressort, va córrer a desempallegar-me del meu mantell.

-Permeteu, senyor...

-Sóu massa bona, benvolguda senyora.

-Doneu, doneu... Fa un temps!... Ah, senyor, quin país!

-Així, doncs, missenyor no va més bé ni més malament- continuà Sperver, tot sacsejant la seva gorra coberta de neu; -arribem a punt. Ei, Kasper, Kasper!

Un homenet, més alt de l'una espatlla que no pas de l'altra i amb un milier de pigues que li esquitxaven la cara, eixí de la llar:

-Veu's-me aquí!

-Bé! aniràs a fer parar, per al senyor doctor, la cambra d'Huc... saps?

-Sí, Sperver, tot seguit.

-Un moment. Pendràs, tot passant, la maleta del doctor; Knapwurst te la remetrà. Pel que fa al sopar...

-Estigueu tranquil; jo me n'encarrego.

-Molt bé; em refio de tu.

L'homenet eixí, i Gedeon, després d'haver-se desgombolat de la pellissa, ens deixà per a anar a avisar a la jove comtesa, de la meva arribada.

Jo estava verament confós de la sol·licitud de Maria Lagoutte.

-Aneu-vos-en d'aquí, Sebalt- deia al gran monter; -em penso que ja us heu rostit prou d'aquest matí ençà. Asseieu-vos a prop del foc, senyor doctor; deveu tenir fred als peus. Estireu les cames... Això és.

Després, tot oferint-me la seva tabaquera, va fer:

-En gasteu?

-No, benvolguda senyora, gràcies.

-L'erreu,- digué ella tot omplint-se el nas de tabac -l'erreu; és l'encís de l'existència.

Va tornar-se a posar la tabaquera a la butxaca del davantal i afegí al cap d'alguns instants:

-Arribeu a punt; missenyor va tenir ahir el seu segon atac, un atac furiós, ¿veritat, senyor Offenloch?

-Furiós, talment- digué tot greu el majordom.

-No és cosa estranya- continuà ella, -quan un hom no es nodreix, senyor. Imagineu-vos que l'he vist passar dos dies sense tastar un brou de carn.

-I sense beure un vas de vi,- afegí el majordom, tot creuant les seves mans petites i rodanxones damunt la panxolina.

Vaig creure que havia de decantar la testa per a expressar la meva sorpresa.

Tot seguit mestre Tobies Offenloch vingué a asseure's a la meva dreta i em digué:

-Senyor doctor, creieu-me, ordeneu-li una botella de markobrüner per dia.

-I una ala d'aviram a cada àpat,- interrompé Maria Lagoutte. -El pobre home està magre que fa por.

-Tenim markobrüner de seixanta anys- continuà el majordom, -perquè els francesos no se l'han pas begut tot, com suposa la senyora Offenloch. Podríeu també ordenar-li de beure de tant en tant una bella glopada de johannisberg; no hi ha cosa com aquest vi per a tornar el delit a un home.

-Tems era tems- digué el monter major amb un aire melangiós, -tems era tems que missenyor feia dues grans caceres per setmana i es trobava bellament; i d'ençà que no caça que està malalt.

-És molt senzill- observà Maria Lagoutte, -els aires obren la gana. El senyor doctor hauria de prescriure-li tres grans caceres per setmana, per a guanyar el temps perdut.

-Amb dues n'hi hauria prou- afegí greument el monter, -amb dues n'hi hauria prou. També cal que els gossos reposin; els gossos són criatures de Nostre Senyor com els homes.

Hi hagué alguns instants de silenci; mentrestant, jo sentia com el vent fujetejava els vidres i s'entafurava per les espitlleres amb bròfega xiuladissa.

Sebalt havia posat la cama dreta damunt la cama esquerra, i, amb el colze damunt el genoll, el mentó dins la mà, mirava el foc amb una tristesa de no dir. Maria Lagoutte, després d'un nou pessic al seu tabac, l'endegava dins la tabaquera, i jo reflexionava en l'estranya xacra que ens mena a empaitar-nos recíprocament a cop de consells.

En aquell moment el majordom s'aixecà.

-El senyor doctor voldrà beure un vas de vi, veritat?- digué, tot recolzant-se al respatller de la meva cadira de braços.

-Us regracio; mai no bec abans d'anar a veure un malalt.

-Com? ni un vaset de vi?

-Ni un vaset de vi.

Va obrir uns ulls com unes taronges i va mirar la seva dona amb un aire tot sorprès.

-El senyor doctor té raó- digué ella, -jo sóc del mateix tarannà; m'estimo més beure als àpats, i pendre una copa de cognac després. En el meu país les senyores prenen cognac; i és més distingit que no pas el kirsch!

Amb prou feines acabava Maria Lagoutte aquestes explicacions, quan Sperver entreobrí la porta i em va fer senyal que el seguís.

Vaig saludar la honorable colla i, mentre entrava al corredor, vaig sentir com la dona del majordom deia al marit:

-Està molt bé aquest jove; i quin bell carrabiner se'n faria!

Sperver semblava inquiet; no deia cap paraula; jo mateix estava tot consirós.

Algunes passes sota les voltes tenebroses del Nideck esborraren completament del meu esperit les figures grotesques de mestre Tobies i de Maria Lagoutte, pobres petits éssers inofensius que vivien, com l'ornitomisa sota l'ala poderosa del voltor.

Ben aviat Gedeon va obrir-me una habitació sumptuosa, parada de vellut violeta, empavellonada d'or. Un llum de bronze, posat a l'extrem de la llar i cobert d'un globus de cristall sense transparència, l'il·luminava vagament. Pells totes espesses esmortien la fressa de les nostres passes. Hom hauria dit que allò era l'asil del silenci i la meditació.

Tot entrant, Sperver aixecà un doll de feixugues draperies que velaven un finestratge ogival. Vaig veure com capbussava la mirada dins l'abisme i vaig comprendre el seu pensament: mirava si la bruixa era encara allà baix, aclofada entre la neu, al mig de la plana; però no veié res, perquè la nit era pregona.

Jo, havia dat algunes passes, i destriava, sota la pàl·lida irradiació del llum, una blanca y frèvola criatura, asseguda en una gòtica cadira de braços, no pas lluny del malalt; era Odila de Nideck. Son llarg vestit de seda negra, sa actitud somniosa i resignada, la distinció ideal de sos trets, recordaven aquelles místiques creacions de l'Edat Mitjana, que l'art modern abandona sense aconseguir de fer-nos-les oblidar.

¿Què va passar dins la meva ànima a la vista d'aquella blanca estàtua?

No ho sé pas, Hi hagué quelcom de religió en la meva emoció: Una música interior em recordà les velles balades de la meva primera infantesa, aquells càntics piadosos que les bones dides del Schwartz-Wald cantusseggen per adormir les nostres primeres tristeses.

En acostar-me, Odila s'havia aixecat.

-Sigueu benvingut, senyor Doctor,- em digué amb una simplicitat corprenedora; i després, tot assenyalant amb el gest l'alcova on reposava el comte, féu: -El meu pare és allà.

Vaig inclinar-me profundament i sense respondre, de tant commòs que estava; vaig acostar-me al llit del malalt.

Sperver, dret a l'espona, aixecava el llum amb una mà, i tenia a l'altra la gorra llarga de pells. Odila era a la meva esquerra. La llum, garbellada pel vidre sense transparència, queia dolçament damunt el rostre del comte.

Des del primer instant, va colpir-me l'estranya fesomia del senyor de Nideck, i, a desgrat de tota l'admiració respectuosa que acabava d'inspirar-me la filla, no vaig poder-me estar de dir-me: -És un llop vell!

Verament, aquella testa grisa de cabells rasos, inflada darrera les orelles d'una manera prodigiosa i amb la cara singularment allargada; l'estretor del front en el cim, la seva amplària a la base; la disposició de les parpelles, acabades en punta al naixement del nas, vorejades de negre i cobrint imperfectament el globus del ull entelat i fred; la barba curta i espessa expandint-se al voltant de les barres ossoses, tot en l'aspecte d'aquell home em féu estremir, i estranyes idees sobre les afinitats animals em travessaren l'esperit.

Vaig dominar la meva emoció i vaig agafar el braç del malalt: era sec, nerviós; la mà era petita i ferma.

Des del punt d'esguard mèdic, vaig trobar un pols dur, freqüent febril, una exasperació que gairebé arribava al tètanos.

Què calia fer?

Jo reflexionava. D'una banda, la comteseta ansiosa, de l'altra, Sperver, procurant de llegir en els meus ulls el que pensava, atent, espiant els meus menors gestos... m'imposaven una penosa cohibició. Tanmateix, vaig reconèixer que no hi havia res de seriós a emprendre.

Vaig deixar el braç, vaig escoltar la respiració. De tant en tant una mena de sanglot aixecava el pit del malalt, després el moviment reprenia el seu curs, s'accelerava i esdevenia panteixant. El pesombre oprimia evidentment aquell home. Epilepsia o tètanos, que hi feia?... Però la causa... la causa... Veu's aquí el que m'hauria calgut conèixer i el que no podia assolir.

Vaig girar-me tot pensívol.

-Què cal esperar, senyor?- em demanà la donzella.

-La crisi d'ahir és a les acaballes, senyora. Caldria prevenir un nou atac.

-És possible, senyor doctor?

Anava a respondre amb alguna generalitat científica, no gosant de pronunciar-me d'una manera positiva, quan els sons llunyans de la campana del Nideck colpiren les nostres orelles.

-Forasters!- digué Sperver.

Va haver-hi un instant de silenci.

-Aneu a veure qui és!- digué Odila, el front de la qual s'havia lleugerament aombrat. Déu meu! Com hi ha manera d'exercir els deures de la hospitalitat en circumstàncies aixís?... És impossible!

Gairebé de seguida la porta es va obrir; una testa rossa i rosada aparegué en l'ombra i digué en veu baixa:

-El senyor baró de Zimmer-Bluderic, acompanyat d'un seguidor, demana asil al Nideck... S'ha perdut a la muntanya.

-Està bé, Gretchen,- respongué la comtesa dolçament, -Aneu a avisar al majordom que rebi al senyor baró de Zimmer. Que li faci entendre bé que el comte està malalt i només això li impedeix de fer-li ell mateix els honors de casa seva. Que hom desperti al servei per a ben tractar-lo i que tot sigui fet així com és escaient.

No hi hauria manera d'expressar la noble simplicitat de la jove castellana en donar aquestes ordres. Si la distinció sembla hereditària en certes famílies, és que el compliment dels deures de l'opulència eleva l'ànima.

Tot admirant la gràcia, la dolcesa d'esguard i la distinció de Odila de Nideck, el seu perfil d'una puresa de línies que hom no troba sinó en la flor de l'aristocràcia, aquestes idees em passaven per la ment, i endebades cercava quelcom que hi fos comparable en les meves recordances.

-Aneu, Gretchen- digué la jove comtesa, -enllestiu.

-Sí, senyora.

La cambrera s'allunyà, i jo vaig romandre encara alguns segons sota l'encís de les meves impressions.

Odila s'havia girat.

-Ja ho veieu, senyor- digué amb somriure melangiós, -és impossible d'abandonar-se al dol; cal, sens treva, migpartir-se entre els propis afectes i el món.

-És veritat, senyora- vaig respondre, -les ànimes triades pertanyen a tots els infortunis: el viatger esgarriat, el malalt, el pobre sense pa, tothom té el dret de reclamar-ne la seva part. Perquè Déu les ha fetes, com els estels, per la felicitat de tots.

Odila baixà les llargues parpelles, i Sperver m'estrenyé dolçament la mà.

Al cap d'un instant, ella afegí:

-Ah! senyor, si salvéssiu el meu pare!...

-Com he tingut l'honor de dirvos-ho, senyora, la crisi és acabada, Cal impedir-ne el retorn.

-Espereu de conseguir-ho?

-Amb l'ajut de Déu sens dubte, senyora; no és pas impossible. Ara hi reflexionaré.

Odila, tota commosa, m'acompanyà fins a la porta. Sperver i jo travessarem l'avantcambra, on vetllaven alguns servents, tot esperant les ordres de llur mestressa. Acabavem d'entrar al corredor, quan Gedeon, que anava endavant, es girà de cop i volta i féu, tot mirant-me de fit a fit i posant les mans damunt les meves espatlles:

-Vejam, Fritz, jo sóc home, a mi pots dir-m'ho tot: ¿què en penses?

-No hi ha res a témer per aquesta nit.

-Bé, ja ho sé això, ja ho has dit a la comtessa; però, i demà?

-Demà?

-Sí, no giris el cap. Suposant que tu no poguessis destorbar que l'atac tornés, escolta Fritz,

francament, ¿et penses que hi trobaria la fi?

-És possible, però no ho crec.

-Ah!- exclamà el brau subjecte, tot saltant d'alegria, -si no ho creus, és que n'estàs segur!

I tot agafant-me de braceta, va arrossegar-me cap a la galeria. Amb prou feines hi posàvem els peus, quan el baró de Zimmer-Bluderic i el seu seguidor se'ns aparegueren, precedits de Sebalt que portava una atxa encesa. Se n'anaven a llur cambra, i aquests dos personatges, amb el mantell tirat damunt d'espatlla, les botes blanques a la hongaresa que'ls pujaven fins als genolls, el cos apretat dins llargues levites d'un verd pistatxo amb galons, el casquet d'orsell enfonsat al cap, el coltell de caça a la cintura, tenien quelcom d'estranyament pintoresc a la claror blanca de la reïna.

-Vès!- digué Sperver, -si no m'enganyo, són aquella gent de Friburg. Ens han seguit de prop.

-Poc t'enganyes: són ben bé ells. Reconeix al més jove per son cos altívol; té perfil d'àguila i porta el bigoti a la Wallenstein.

Ells van desaparèixer per una galeria lateral.

Gedeon prengué una atxa a la paret i em guià per un dèdal de corredors, de passadissos, de voltes altes, baixes, de punt d'ametlla, de mig punt. Que sé jo? No se'n veia la fi.

-Veu's aquí la sala dels Margraves- deïa ell, -veu's aquí la sala dels retrats, la capella, on no es diu la Missa d'ençà que Ludwig el Calb es va fer protestant. Veu's aquí la sala d'armes.

Totes aquestes coses m'interessaven mediocrement.

Després d'haver pujat qui-sab-lo amunt ens calgué tornar a davallar una rastellera de graons. Finalment, gràcies a Déu vam arribar davant una porteta massissa. Sperver es va treure una clau descomunal de la butxaca, i, tot passant-me l'atxa, digué:

-Ves-hi amb compte amb el llum. Para esment.

Al mateix temps va empènyer la porta i l'aire fred del defora va entrar en el passadís. La flama es va posar a fer torterols, enjgant guspises en totes direccions. Em vaig creure davant d'un abisme, i vaig recular, esglaiat.

-Ah! ah! ah!- exclamà el monter, obrint la bocassa fins a les orelles, -un hom diria que tens por, Fritz!... Vés endavant... No tinguis por de res... Som a la cortina de muralla que va del castell a la torre vella.

I el brau subjecte va eixir per a donar-me l'exemple.

La neu obstruïa aquella plataforma de granítica balustrada; el vent l'escombrava amb xiulets immensos. Qui hagués vist de la plana estant la nostra atxa escabellada, hauria pogut dir-se: -Què hi fan allà dalt, dins el nuvol? Per què es passegen en aquestes hores?

-La vella bruixa potser ens albira,- vaig pensar dintre meu, i aquesta idea em va dar esgarrifances. Vaig estrènyer els plecs de les meves calces, i amb la mà damunt el meu feltre vaig començar de córrer darrera Sperver. Ell alçava la llum per indicar-me el camí i caminava a grans gambades.

Vam entrar precipitadament a la torra, i després a la cambra d'Huc. Una flama vivent va saludar-nos amb sos joiosos espetecs: quina felicitat de tornar-se a trobar a recer d'espesses muralles!

M'havia aturat mentre Sperver tornava a tancar la porta, i, tot contemplant aquell antic estatge vaig exclamar:

-Alabat sia Déu! Al capdavant podem reposar.

-Davant una bona taula- Gedeon va afegir-hi. -Contempla'm això, en comptes de palplantar-te com un badoc: una cuixeta de cabirol, un parell de gallines boscanes, un llussó de dors blau i boca guarnida de julivert. Viandes fredes i vins calents: així m'agrada. Estic content de Kasper; ha entès bé les meves ordres.

Deïa veritat, el brau Gedeon. «Viandes fredes i vins calents», perquè davant la flama, una magnífica renglera d'ampolles sofrien la delitosa influència de l'escalfor.

Davant aquell espectacle, vaig sentir que en mi es desvetllava una veritable fam canina; però

Sperver, que era home entès en conveniències, em va dir:

-Fritz, no ens hi acuítem, el temps no manca, posem-nos amb tota comoditat; les gallines boscanes poc tenen cap idea d'aixecar el vol. Primerament, les botes et deuen fer mal: quan un hom ha galopat vuit hores seguides és bo de canviar de calçat; aquest és el meu principi. Vejam seu, posa la bota entre les meves cames... bé... ja la tinc... Ja en tenim una!... Anem per l'altra... Això és!... Colga els peus en aquests esclops, treu-te les calces i tira't aquest abric a l'espatlla. Molt bé!

Ell va fer igual, i després, amb veu estentòrea:

-Ara, Fritz- va exclamar, -cap a la taula! Treballa tu per la teva banda, com jo per la meva. I sobretot recorda't del vell proverbi alemany: «Si és el diable qui ha fet la sed, ben segur que és Nostre Senyor qui ha fet el vi».

III

Menjàvem amb aquell entrenament sortós que procuren deu hores de camí a través de les neus del Schwartz-Wald.

Sperver, encetant successivament la cuixa de cabirol, les gallines boscanes i el llussó, murmurava, amb la boca plena:

-Tenim boscos! tenim altes brugueres! tenim estanys!

Després es decantava cap al respatller de la cadira de braços, i agafant a l'atzar una ampolla, afegia:

-També tenim comellars, verds a la primavera i empurpurats a la tardor! A la teva salut, Fritz!

-A la teva, Gedeon!

Feia goig de veure'ns; ens admiràvem l'un l'altre.

La flama espetegava, dringaven les forquilles, les barres galopaven, gorgolaven les ampolles, els vasos brindaven; i, al defora, el vent de les nits d'hivern, el vent poderós de la montanya, cantava el seu himne funerari, aquell himne estrany, desolat que entona quan els esquadrons de núvols es precipiten els uns damunt els altres, es donen càrregues, s'engoleixen, i la lluna esblaimada contempla l'abraonament eternal!

Mentrestant el nostre apetit es calmava. Sperver havia omplert el veire d'un vi vell de Brumberg, i l'escuma s'estremia damunt sos caires espaiosos. Va presentar-me'l tot exclamant:

-Per al guariment del senyor Yeri-Hans de Nideck. Beu fins a la darrera gota, Fritz, per tal que Nostre Senyor ens escolti!

Així fou complert. Després omplí de bell nou, i havent repetit amb veu ressonant:

-Per al guariment de l'alt i poderós senyor Yeri Hans de Nideck, mon senyor!- va buidar-lo greument, a son torn.

Aleshores una satisfacció profunda envaí el nostre ésser i ens sentirem feliços de trobar-nos al món.

Jo vaig estirar-me en la meva cadira de braços, amb el nas enlaire i els braços penjants, i vaig posar-me a contemplar el meu estatge.

Era una volta baixa, tallada a la roca viva, un veritable forn d'una sola peça que arribava, a tot estirar, a dotze peus al punt més alt de la síndria. Al capdavant de tot, vaig veure una mena de ninxo gran, on hi havia el meu llit, un llit ran de terra, que tenia, crec, una pell d'ós per abrigall; i en aquell ninxo gran n'hi havia un altre de més petit, agençat amb una estatueta de la Mare de Déu, tallada en el mateix bloc granític i coronada amb una tofa d'herbes marcides.

-Mira la teva cambra,- digué Sperver. -En nom de Déu, no és pas solemnia, no és pas tan bella cosa com les cambres del castell. Aquí, som a la torra d'Huc; això és vell com la muntanya, Fritz, això ja vé del temps de Carlemany. En aquell temps, comprens, la gent encara no sabia construir voltes altívoles, grans, rodones i punxagudes: foradaven la pedra.

-Tanmateix m'has ficat dins un cau ben estrany, Gedeon.

-Cal que ho entenguis, Fritz, aquesta és la sala d'honor. Aquí s'estatgen els amics del comte quan en

venen; comprens, l'antiga torre d'Huc, és el millor que hi ha.

-De quin Huc em parles?

-I ara! d'Huc el Llop!

-Com s'entén, Huc el Llop?

-Sense dubte; el cap de la nissaga dels Nideck, un minyonàs ferreny, ja t'en responc. Va venir a establir-se aquí amb una vintena de soldats i d'alabarders de la seva colla. Van enfilem-se a aquest penyal, el més alt de la muntanya. Ja ho veuràs demà. Van bastir aquesta torre, i després, per ma fe, van dir-se: -Som els senyors! Dissortats aquells que voldrà passar sense pagar rescat; els caurem damunt com a llops; ens menjarem la llana que duguin a l'esquena, i si el cuiro segueix a la llana, força millor! D'aquí estant, veurem qui sab quins llunyedars: veurem les alfraus del Rheethal, del Steinbach, de la Roca-Plana, de tota la llargada del Schwartz-Wald. Pobres dels mercaders!- I massa van fer-ho, aquells minyons, així com ho havien dit. Huc el Llop n'era el capitost. És Knapwurst qui m'ho ha contat això, de part de vespre tot vetllant.

-Knapwurst?

-El geperudet... ja el coneixes... el que ens ha obert el reixat. Un subjecte ben estrabul·lat, Fritz: sempre encauat a la Biblioteca!

-Ah! ¿hi teniu un savi a Nideck?

-Sí, el brètol!... en lloc de romandre a la porteria, passa tot el dia de Déu sacsejant la pols dels vells pergamins de la família. Va i vé pels prestatges de la Biblioteca; sembla una ratota. Aquest Knapwurst coneix tota la nostra història millor que no pas nosaltres mateixos. Ell sí que te'n amollaria de coses, Fritz. En diu cròniques, d'això!... Ah! ah! ah!

I Sperver, alegrat pel vi vell, va riure uns quants moments sense saber gairebé perquè.

-Aixís és, Gedeon- vaig continuar jo, -que aquesta torre s'anomena la torre d'Huc... d'Huc el Llop?

-Ja t'ho he dit, què diable!... T'estranya, això?

-No!

-I sí! t'ho veig a la cara, somieges alguna cosa. Què és això que et fa somniejar?

-Déu meu... no és pas el nom d'aquesta torre el que m'estranya. El que em fa cavilar, és que tú, vell caçador furtiu, tu, que d'ençà de la teva infantesa no has vist sinó les sagetes dels avets, els cims nevats del Wald-Horn, les afraus del Rheethal; tu que en tota la teva juvenesa no has fet altra cosa que riure't dels guardes del comte de Nideck, i corre pels tiranys del Schwartz-Wald, i batre les arbúcies i respirar l'aire sens fites, el ple sol, la vida lliure de les bosquíes, ara siguis aquí, i jo et trobi al cap de setze anys dins aquest budell de granit roig; això és el que m'estranya i no sé capir. Vejam Sperver, cala foc a la pipa i conta'm com això s'ha esdevingut.

El vell caçador furtiu va extreure de son gec de cuiro un cap de pipa negra; va atapair-lo lentament, va recollir a la palma de la mà un carbó que va posar damunt la pipa setmesona, i després, aixecant el nas enlaire, amb els ulls aturats a l'atzar, va respondre amb un posat tot pensívol:

-Els falcons, els gerifalts, els esparvers, arribats a la vellura després d'haver batut qui-sab-lo temps la plana, acaben niuant al trauc d'un penyal!

Sí, és veritat, m'ha plagut l'aire sens fites, i em plau encara; però en lloc d'enfilem-me a una branca alta, amic, i que el vent m'escometi, prefereixo de tornar entrar a dins la meua caverna a beure-hi una glopada forta..., a esmicolar tranquilament un troç de carn caçada, i aixugar les meves plomes vora d'un foc esponerós. El comte de Nideck no el menyspreua pas al vell falcó, Sperver, el veritable bosquetà. Un vespre, va trobar-me al clar de lluna i em va dir: -Companyó que caces tot sol, vina a caçar amb mi. Tens el bec punyent i bona urpa. Bé, doncs, caça, ja que aquest és el teu natural; però caça amb el meu consentiment perquè jo sóc l'àguila de muntanya, em dic Nideck!

Sperver va callar alguns instants i en acabat afegí:

-Per ma fe! Caço encara, com en altres temps, i bec tranquilament amb un amic una ampolla d'Affenthal o de...

En aquell moment una empena va sorollar la porta. Sperver es va interrompre i va parar l'oïda.

-És una rauxada de vent- vaig dir-li.

-Oi no, és altra cosa. No sents la pota com grata..., és un gos escapat... Obre, Lieverlé! obre Blitz!- va exclamar el brau subjecte tot alçant-se; però encara no havia dat dues passes, que un ca danés formidable entrava d'una embranzida dins la torra i venia a plantar-li les potes a les espatlles, tot llepant-li amb la seva llenguassa rosa, la barba i les galtes, fent petits esgarips comnovadors de joia.

Sperver li va passar el braç al damunt del coll, i féu tot girant-se cap a mi:

-Fritz, quin home m'estimaria tant?... Mira'm aquest cap, aquests ulls, aquest dentat!

Li arremangava els llavis i em feia admirar uns ullals que haurien esqueixat un búfal. Després, tot rebutjant-lo amb prou esforç, perquè el gos redoblava sos afalacs, va dir:

-Deixa'm estar, Lieverlé; massa ho sé que m'estimes. En nom de Déu, qui m'estimaria si no m'estimessis tú!

Mai no havia vist un animal tan terrible com aquest Lieverlé; la seva alçària atenyia dos peus i mig. Era un formidable gos d'atac, de front ample, llis, de pell fina, un teixit de nervis i de muscles entortolligats; d'ull viu, de pota allargada, de cos minço, d'estampa dilatada, fort d'espatlles i llocs, però sense el do de flairar. Doneu a aquests animals el nas del basset i mai més hi ha caça!

Sperver havia vingut altra vegada a asseure's, i pasava la mà damunt la testa del seu Lieverlé amb orgull, i me n'enumerava les qualitats greument.

Lieverlé semblava que el compregués.

-Veus,Fritz, aquest gos t'escanya un llop d'un cop de barres. És el que hom anomena un animal perfecte, tant per l'ardidesa com per la força. No ha complert els cinc anys; té tota la vigor. No cal que et digui que està ensenyat per la caça del senglar. Cada vegada que en trobem un escamot, tinc por pel meu Lieverlé: té l'escomesa massa franca i va de dret, com una sageta. Així és que cal anar amb compte amb les morrades del sanglà... és una cosa que m'esgarrifa. Colga't aquí, Lieverlé, colga't damunt l'esquena.

El gos va obeïr, exhibint a nostres ulls els seus flancs de color de carn.

-Mira, Fritz, aquesta ratlla blanca, sense pèl endinzada sota la cuixa i que va fins al pit: és un senglar qui li ha feta! Pobre animal!... Poc amollava l'orella. Vam seguir la pista per la sang. Vaig ser el primer d'arribar. En veure el meu Lieverlé, vaig fer un crit; jo que salto a terra, m'hi abraono, l'embolcallo dins el mantell i arribo aquí. Estava fora de test! Sortosament els budells no n'eren atacats. Vaig recosir-li el ventre. Ah diable! udolava!... patia!... però al cap de tres dies, ja es llepava: gos que es llepa, gos salvat! Ei, Lieverlé, ¿te'n recordes? Això fa que ens estimem nosaltres dos!

N'estava verament eternit de l'afecte de l'home per aquell gos i del gos per aquell home; es miraven l'un a l'altre fins al més pregon de l'ànima. El gos agitava la seva cua; l'home tenia llàgrimes als ulls.

Sperver continuà:

-Quina força!... Mira, Fritz, ha petat la corda per venir-me a veure; una corda de sis brins; ha trobat el meu rastre! Té, Lieverlé, atrapa'!

I va llençar-li la resta de la cuixa de cabirol. Les barres del gos, en haver-la, feren un renou terrible, i Sperver, tot mirant-me amb un somriure estrany, va dir:

-Fritz, si t'agafés pel seient de les calces, no aniries pas gaire lluny!

-En nom de Déu, jo i qualsevol que fos!

El gos anà a estendre's sota el pabelló de la llar, tot allargant la gran esquena magre, amb la cuixa de cabirol entre les potes del davant. Sparver el mirava de cua d'ull, amb satisfacció. L'òs s'esmicolava sota el dentat: a Lieverlé li plaia el moll.

-Ah!- va fer el vell caçador furtiu, -si t'encarreguessin d'anar a pendre-li aquest òs, què diries?

-Diable! seria una missió delicada.

Aleshores ens vam posar a riure de tot cor. I Sperver, estès en la cadira de braços de cuir rogenc, amb el braç esquerre penjat damunt el respatller, amb una cama damunt un escambell i l'altra davant un tió que plorava dins les flames, llençà grans espirals de fum blavís cap a la volta.

Jo, mirant-me encara el gos, vaig recordar-me de cop i volta de la nostra conversa interrompuda:

-Escolta, Sperver- vaig respondre, -no m'ho has dit tot. Si has deixat la muntanya pel castell, això ho ha fet la mort de Gertrudis, la teva digna i excel·lent muller.

Gedeon arrufà les celles, i una llàgrima entelà el seu esguard; va redreçar-se i, tot sacsejant la cendra de la seva pipa damunt l'ungla del polze va dir:

-Bé doncs, sí, és veritat, la meva dona ha mort!... i això m'ha tret dels boscos. No podia pas tornar a veure la vall de la Roca-Baumada sense petar de dents. He alçat la volada cap enfora d'aquell indret; no caço tant per les brosses, però hi veig de més enlaire; i quan per atzar, la gossada dóna el tomb cap allí baix ho deixo anar tot al diable, i desfaig el meu camí... miro de pensar en altres coses.

Sperver havia esdevingut ombrívol. Amb la testa decantada envers les grans lloses, restava tot endolat; jo em penedia d'haver deixondit dins ell tristes recordances. Després, tot pensant en la Pesta Negra aclofada dins la neu, sentia una esgarrifor.

Quina impressió tan estranya! Una paraula, una sola paraula, ens havia llençat en una rastellera de reflexions melangioses. Per atzar, resultava evocat tot un món de memòries.

No sé pas quan de temps feia que durava el nostre silenci, quan un rondinament sord, terrible, com el renou llunyà d'una tempesta, ens va fer estremir.

Vam mirar el gos. Seguia tenint el seu òs mig rosegat entre les potes del davant; però amb la testa alta, l'orella redreçada, els ulls guspirejant, escoltava... escoltava entre el silenci i l'esgarrifor de la ira corria de cap a cap del seu llom.

Sperver i jo, vam mirar-nos tots esblaimats: no es sentia cap fressa, ni un sospir; al defora, el vent s'havia calmat; no res, llevat d'aquell rondinament sord, continuat, que s'escapava de la pitrera del gos.

De cop i volta, va aixecar-se i va botar contra la paret amb un esclat de veu, sec, ronc, esfereïdor; les voltes en ressonaren com si el llamp hagués esclatat contra el vidratge.

Lieverlé amb el cap baix semblava mirar a través del granit, i sos llavis arremangats fins a llur arrel, deixaven veure dues fileres de dents blanques com la neu. Rondinava, encara. Adés i ara s'aturava bruscament, acostava el morro a l'angle inferior de la paret i bufava abrivadament; després, s'aixecava enfurimat i les seves urpes de davant assejaven d'encetar el granit.

Nosaltres observàvem sense capir gens ni mica la seva irritació.

Un segon crit rabiós, més formidable que no pas el primer ens va fer saltar de les cadires.

-Lieverlé!- exclamà Sperver tot llençant-se cap a ell, -què diable tens? T'has tornat boig?

Va agafar una estella i es va posar a sondar la paret, plena i pregona com tota l'espessedat de la roca. Cap buid no responia, i tantmateix el gos romania amatent.

-Fet i fet, Lieverlé- digué el picador, -tens algún pesombre. Vaja, jeu i no em burxis més els nervis.

Al mateix instant, una fressa exterior va colpir les nostres orelles. La porta es va obrir i el gros i honorat Tobias Offenloch, amb la llinterna de ronda en una mà, i el bastó a l'altra, el tricorni damunt la nuca i la cara tota riolera, tota expandida, aparegué sota el brancal.

-Salut, honorable companyia!- digué. -Però ¿què hi feu aquí?

-És aquest animal de Lieverlé,- digué Sperver; -estava fent un aldarull... Imagineu-vos que s'ha enfurit contra aquesta paret. Ara digueu-me perquè!

-En nom de Déu! haurà sentit el tic-tac de la meva cama de fusta a l'escala de la torre,- féu l'excel·lent subjecte, tot rient.

I afegí, tot deixant la llinterna damunt la taula:

-Això us ensenyarà, mestre Gedeon, a fer fermar els vostres gossos. Hi teniu una flaca pels vostres gossos, una flaca! Aquests maleits animals acabaran treient-nos de casa. Suara mateix, altra vegada, a la galeria gran, trobo el vostre Blitz: m'ha saltat a la cama, mireu: encara hi ha les dents marcades! una cama que era nova! Brètol d'animal!

-Fermar els meus gossos! Gentil negoci!- digué el picador. -Els gossos fermats no valen res, es tornen massa esquerps. I després, ¿que no n'estava de fermat, Lieverlé? La pobra bèstia encara té la corda al

coll.

-Ep! això que dic, poc és per mí mateix: quan s'acosten sempre tinc el bastó enlaire i la cama de fusta endavant. És per la disciplina: els gossos han de ser al gossal, els gats a la teulada, i la gent al castell.

Tobies es va asseure tot pronunciant aquestes darreres paraules i, amb els dos colzes damunt la taula i els ulls esbadocats de felicitat, va dir-nos en veu baixa, en to de confiança:

-Sabreu, senyors, que sóc solter aquesta nit.

-Fugiu d'aquí!

-Sí, Maria Anna vetlla amb Gertrudis a l'avantcambra de missenyor.

-Aleshores, no dueu gens de pressa?

-Gens! Absolutament gens!

-Quina llàstima que hagueu arribat tan tard!- digué Sperver; -totes les botelles són buides!

La cara llarga del bon home em va eternir. Li hauria plagut tant d'aprofitar-se de la seva viduesa! Però, a desgrat dels meus esforços, un llarc badall separà les meves barres.

-Serà una altra vegada- va dir tot alçant-se. -Cosa adiada, no és pas deixada.

-Bona nit, senyors.

-Ei! Espereu!- exclamà Gedeon, -veig que Fritz té son, devallarem plegats.

-Amb molt de gust, Sperver, amb molt de gust; de passada, anirem a dir quatre mots a mestre Trumpf el cellerer; és a baix amb els altres. Knapwurst els conta històries.

-Això és. Bona nit, Fritz.

-Bona nit, Gedeon; no t'oblidessis pas de fer-me cridar, si el comte pitjorés.

-Estigues tranquil... Lieverlé!... tast!

Eixiren. Mentre ells travessaven la plataforma vaig sentir com el rellotge de Nideck sonava les onze hores.

Jo estava mort de fatiga.

IV

El dia començava d'emblavir la única finestra de la torre, quan vaig ésser despertat dins el meu ninxo de granit pels sons llunyans d'una trompa de caça. No hi ha cosa tan trista, tan melangiosa, com les vibracions d'aquest instrument al crepuscle, quan tot calla, quan ni un alè ni un sospir no venen a destorbar el silenci de la solitud. Sobretot la darrera nota, aquella nota estiragassada, que s'estén damunt la plana immensa, tot deixondint lluny, ben lluny, els ecos de la muntanya, té quelcom de la poesia més alta que garfeix el cor.

Amb el colze damunt la meva pell d'ós, jo escoltava aquesta veu planyívola, que evocava les recordances de les edats feudals. La vista de la meva cambra; d'aquella volta baixa, ombrívola, esclafada, antic catau del Llop del Nideck, i més lluny aquella finestreta de vidratges de plom, de mig punt, més ampla que no pas alta i profundament penetradora de la pared, augmentaren encara la severitat de les meves reflexions.

Vaig alçar-me brusquement i vaig córrer a obrir la finestra de bat a bat.

Allí m'esperava Un d'aquells espectacles que cap paraula humana no sabia descriure, l'espectacle que l'àguila fera dels Alps més encimbellats veu cada matí en aixecar-se la cortina de púrpura de l'horitzó: muntanyes!... muntanyes!... i encara més muntanyes! Ones immòbils que s'aplanen i s'esborren dins les bromes llunyanes dels Vosgues; bosquíries immenses, llacs, carenes enlluernadores, dibuixant llurs línies alteroses damunt les fondàries blavenques de les valls curulles de neu. Al capdavall de tot això, l'infinit.

Quin entusiasme podria arribar a atényer l'elevació d'un espectacle com aquell!

Jo estava tot confús d'admiració. A cada esguard es multiplicaven els detalls: casals, masies, poblets, semblaven brollar encara de terra; amb mirar n'hi havia prou, per a trobar-los!

Feia un quart d'hora que hi era, quan una mà va posar-se lentament damunt la meua espatlla; vaig girar-me, i la cara tranquil·la i el somriure silenciosos de Gedeon em saludaren amb un:

-*Guten tag*, Fritz!

Després va recolzar-se vora meu, damunt la pedra, tot fumant la seva pipa. Estenia la mà per l'infinit i em deia:

-Mira, Fritz, mira... Això et deu plaure, fill del Schwartz-Wald! Mira allà baix... allà baix de tot... la Roca Baumada... La veus? Te'n recordes, de la Gertrudis? Oh! què lluny que són totes aquestes coses!

Sperver s'eixugava una llàgrima; jo, què li podia respondre?

Vam romandre contemplatius per una bella estona, commosos de tanta de grandesa. De vegades el vell caçador furtiu, en veure que jo aturava els ulls en un punt de l'horitzó, em deia:

-Això, és el Wald-Horn! Allò, el Tiefenthal! Repara, Fritz el torrent del Steinbach; s'ha hagut d'aturar, està penjat fent serrells de glaç, damunt l'espatlla del Harberg; un mantell ben fred per a l'hivern! I aquell caminal d'allí baix, mena cap a Friburg; abans de quinze dies tindrem penes i treballs per destriar-lo.

Així va passar més d'una hora.

No podia despendre'm d'aquell espectacle. Alguns ocells de presa, amb les ales esbiaixades, la cua en forma de ventall, planaven al voltant de la torre; agrons coronats fugien cap amunt, tot esquivant les urpes amb l'alçada de llur vol.

Altrament no hi havia ni un núvol: tota la neu era a terra. La trompa saludava per darrera vegada la muntanya.

-És el meu amic Sebalt que és allà baix- digué Sperver; -és dels més entesos en gossos i cavalls, i, a més a més, la primera trompa d'Alemanya. Escolta'm això Fritz, quin amorosament!... Pobre Sebalt! És consum d'ençà de la malaltia de missenyor; ja no pot caçar com en altre temps. Veu's aquí el seu únic conhortament: cada matí, a trenc de dia, puja damunt l'Altemberg i sona les tonades favorites del comte. Es pensa que això el podrà guarir!

Sperver, amb aquell tacte de l'home que sap admirar, no havia interromput la meua contemplació; però quan, enlluernat de tanta de llum, vaig mirar dins l'ombra de la torre em digué:

-Fritz, tot va bé, el comte no ha tingut pas atac.

Aquestes paraules em portaren al sentiment de la realitat.

-Ah! millor... millor!

-És a tu, Fritz, que ho devem.

-Com s'entén? a mi? Si no li he prescrit res!

-Eh! tan se val! ets aquí!

-Estàs de verba, Gedeon; ¿què hi fa aquí la meua presència, no havent prescrit res al malalt?

-És que li portes sort.

Vaig mirar-lo de fit a fit, i no reia pas.

-Sí- continuà ell seriosament; -portes la sort, Fritz; els altres anys el nostre senyor tenia un segon atac a l'endemà del primer, i després un terç atac, i un de quart. Tu destorbes tot això, atures el mal. És ben clar!

-No pas massa, Sperver; jo trobo, al contrari, que és molt obscur.

-Un hom aprèn a totes les edats- insistí el brau subjecte. -Sàpigues, Fritz, que en aquest món hi ha gent que porta sort i també gent que porta desgràcia. Per exemple, aquest brètol de Knapwurst és qui em porta desgràcia a mi. Cada vegada que el trobo en eixir a caçar, estic segur que em succeirà una

cosa o altra: el fusell em fa figa, em malmeno el peu, un dels meus gossos reb... ¿Què sé jo? Així és que, sabent la cosa, tinc esment d'eixir a trenc de dia, abans que el bergant, que dorm com un toixò no hagi obert l'ull, o bé m'escapoleixo per un portell, comprens?

-Ho comprenc molt bé; però les teves idees em semblen ben estranyes, Gedeon.

-Tu, Fritz- continuà, sense escoltar-me, -ets un digne, un brau minyò; el Cel t'ha posat damunt la testa innumbrables benediccions; no cal sinó veure la teva bona cara, la teva mirada franca, el teu somriure ple de bona jeia, per estar alegre... En una paraula portes sort a la gent, és positiu... Sempre ho he dit, i la prova sé... ¿La vols saber, la prova?

-Sí, per ma fe! No em recaria pas de reconèixer tantes de virtuts amagades en la meva persona.

-Doncs bé!- féu ell, tot agafant-me el puny. -Mira allà baix!

I em senyalava una muntanyola a un doble tret de carrabina del castell.

-Aquest penyal enfonzat entre la neu, amb brosta a la vora, el veus?

-Perfectament.

-Mira al seu voltant; ¿què veus res?

-No.

-Oh, en nom de Déu, és d'allò més senzill! Has foragitat la Pesta Negra. Cada any, al segon atac, un hom la veia allà, amb els peus entre les mans. A la nit encenia foc, s'escalfava i feia bullir arrels. Era una maledicció. Aquest matí, la primera cosa que he fet ha estat enfilat-me aquí. He pujat a la torrella de senyals; jo que miro: la vella berganta se n'és anada! Endebades m'he posat la mà davant els ulls, he mirat a mà dreta, a mà esquerra, a dalt, a baix, per la plana, per les muntanyes, res! T'havia flairat, ben segur.

I el brau subjecte, tot abraçant-me amb entusiasme, va exclamar en commosa entonació:

-Oh! Fritz... Fritz... Quina sort d'haver-te menat aquí! La vella sí que en deu estar d'enfurismada. Ah! ah! ah!

Ho confessaré. N'estava una mica avergonyit de trobar-me que jo tenia tant de mèrit, sense que mai ho hagués reparat fins aleshores.

-Així és, Sperver- vaig continuar. -que el comte ha passat bé la nit?

-Molt bé!

-Vaja, força millor; devallem.

Vam atravessar de bell nou la cortina de muralla, i vaig poder observar millor aquella passera, els baluards de la qual eren d'una alçària prodigiosa. Els espadats es prolongaven, amb el penyal, fins al fons de la vall. Era una escala de precipicis, superposats els uns als altres.

Tot capbussant-hi la mirada, vaig sentir-me colpit de rodaments de cap, i reculant temorenc a mitja plataforma, vaig entrar ràpidament en el passadís que mena al castell.

Ja Sperver i jo havíem recorregut vastos corredors, quan una gran porta oberta es mostrà a les nostres passes; vaig parar-hi l'esguard, i vaig veure, al capdamunt d'una escala doble, el petit gnom Knapwurst, la fesomia grotesca del qual m'havia cridat l'atenció el dia abans.

La sala mateixa va atreure la meva atenció pel seu caient poderós: era la sala dels Arxius del Nideck, peça alta, ombrívola, polsosa, de grans finestres ogivals que començaven al cim de la volta i devallaven fent corba fins a dos metres del paviment.

Allí estaven endegats, damunt esbarjosos prestatges, per bona cura dels antics clergues, no solament tots els documents, títols i arbres genealògics dels Nideck, establint llurs drets, aliances i lligams històrics amb les més il·lustres famílies de l'Alemanya, sinó àdhuc totes les cròniques del Schwartz-Wald, els aplecs dels antics Minnesinger, i les grans obres in-fòlio eixides de les premses de Gutemberg i de Faust, tant venerables per llur origen com per la monumental solidesa de llur relligat. Les grans ombres de la volta, drapant les parets fredes amb llurs tintes cendroses, retreien la memòria dels vells claustrers de l'Edat Mitjana, i aquest gnom, assegut al capdamunt de la seva escala, amb un enorme volum de cantell roig damunt la contorsió dels genolls, amb el cap enfonzat dins el casquet de pell, els

ulls grisos, el nas esclafat, els llavis contrets per la reflexió, les espatlles grans, els membres frèvol·ls i l'esquena arrodonida semblava ben bé l'hoste natural, el *famulus*, la rata com l'anomenava Sperver, d'aquell últim refugi de la ciència en el Nideck.

Però el que donava a la sala dels Arxius una importància verament històrica, eren els retrats de família, que ocupaven tot un costat de l'antiga Biblioteca; hi eren tots, homes i dones, d'Huc el Llop fins a Yeri-Hans, el senyor actual, des de l'esboç groller dels temps bàrbars fins a l'obra perfecta dels mestres més exímis de la nostra època.

Els meus esguards, se n'anaren, naturalment, cap a aquella banda.

Huc I, de testa calva, semblava mirar-me així com us mira un llop a la recolzada d'un bosc. Sos ulls grisos injectats de sang, sa barba rogenca i ses orelles llargues i peludes li donaven un aire de ferotgia que m'esborronà.

Vora d'ell, com l'anyell vora la fera salvatgina, una dona jove d'ulls suaus i tristos, front alt, mans creuades sobre el pit sostenint un llibre d'hores, cabellera rossa, sedosa, abundant, voltant sa pàl·lida figura d'un nimbe d'or, m'atregué per una gran tirada a la semblança amb Odila de Nideck.

Cap cosa tan dolça i encisera com aquella antiga pintura damunt la fusta, una mica testa i eixuta de contorns, però d'una adorable ingenuïtat.

Feia alguns instants que la mirava quan un altre retrat de dona, penjat al costat d'aquell, atragué la meva atenció. Imagineu-vos el tipus visigòtic en la seva veritat primitiva: front ample i baix, ulls grocs, pòmuls sortints, cabells rojos, nas d'àguila.

-Com li devia escaure aquesta dona, a Huc!- vaig dir-me dintre meu.

I vaig posar-me a reparar-ne el vestit; responia a l'energia del cap: la mà dreta reposava damunt un glavi. Un cossellet de ferro li apretava el cos.

Em seria difícil d'expressar les idees que m'agitaren davant aquelles tres fesomies; mos ulls anaven de l'una a l'altra amb una singular curiositat. No me'n sabia destriar.

Sperver, tot aturant-se al lllindar de la biblioteca, havia disparat un agudíssim xiulet. Knapwurst el mirava ded de tota l'alçària de la seva escala, sense bellugar-se.

-És a mi a qui xiules com a un ca?- digué el gnom.

-Sí, mala rata, és per fer-te honrament.

-Escolta- afegí Knapwurst amb un to de menyspreu sobirà, -tira endavant Sperver, no pots escupir a l'altura de la meva sabata: t'hi desafio!

I presentava la sola.

-I si pujo?

-T'esclafo amb aquest llibre.

Gedeon esclatà a riure i continuà:

-No t'avalotis, geperut, no t'avalotis. No et vui cap mal, al contrari, et tinc consideració per la teva ciència; però ¿què diable fas aquí dalt, tan matiner vora el teu llum? Sembla que hi hagis passat la nit.

-És veritat, l'he passada tot llegint.

-No són prou llargs els dies per a tu?

-No, estic en ple escorcoll d'una qüestió greu; poc dormiré, abans d'haver-la resolta.

-Diable!... I aquesta qüestió...?

-És de conèixer per quina circumstància Ludwig de Nideck trobà el meu avantpassat, Ot el Nan, a les boscúries de la Turíngia. Cal que sàpigues, Sperver, que el meu avi Ot no tenia sinó una colzada d'altura: això fa, no pas ben just, un peu i mig. Encantava a tothom amb la seva saviesa, i figurà d'una manera ben honorable a la coronació del duc Rodolf. El comte Ludwig l'havia fet tancar dins un paó guarnit amb totes les seves plomes: era un dels plats més estimats d'aquell temps, al costat dels porcellets mig daurats i mig argentats. Al cor del festí, Ot obrí la cua del paó, i tots els senyors, cortesans i grans dames es meravellaren d'aquest enginyós mecanisme. Al capdavant Ot va eixir, amb l'espasa al puny, i cridà amb veu ressonant: -¡Visca el duc Rodolf!- cosa que fou repetida per tota la

sala. Bernat Hertzog esmenta aquesta circumstància; però no diu d'on venia aquest nan, si era d'alta nissaga o de baixa extracció, cosa, altrament poc probable: la gent vulgar no té tant de talent.

Jo n'estava astorat de l'orgull d'una tan menuda criatura; una curiositat extraordinària, però, m'impel·lia a estar-hi bé; ell sol podria proporcionar-me algunes clarícies sobre el primer i segon retrats a mà dreta d'Huc.

-Senyor Knapwurst- vaig dir-li amb to respectuós, -tindrieu l'amabilitat d'esclarir-me un dubte?

El ninotet, afalagat de les meves paraules, respongué:

-Parleu, senyor; si és cosa de cròniques, estic disposat a satisfer-vos. Ara, de les altres coses no me'n encaparro.

-Doncs, precisament, es tractaria de saber quins personatges representen els retrats segon i terç de la vostra galeria.

-Ah! ah!- féu Knapwurst, els trets del qual s'animaren: -Parleu d'Edvícia i de Huldina, les dues mullers d'Huc!

I deixant de banda el seu volum, va baixar l'escala per a conversar més còmodament amb mí. Sos ulls fulguraven, hom veia que els plaers de la vanitat dominaven l'homenic; n'estava tot gloriós de fer obiradora la seva sapiència.

Arribat a la meua vora, va saludar-me greument. Sperver estava darrera nostre, molt satisfet de fer-me admirar el nan del Nideck. A desgrat de la mala sort lligada, segons ell, a la seva persona, n'estimava i glorificava els vastos coneixements.

-Senyor- digué Knapwurst, tot estenent la seva mà llarga, esgrogueïda, envers els retrats, -Huc von Nideck, primer de la seva raça, es va casar l'any 832 amb Edvigia de Lutzburg, la qual li va portar com a dot els comtats de Giromani de l'Alt-Barr, els castells del Geroldseck, del Teufels-Horn i encara d'altres. Huc el Llop no va tenir-ne fills d'aquesta primera muller, que va morir a la flor de la juvenesa, l'any 837 del Senyor. Aleshores Huc, senyor i posseïdor del dot, no va voler tornar-lo. Va haver-hi terribles batalles entre sos cunyats i ell. Però aquesta altra dona, que veieu amb son cossellet de ferro, Huldina, va ajudar-lo amb sos consells. Era una persona de gran ardidesa. No se sap ni d'on venia ni a quina família hagués pertangut; però això no impedí que salvés Huc, al qual havia fet presoner Frantz de Lutzburg. L'havien de penjar aquell mateix dia, i ja havien parat la barra de ferro als marlets, quan Huldina, al cap dels vasalls del comte que ella havia fet seguir amb son abrivament, s'apoderà d'un portell, salvà Huc i va fer penjar Franz en son lloc. Huc el Llop va casar-se amb aquesta segona muller l'any 842; i va tenir-ne tres fills.

-De manera- vaig respondre jo tot somniós, -que la primera d'aquestes dones s'anomenava Edvigia, i els descendents del Nideck no hi tenen res que veure?

-Res.

-N'esteu ben segur?

-Puc mostrar-vos el nostre arbre genealògic. Edvigia no ha tingut fills; Huldina, la segona muller, n'ha tinguts tres.

-És sorprenent!

-Per què?

-M'havia semblat de reparar algunes semblances...

-Eh! les semblances, les semblances!...- va fer Knapwurst amb un esclat de riure estrident. -Vaja... ¿Veieu aquesta tabaquera de boix antic? Al costat d'aquest gran llebrer, us mostra Hans-Wurst, el meu besavi. Té un nas com un apagallum i un mentó com un esclap; jo só de nas camús i de boca agradable: vol dir això que no li sigui nét?

-No, sens dubte.

-Doncs bé! igual els passa als Nideck. Poden tenir trets d'Edvigia, no dic el contrari, però és Huldina qui n'és la soca-mare. Veieu l'arbre genealògic, veieu-lo, senyor.

En separar-nos, Knapwurst i jo, érem els millors amics d'aquest món.

-Tanmateix- em deia jo, -la semblança existeix... Cal atribuir-la a l'atzar... i, al capdavall, ¿què és l'atzar?.. una ximplesa... allò que l'home no es pot explicar. Deu haver-hi altra cosa.

Jo seguia, tot somniós, al meu amic Sperver que reprenia la seva ruta pel corredor. El retrat d'Edvígia, aquella imatge tan senzilla, tan ingènua, es confonia en el meu esperit amb el de la jove comtessa.

De cop i volta, Gedeon s'aturà; vaig aixecar els ulls; érem davant de les cambres del comte.

-Entra, Fritz- em va dir, -jo me'n vaig a donar la pastada als gossos; quan el senyor no és davant, els criats s'afluixen; ja et vindré a cercar tot seguit.

Vaig entrar, més curiós de tornar a veure la senyoreta Odila que no pas el comte; massa me'n feia retret, però l'atenció és una cosa que hom no governa. ¡No em vaig sorprendre poc ni gaire en destriar dins la penombra de l'alcova el senyor de Nideck, aixecat sobre el colze, contemplant-me amb una atenció profunda! M'esperava tan poc aquesta mirada, que en vaig romandre tot astorat.

-Acosteu-vos, senyor doctor- va dir-me amb una veu feble, però ferma, tot allargant-me la mà. -Mon brau Sperver m'havia parlat de vós tot sovint; n'estava desitjós de conèixer-vos.

-Esperem, monsenyor- li vaig respondre, -que aquesta coneixença continuarà sota millors auspicis. Una mica més de paciència, i acabarem per vèncer aquest atac.

-No me'n manca- va fer. -Conec que la meva hora s'acosta.

-És una error, senyor comte.

-No, la naturalesa ens atorga, com a darrera gràcia, el pressentiment de la nostra fi.

-¡Què pressentiments d'aquests he vist quedar malament!- vaig dir amb un somriure.

Em mirava amb una fixesa singular, com passa a tots els malalts que expressen el dubte sobre llur estat. És un moment difícil pel metge; de la seva actitud en depèn la força moral de la persona malalta; l'esguard d'aquesta va fins al fons de la seva consciència; si descobreix la sospita de la seva fi pròxima, tot és perdut; l'aclaparament comença, els ressorts de l'ànima s'afebleixen, i el mal pren senyoria.

Jo vaig mantenir-me ferm sota aquella mirada; el comte va semblar que es tranquil·litzés; em va estrényer la mà de bell nou, i es va deixar anar dolçament, més tranquil, més confiat.

Només aleshores vaig destriar la senyoreta Odila i una senyora d'edat, la seva institutriu sens dubte, assegudes al fons de l'alcova, a l'altra banda de llit.

Elles em saludaren amb una inclinació de cap.

El retrat de la biblioteca tornà de sobte al meu esperit.

-És ella- vaig dir-me, -ella... la primera muller d'Huc!... És ben bé aquell front alt, aquelles celles tan llargues, aquell somriure d'una tristesa indefinible. Oh! si n'hi ha de coses en el somriure d'una dona! No hi cerqueu pas la joia, la felicitat. El somriure de la dona vela tants de sofriments íntims, tantes d'inquietuds, tantes d'angúnies punyents! Noia, esposa, mare, cal que somrigui sempre, fins i tot quan el cor s'oprimeix i el sanglot ofega... És el teu paper, o dona! en aquesta gran lluita que hom anomena existència humana...

En tot això pensava, quan el senyor del Nideck començà de dir:

-Si Odila, la meva filla benvolguda, volgués fer el que li demano; si consentís només que a dar-me l'esperança de retre's a la meva aspiració, jo crec que reprendria forces.

Vaig mirar la jove comtessa; baixava els ulls i semblava que pregués.

-Sí- va seguir el malalt, -reneixeria a la vida; la perspectiva de veure'm voltat d'una nova família, d'estrényer els nés sobre el meu cor, la continuació de la nostra raça, em reviscolaria.

Davant l'accent tendre, suau d'aquell home, em vaig sentir commòs.

La damisel·la no responia.

Al cap d'un o dos minuts, el comte, que la mirava amb ulls suplicants, continuà:

-Odila, no vols fer la felicitat del teu pare? Déu meu! no et demano sinó una esperança, no t'assenyalo cap època precisa. No vui posar cap destorb a la teva elecció. Anirem a la Cort; allà es presentaran cent partits honorables. ¿Quin no en fóra benaventurat d'assolir la mà de la meva filla? Podràs decidir-te lliurement.

Ell va callar.

No hi ha cosa tan penosa per un estrany com aquestes discussions de família; tants d'interessos diversos, de sentiments íntims s'hi troben compromesos, que ja el sol instint púdic sembla imposar-nos com a deure d'esquivar semblants confidències. Jo sofria, hauria volgut fugir; però les circumstàncies no m'ho permetien.

-Pare- digué Odila, com per a eludir les instàncies del malalt, -guarireu; el Cel no voldrà pas arrabassar-vos al nostre afecte. Si sapiguéssiu amb quina fervor que prego!

-No em respon- digué el comte amb un to sec. -Què pots objectar-hi al meu propòsit? ¿No és cosa justa, natural? ¿Caldrà que em vegi privat de conhortos concedits als més miserables? ¿He malmenat els teus sentiments? ¿He obrat de cap manera violent o astuciosa?

-No, pare.

-Doncs perquè et negues a les meves pregàries?

-El meu determini és pres... és a Déu a qui em consagro!

Tanta de fermesa en un ésser tan feble em va travessar el cor d'una esgarrifança. Odila, com la Mare de Déu esculpida a la torre d'Huc romania fràgil, tranquil·la, impassible.

Els ulls del comte prengueren un esclat febril. Vaig fer un senyal a la jove comtessa per ço que li donés al menys una esperança per a calmar la seva agitació creixent; no va semblar que ella em reparés.

-Així és- afegí ell amb veu escanyada d'emoció, -que veuràs finir el teu pare: amb una paraula en tindries prou per a tornar-li la vida, ¿i no la pronunciaràs aquesta paraula?

-La vida no pertany a l'home, és de Déu- digué Odila, -una paraula meva no hi pot fer res.

-Això són belles màximes piadoses,- féu el comte amargament, -per a dispensar-se de tot deure. Però Déu, de qui parles sens treva, ha dit: «Honra ton pare i ta mare!».

-Us faig honrament, pare- respongué ella amb dolcesa, -però el meu deure no és pas de casar-me.

Vaig sentir com topaven les dents del comte. Romangué tranquil en apariència; després va girar-se bruscament.

-Veste'n- va fer, -la teva presència em fa mal!...

I, tot adreçant-se a mi, esblaimadíssim d'aquella escena, va exclamar amb un fer somriure:

-Doctor, ¿no tindrieu pas una metzina violent?... ¿una d'aqueixes metzines que llampen com el llamp?... Oh! fóra gran humanitat de dar-me'n una mica... Si sabéssiu el que pateixo!...

Tots els seus trets es decompongueren, va esdevenir lívid.

Odila s'havia aixecat i s'acostava a la porta.

-Queda't!- udolà el comte, -vui maleir-te!...

Fins aleshores jo m'havia mantingut dins la reserva, no gosant d'intervenir entre el pare i la filla; però, ja era impossible de seguir-hi:

-Monsenyor- vaig exclamar, -en nom de la vostra salut, i retent-vos a la justícia, calmeu-vos. La vostra vida en depèn.

-Ah! què se me'n dóna la vida? ¿Què em fa l'esdevenidor? ¡Jo tingué un coltell per acabar d'una vegada! Deu-me la mort!

La seva emoció creixia de minut en minut. Ja veia el moment en el qual, amb fúria absolutament desfermada, es precipitaria a anorrear la seva filla. Aquesta, tranquil·la, pàl·lida, va agenollar-se damunt el llindar. La porta estava oberta, i vaig destriar, darrera la donzella, Sperver, amb les galtes concretes, el posat esmaperdut. Va acostar-se de puntetes, i féu, decantant-se envers Odila:

-Oh! senyoreta, senyoreta... el comte és tan bo! Només que diguéssiu: «potser... veurem... més tard!...»

Ella no va respondre i conservà la seva actitud.

En aquell moment, vaig fer pendre al senyor de Nideck algunes gotes d'opi; va esfondrar-se, bo i exhalant un llarg sospir, i ben aviat el somni pregon, feixuc, regulà la seva respiració panteixant.

Odila va alçar-se, i la seva vella institutriu, que no havia dit cap paraula, va eixir amb ella. Sperver i jo vam mirar com s'allunyaven a pleret. Les passes de la comtessa, traïen una mena de grandesa serena; hom hauria dit que era la viva imatge del deure complert.

Quan va haver desaparegut a les fondàries del corredor, Gedeon va tirar-se cap a mi:

-Bé, doncs, Fritz -va dir-me amb un aire greu, -¿què en penses d'això?

Jo vaig ajupir el cap sense respondre: la fermesa de la damisel·la m'espantava.

VI

Sperver estava indignat.

-Veu's aquí el que hom anomena felicitat dels grans!- va exclamar, en eixir de la cambra del comte. - Sigueu senyor del Nideck, tingueu castells, boscuries, estanys, les terres més belles del Schwartz-Wald, perquè una noia us vingui a dir amb la seva veueta dolça: «Tu ho vols? Doncs bé, jo no ho vui! Tu em preguntes? Doncs jo responc: És impossible!» Oh, Déu meu!... quina misèria!... ¿No valdria cent mil vegades més d'haver vingut al món, fill d'una llenyataire, i viure tranquilament del seu treball? Vaja, Fritz, anem-nos-en,... això m'ofega... estic freturós de respirar l'aire sens fites!

I el brau subjecte tot agafant-me pel braç, va endur-se'm pel corredor.

Aviat serien les nou. El temps, tan bell al matí, a l'eixida del sol, s'havia cobert de núvols; un vent fred fuetjava la neu contra els vidres, i jo amb prou feines destriava el cim de les muntanyes de la rogalia.

Anàvem a davallar l'escala que mena al pati d'honor, quan a la recolzada del corredor vam trobar-nos nas a nas amb Tobias Offenloch.

El digne majordom esbufegava d'allò més.

-Ah!- va fer, tot interceptant-nos el camí amb el seu bastó, -on diable correu, tan de préssa? ¿I el desdejuni?

-El desdejuni!... quin desdejuni?- demanà Sperver.

-Com s'entén quin desdejuni? ¿No havem convingut de desdejunar-nos plegats aquest mati amb el doctor Fritz?

-Home, és just, ja no hi pensava.

Offenloch va enjegar-se d'un esclat de riure que li va badar la bocassa fins a les orelles.

-Ah! ah! ah!- va exclamar, -quin divertiment! I jo que em temia d'ésser l'últim d'arribar! Anem, anem, cuiteu! Kasper és a dalt, i us espera. Li he dit que posés el cobert a la vostra cambra; així estarem amb més comoditat. A reveure, senyor doctor.

Va allargar-me la mà.

-Què no pugeu amb nosaltres?- va dir Sperver.

-No, vaig a avisar a la senyora comtessa que el baró de Zimmer-Bluderic sol·licita la honor de presentar-li sos homenatges abans d'anar-se'n del castell.

-El baró de Zimmer?

-Sí, aquest foraster que ahir va arribar-nos a mitja nit.

-Ah! bé, enllestiu.

-Estigueu tranquil... espereu-me només el temps de destapar les ampolles, i ens veurem de seguida.

Va allunyar-se tot coixejant.

La paraula «desdejuni» devia canviar completament les idees de Sperver.

-En nom de Déu!- va dir, tot fent-me girar cua, -el mitjà més senzill de foragitar els pensaments ombrívols és, tanmateix, una bella glopada. Estic content que hagin parat el cobert a la meva cambra; sota les voltes immenses de la sala d'armes, al voltant d'una tauleta, la gent semblen ratolins que roseguen una avellana en un recó d'església. Té, Fritz, ja hi som; para una mica de compte al vent que xiula, per les espitlleres. Abans de mitja hora tindrem una ventada feréstega.

Va empènyer la porta, i el petit Kasper, que feia sonar els dits contra els vidres, va semblar tot sortós de veure'ns. Aquest homenet tenia els cabells d'un ros esllangueït, el cos magristó i el nas arremangat. Sperver n'havia fet el seu factòtum; ell era qui li desmuntava i li netejava les armes, qui li adobava les brides i les cingles de sos cavalls, qui donava la pastada als gossos en la seva absència i qui vigilava a la cuina la confecció de sos plats predilectes. En casos assenyalats, es captenia també del servei del picador, absolutament com Tobies vetllava pel del comte. Tenia el tovalló sota el braç i destapava amb gravetat els llargs flascons de vi del Rin.

-Kasper- digué Sperver tot entrant, -n'estic content, de tu. Ahir tot va ésser ben mengivol: el cabirol, les gallines boscanes i el llussó. Jo sóc un home just; quan el deure és ben complert, em plau de pregonar-ho. Avui passa el mateix: aquest cap de senglar cuinat amb vi blanc fe bellíssima cara, i aquesta sopa de crancs escampa un delitós perfum. Veritat, Fritz?

-Ben cert.

-Doncs bé!- va continuar Sperver, -ja que això és així, ara ompliràs els nostres vasos. Vui enlairar-te cada vegada més, perquè t'ho mereixes!

Kasper baixava els ulls amb un aire modest; s'enrojolava, i semblava assaborir els compliments del seu senyor.

Vam pendre seient, i vaig mirar com el vell caçador furtiu que abans es tenia per prou pagat de conjuminar ell mateix la seva sopa de trumfes, dins la seva cabana, es feia tractar aleshores de gran senyor. Si fos nat comte del Nideck no hauria pogut servir un posat més noble i més digne a la taula fent senyal a Kasper que avancés aquell plat o destapés aquella ampolla.

Anàvem a escometre el cap de senglar, quan mestre Tobies comparegué; però no estava sol i vam restar ben astorats de veure, drets al seu darrera, el baró de Zimmer-Bluderic i el seu seguidor.

Vam aixecar-nos. El jove baró vingué al nostre encontre amb el front descobert: tenia una bella testa esblaimada i altívola, enquadrada de llargs cabells negres. Va aturar-se davant Sperver.

-Senyor- va dir amb aquell pur accent de la Saxònia que cap altre dialecte no sabia imitar, -vinc a demanar ajut al vostre coneixement de la contrada. La senyora comtesa de Nideck m'assegura que no hi ha persona com vós per a dar-me clarícies de la muntanya.

-Ho crec, monsenyor- respongué Sperver tot inclinant-se, -i estic a les vostres ordres.

-Circumstàncies imperioses m'obliguen a partir al mig de la maltempsada- respongué el baró tot indicant als vidres atacats pel borrallons; -voldria arribar al Wald-Horn, a sis llegües d'aquí.

-Serà difícil, monsenyor, la neu ha empantenegat tots els camins.

-Ho sé... però no hi ha més remei!

-Us fora indispensable un guia. Jo, si voleu, o bé Sebalt Krast el primer monter del Nideck; coneix la muntanya de cap a cap.

-Us regracio pels vostres oferiments, senyor, i us els agraeixo; però no els puc acceptar. Amb les vostres clarícies en tindrè prou.

Sperver va inclinar-se, i després, acostant-se a una finestra, va obrir-la de bat a bat. Una rauxada de vent impetuosa enjegà la neu fins al mateix corredor, i tornà a tancar la porta amb estrèpit.

Jo romania encara en el meu lloc, dret, amb la mà damunt el respatller de la meva cadira de braços; el petit Kasper s'havia esborrat en son recó. El baró i el seu seguidor s'acostaren a la finestra.

-Senyors- cridà Sperver, alçant la veu a dominar la xiuladissa de vent, i amb el braç enlaire, -veu's aquí el mapa del país. Si el temps fos clar, us invitaria a pujar a la torre de senyals, i descobririem el

Schwartz-Wald a pèrdua d'albir... però què hi guanyariem? D'aquí estant veiem la punta de l'Altenberg, i més enllà, darrera d'aquest cim blanc, el Wald-Horn on el temporal de vent es regira! Doncs bé, cal caminar directament cap al Wald-Horn. Si la neu us ho permet, del cim estant d'aquest penyal en forma de mitra, que hom anomena la Roca-Fesa, destriareu tres cresteries: Behrenkopf, Geierstein i Trielfels. Cap aquest darrer punt, el que està més a la dreta, caldrà que us adreceu. Un torrent trenca la vall de Reethal, però deu estar cobert de glaç. En tot cas, si us és impossible d'anar més enllà, trobareu a mà esquerra, riu amunt, una caverna a mitja costa: la Roca-Baumada. Hi passareu la nit, i demà, segons totes les probabilitats, quan el vent caigui, tindreu davant els ulls el Wald-Horn.

-Us regracio, senyor.

-Si tinguéssiu la sort de trobar algun carboner,- afegí Sperver, -ell podria ensenyar-vos el gual del torrent; però dubto molt que n'hi hagi a l'alta muntanya amb un temps així. D'aquí estant, seria massa difícil. No més cal dir que aneu amb compte a dar el tomb a la base del Behrenkopf, perquè, a l'altra banda, la davallada no és possible: el rocam és espadat.

Durant aquestes observacions, jo em fixava en Sperver, la veu clara i breu del qual accentuava cada circumstància amb precisió, i en el jove baró, que l'escoltava amb singular esment. Cap obstacle no semblava estemordir-lo. El vell seguidor no semblava menys resolt.

Al moment de deixar la finestra, hi hagué una claredat, una netejada a l'espai, un d'aquests moviments ràpids en els quals la ventada agafa masses de neu i les capgira com si fossin una draperia flotant. Els ulls anaren més enllà: hom destrià les tres cresteries darrera l'Altenberg. Els detalls que Sperver acabava de donar es precisaren; després l'aire va entenebrir-se de bell nou.

-Bé està- digué el baró; -he vist els termenals, i, gracies a les vostres explicacions, espero d'assolir-los.

Sperver va inclinar-se sense respondre. El jove senyor i el seu sirvent, havent-nos saludat, eixiren a pleret.

Gedeon tornà a tancar la finestra, i féu somrient, tot adreçant-se a mestre Tobies i a mi:

-Cal estar posseït del diable per a eixir un dia com aquest! Em remordiria la consciència de posar un llop a la porta. Altrament, això és cosa llur! La cara del jove l'he vista no sé on; la del vell també. Ba, ba! bevem! mestre Tobies, a la vostra salut!

Jo m'havia acostat a la finestra, i mentre el baró de Zimmer i el seu seguidor pujaven a cavall, al mig del pati d'honor, vaig veure a mà esquerra, a desgrat de la neu escampada per l'aire, com s'entrobria, en una torrella d'altres finestres, una cortina, i com la senyoreta Odila, tota esblaimada, deixava lliscar una llarga mirada envers el jove.

-Au! Fritz què hi fas aquí?- va exclamar Sperver.

-No res, miro els cavalls d'aquests forasters.

-Ah! sí, són valacs; els he vistos aquest matí a les estables: uns bells animals.

Els genets partiren a bella passa. La cortina va tornar a cloure's.

VII

Mant dia va passar així sense portar cap cosa nova. La meva existència al Nideck era molt monòtona; cada matí se sentia aquell aire melancòlic de la trompa de Sebalt, després venia una visita al comte, després el desdejuni, després les reflexions interminables de Sperver, sobre la Pesta Negra, els parloteigs sens treva de Maria Lagoutte, de mestre Tobies i de tota aquella nierada de servents, sense més distraccions que beure, jugar, fumar i dormir. Knapwurst era l'únic que menava una vida suportable; es capbuçava dins les seves cròniques i amb el nas rogenic, i tremolant de fred al fons de la Biblioteca, no el fadigaven els curiosos escorcolls.

Hom pot figurar-se el meu tedi. Sperver m'havia fet veure deu vegades les estables i el gossal; els gossos començaven de familiaritzar-se amb mi. Sabia de memòria totes les plasereries groixudes del majordom després de beure, i les respostes de Maria Lagoutte. La melangia de Sebalt anava apoderant-se de mi de dia en dia; de bon grat hauria sonat el seu corn per a queixar-me a les muntanyes, i girava a tota hora els ulls cap a Friburg.

Mentrestant la malaltia del senyor Yeri-Hans seguí el seu curs. Era la meva única ocupació seriosa.

Tot allò que m'havia dit Sperver es complia; de vegades el comte, tot despertant-se sobresaltat, es mig aixecava, i amb el coll estirat, els ulls errívols, murmurava en veu baixa:

-Ve! ve ella!

Aleshores Gedeon movia el cap i pujava a la torre de senyals; però endebades mirava a mà dreta i a mà esquerra: la Pesta Negra romania invisible.

A força de cavil·lar sobre aquesta estranya malaltia, jo havia acabat per convencer-me'n que el senyor del Nideck era boig, l'estranya influència que la vella exercia damunt son esperit, les seves alternatives d'esgarriament i de lucidesa tot em confirmava en aquest parer.

Els metges que s'han ocupat de l'alienació mental saben que les bogeries periòdiques no són pas rares; que les unes es manifesten manta vegada durant l'any: en primavera, a la tardor, a l'hivern, i que les altres no es mostren sinó una sola vegada. Conec a Friburg una senyora d'edat que fa trenta anys que ella mateixa pressent el retorn del seu deliri: va i es presenta al manicomi. La tanquen. Allà, la dissortada veu reproduir-se cada nit les escenes esgarrifoses de les quals va ser testimoni a la seva juvenesa: tremola sota la mà del borreu, l'amara la sang de les víctimes, fa uns gemecs que parteixen les pedres. Al cap d'algunes setmanes, els accessos esdevenen menys freqüents. Al capdavant li retornen la seva llibertat, segurs de veure-la tornar l'any següent.

-El comte de Nideck es troba en una situació anàlega- em deia; -lligams inconeguts de tot-hom l'uneixen evidentment a la Pesta Negra. Qui sab? Aquesta dona ha estat jove... devia haver estat bella.

I la meva imaginació, un cop aventurada per aquest camí, conjuminava tota una novel·la, però tenia esment de no dir-ne res a ningú. Sperver no m'hauria mai perdonat que hagués cregut al seu senyor capaç d'haver tingut relacions amb la vella; i pel que feia a la senyoreta Odila, la sola paraula de bogeria hauria bastat per a dar-li un cop terrible.

La pobre donzella era ben desgraciada. La seva negativa de casar-se havia irritat en tanta de manera el comte que ell suportava difícilment la presència d'ella; li feia retret, amargament, de la seva desobediència i parlava qui-sab-lo de la ingratitude dels fills. Devegades crisis violents i tot seguien a les visites d'Odila. Les coses van arribar a tal extrem, que vaig creure'm obligat a intervenir. Vaig esperar un dia la comtessa a l'avantcambra i vaig suplicar-li que renunciés a vetllar el comte, però en això presentà, contra la meva esperança, una inexplicable resistència. A desgrat de totes les meves observacions, volgué continuar vetllant el seu pare així com ho havia fet fins a aquell dia.

-És el meu deure- va dir amb veu ferma, -i no hi hauria cosa al món que me'n dispensés.

-Senyora- vaig respondre-li tot posant-me davant la porta del malalt, -la professió mèdica també n'imposa, de deures, i, per cruels que puguin ésser, un hom com cal no té més remei que complir-los: la vostra presència mata el comte.

Tota la vida em recordaré de com s'alteraren sobtadament el trets d'Odila.

En dir jo aquelles paraules, va semblar que tota la seva sang refluia envers el cor; va esdevenir blanca com un marbre, i sos ulls blaus, tan grans, mirant els meus de fit a fit, hom diria que volien llegir en el fons de la meva ànima.

-És possible?...- barbotejà. -Me'n responeu amb la vostra honor... ¿és veritat, senyor?...

-Sí, senyora, amb la meva honor...

Va haver-hi un breu silenci. Després, amb veu ofegada, va dir:

-Està bé, que es compleixi la voluntat de Déu!

I decantant el cap es va retirar.

A l'endemà d'aquesta escena, cap a les vuit del matí, em passejava per la torre d'Huc, tot pensant en la malaltia del comte, el terme de la qual no prevèia, i en la meva clientela de Friburg, que estava en perill de perdre per la meva absència massa llarga, quan tres cops discrets, tustats a la porta, vingueren a arrencar-me d'aquests tristos pensaments.

-Entreu.

La porta es va obrir i Maria Lagoutte aparegué al llinder tot fent-me una profunda reverència.

L'arribada de la bona dona em contrariava molt; anava a pregar-li que em deixés tot sol, però l'expressió consirosa de la seva fesomia em va sorprendre. S'havia tirat damunt l'espatlla un gran xal

vermell i verd; baixava el cap tot apretant-se els llavis, i el que em va estranyar més és que un cop entrada va obrir de bell nou la porta per a assegurar-se que ningú no l'havia seguida.

-¿Què voldrà?- pensava dintre meu. -¿Què cosa signifiquen aquestes precaucions?

Jo estava intrigat.

-Senyor doctor- digué al capdevall la bona dona tot avançant cap a mi, -us demano perdó de molestar-vos tant de matí, però tinc quelcom de seriós a fer-vos saber.

-Parleu, senyora, ¿què cosa és?

-És cosa del comte.

-Ah!

-Sí senyor. Sabeu, sens dubte que sóc jo qui l'he vetllat la nit darrera.

-Talment. Preneu-vos la pena de seure.

Ella va asseure's al meu davant, dins una gran cadira de braços de cuir, i jo vaig reparar amb astorament el caràcter enèrgic d'aquella testa, que m'havia semblat grotesca el vespre de la meva arribada al castell.

-Senyor doctor.- afegí ella, després d'un instant de silenci, tot clavant en mi sos ulls negres, -cal que us digui primer que tot, que no sóc pas dona temorenc; he vist tantes de coses a la meua vida, i tan esglaioses que ja no hi ha res que m'espalmi; quan hom ha passat per Marengo, Austerlitz i Moscou, per a arribar a Nideck, hom ha deixat la por pel camí.

-Us crec, senyora.

-No ho dic pas per cap gloriejament, sinó per fer-vos comprendre ben bé que no sóc una llunàtica i que hom pot refiar-se de mi quan dic: «he vist tal cosa».

-Què diable m'innovarà?- vaig demanar-me.

-Doncs bé!- continuà la bona dona, -ahir vespre, entre les nou i les deu, quan anava a colgar-me al llit. Offenloch va entrar i em va dir: -Maria, cal vetllar el comte.- De cop i volta, la cosa em va estranyar. -I ara! vetllar el comte? No el vetlla la senyoreta mateixa? -No, la senyoreta està malalta. Cal que tu la substitueixis. -Malalta!... pobrissona criatura! N'estava segura que aquest trasbals acabaria així!- Li he dit a centes de vegades, senyor, però què hi voleu fer-hi? Quan hom és jove, hom no dubta mai de res, i després, ell és el seu pare! En fi jo que prenc la meua mitja, dic bona nit a Tobies i me'n vaig cap a la cambra de missenyor. Sperver, que m'hi esperava va colgar-se al llit. Bé! ja estic sola.

Aquí la bona dona va fer una pausa, després va aspirar lentament un pessic de tabac i va semblar que es recollís. Jo m'havia posat d'allò més atent.

-Era per allà a dos quarts d'onze- va continuar ella; -jo treballava a prop del llit, i de tant en tant aixecava la cortina per a veure què feia el comte: no es bellugava; tenia el son dolç com una criatura. Tot va anar bé fins a les onze. Aleshores, vaig sentir-me fatigada. Quan hom és a la vellesa, senyor doctor, per més que hom faci, hom cau a desgrat seu, i, altrament, no em malfiava de res; em deia: -Dormirà d'una tirada fins al dia.- Cap a mitja nit, el vent es va aturar; els finestratges que s'estremien van emmudir. Jo que m'aixeco per veure una mica el que passava a la part de fora. La nit era negra com una ampolla de tinta. Finalment, vaig tornar a instal·lar-me a la meua cadira de braços; miro altra vegada al malalt, i veig que no ha canviat de posició, i agafo de bell nou la mitja; però al cap d'alguns instants m'adormo... m'adormo... però allò que se'n diu ben dormida! La meua cadira de braços era tendra com un plomissol; la cambra era calenta... Què hi voleu fer?... Dormia feia gairebé una hora, quan una rauxada d'aire va despertar-me tota sobresaltada. Obro els ulls, i ¿quina en veig? La gran finestra del mig oberta, els cortinatges retirats i el comte en camisa, dret damunt aquella finestra!

-El comte!

-Sí.

-És impossible... amb prou feines es pot moure!

-No dic pas que no, però l'he vist així com us veig: tenia un atxa a la mà; la nit era ombrívola i l'aire tan tranquil que la flama de l'atxa romania tota dreta.

Vaig mirar María Anna amb un aire tot astorat.

-A les primeries- reprengué ella després d'un instant de silenci, -això de veure aquell home, amb les cames nues, en una posició com aquella, va causar-me un trontoll... un trontoll! Vui cridar... però tot seguit em dic: Potser és somnàmbul! Si crides... es desperta,... cau... està perdut...- Bé, jo que callo i miro, amb uns ulls!... Ja us ho podeu pensar!... I veu's aquí que ell aixeca l'atxa lentament, després la baixa... torna a aixecar-la i a baixar-la, en fi, ho repeteix tres vegades com un home que fa un senyal; tot seguit tira l'atxa als baluards, tanca la finestra, estira els cortinatges, passa davant meu sense veure'm i es colga barbotejant Déu sab què.

-N'esteu ben segura d'haver vist això, senyora?

-Si n'estic segura!...

-És estrany!

-Sí, massa que ho sé; però ¿què voleu que us digui? És com us dic! Ah! En nom de Deu! en el primer moment la cosa em va regirar..., després, en tornar-lo a veure colgat en el seu llit, amb les mans sobre el pit, com si res no hagués passat, jo que m'he dit: -Maria Anna, suara has tingut un pesombre, altra cosa no és possible,- i m'he acostat a la finestra, però l'atxa encara cremava, havia caigut dins un clap de brossa, una mica a l'esquerra de la tercera portella: hom la veia resplendir com una guspira, no hi havia manera de negar-ho.

Maria Lagoutte em va mirar alguns segons en silenci.

-Ja podeu pensar, senyor, que d'aquell moment endavant ja no he tingut més son en tota la nit. L'alarma em feia estar amatent, a cada punt creia sentir alguna cosa darrera la meva cadira de braços. No era pas l'esglai, però ¿què voleu fer-hi? estava inquieta, allò m'enguniava! Aquest matí, a trenc de dia, he corregut a despertar Offenloch i l'he fet anar vora el comte. Tot passant pel corredor, he vist que la primera atxa a mà dreta no era a la seva anella: he davallat i l'he trobada prop del senderol del Schwartz-Wald; veieu, és aquesta.

I la bona dona es va treure de sota el devantal un cap d'atxa que va dipositar damunt la taula.

Jo estava com a llampat.

¿De quina manera aquell home, que jo havia vist el dia abans tan feble, tan extenuat, havia pogut alçar-se, caminar, obrir i tornar a tancar una finestra feixuga? ¿Què volia dir aquell senyal en el cor de la nit?

Amb els ulls oberts de bat a bat, jo diria que em trobava en aquella escena estranya, misteriosa, i mon pensament es transportava, no pas a gratscient, envers la Pesta Negra. Al capdavall vaig despertar-me d'aquesta contemplació interior, i vaig veure que Maria Lagoutte s'havia aixecat i es disposava a eixir.

-Senyora,- vaig dir-li tot acompanyant-la, -heu fet molt bé d'avisarme i us en regracio. ¿No n'heu dit pas res a ningú d'aquesta aventura?

-A ningú, senyor. Aquestes coses no es diuen sinó al capellà i al metge.

-Vaja, veig que sou una persona ardida.

Aquestes paraules es bescanviaven en el llindar de la torre. En aquell moment Sperver aparegué el fons de la galeria seguit de son amic Sebalt.

-Ei! Fritz!- va cridar, tot travessant la cortina de muralla, -galants coses t'innovaré!

-Vaja... bé!- vaig dir-me, -encara més coses... Decididament el diable es fica en els nostres afers!

Maria Lagoutte havia desaparegut. El picador i el seu camarada entraren torre endins.

VIII

La cara de Sperver expressava una irritació continguda, la de Sebalt una amarga ironia. Aquell digne monter, que havia colpit la meva atenció el vespre de la meva arribada al Nideck amb la seva actitud melangiosa, era magre i sec, com un brocat vell; portava el gec de caça, apretat damunt les anques pel cinyell, d'on penjava el coltell de mànec de banya, altes polaines de cuir li pujaven al damunt dels genolls, duia la trompa creuada a l'espatlla, i la conca sota el braç. Anava cofat d'un feltre d'amples ales, amb la ploma d'agró coronat fermada amb son coronet; i son perfil, que acabava en una barbata rogenca, recordava el del cabirol.

-Sí- afegí Sperver, -t'innovaré galants coses.

Va tirar-se damunt una cadira tot agafant-se el cap entre les mans, amb un aire desesperat, mentres que Sebalt es passava tranquilament la trompa per damunt del cap, i la deixava damunt la taula.

-Bé doncs, Sebalt,- exclamà Gedeon -parla d'una vegada.

Després, tot mirant-me, va afegir:

-La bruixa roda pels voltants del castell.

Aquesta nova m'hauria estat perfectament indiferent abans de la confiança de Maria Lagoutte, però aleshores, em va colpir. Hi havia lligams, fossin els que fossin, entre el senyor del Nideck i la vella; i d'aquests lligams, jo n'ignorava la naturalesa. Em calia, a qualsevol preu, de conèixer-los.

-Un instant, senyors, un instant- vaig dir a Sperver i al monter amic seu; -abans que tot, voldria saber d'on ve la Pesta Negra.

Sperver em va mirar, tot esverat.

-Oh!- va fer, -Déu ho sab!

-Bé! ¿a quina època precisa arriba a l'envista del Nideck?

-Ja t'ho he dit: vuit dies abans de Nadal, cada any.

-I quan de temps hi roman?

-De quinze dies a tres setmanes.

-I abans un hom no la veu, ni que sigui de pas, ni en acabat tampoc?

-No.

-Aleshores, cal absolutament apoderar-se'n!- vaig exclamar; -això no és natural. Cal saber que cosa vol, què cosa és, d'on vé.

-Apoderar-se'n!- va fer el monter amb un estrany somriure -apoderar-se'n!

I va moure el cap amb aire melangiós.

-Mon pobre Fritz- digué Sperver, -el teu consell és bo, ben segur, però és més fàcil de dir que de complir. Si hom gosés de trametre-li una bala, aleshores, prou, hom podria acostar-s'hi de tant en tant, i prou a la vora, però el comte s'hi oposa; i pel que fa a agafar-la altrament...; com si volguessis agafar un cabirol per la cua! Escolta el que dirà Sebalt, i ja veuràs!

El monter assegut al caire de la taula, amb les llargues cames creuades, va mirar-me i va dir:

-Aquest matí, tot davallant de l'Altenberg, seguia el camí ensotat del Nideck. La neu hi era espadada damunt les vores... Jo caminava sense pensar en res quan un rastre va atreure mos ulls: era pregon, i agafava el camí de baix; havia calgut de baixar el talús, i després tornar a pujar a l'esquerra. No era ni el respallet de la llebre, que no s'enfonza, ni la forquilla del senglar, ni el trèvol del llop: era un clot pregon, un forat de bo de bo. Jo que m'aturo... trec noses per a veure el fons de la pista, i topo amb el rastre de la Pesta Negra!

-N'esteu ben segur?

-¿Cóm s'entén, si n'estic segur? Conec el peu de la vella millor que la seva cara, perquè jo, senyor, tinc sempre els ulls a terra, i reconec la gent, pel rastre que deixen... I després, que fins i tot una criatura no s'hi enganyaria.

-Doncs ¿què cosa té aquest peu que el fa tan especialment assenyalat?

-És tan petit que cabria dins una mà, ben fet, amb el taló una mica llarg, el contorn precís, el dit gros molt acostat als altres dits, que estan apretats com en un tapí. ¡És un peu verament admirable! Jo senyor, fa vint anys que me n'hauria enamorat d'aquell peu. Cada vegada que el trobo, em fa una impressió!... ¡Déu meu, és possible que un peu tan bonic sigui el de la Pesta Negra!

I el brau minyó, tot junyint les mans, es posà a mirar les lloses amb un aire melancòlic.

-I bé! ¿què més, Sebalt?- digué Sperver amb una mica d'impaciència.

-Ah! és veritat. Reconec, doncs, aquell rastre, i em poso tot seguit en camí per a seguir-lo. Tenia l'esperança d'atrapar la vella al cau, però ja veureu el camí que m'ha fet fer. Jo que m'enfilo damunt el talús del camí, a dos trets de carrabina del Nideck; davallo la costa, tot tenint sempre la pista a mà dreta: ella passava ran de la vorera del Rheethal. De cop i volta, la pista salta la fossa del bosc. Bé, jo que l'he seguit; però vet-aquí que mirant per atzar una mica a mà esquerra, jo que destrio un altre rastre, que havia seguit la Pesta Negra. Jo que m'aturo... ¿Havia estat Sperver, o bé Kasper Trumpf... o bé un altre? Jo que m'acosto, i figureu-vos la meva estranyesa; no era de ningú de la contrada! Conec tots els peus del Schwartz-Wald, de Friburg al Nideck. Aquell peu no s'assemblava pas als nostres. Devia venir de lluny. La bota,—perquè era una mena de bota elàstica i fina, amb esperons que deixaven una ratlleta al darrera,—la bota en lloc d'ésser rodona a l'extrem era quadrada; la sola, estreta i sense claus es doblegava a cada passa. La passa, ràpida i curta, només podia ésser que la d'un home de vint a vinticinc anys. Vaig reparar les costures de la canya d'una llambregada; mai n'he vist de tan ben feta.

-Qui podia ésser?

Sebalt aixecà les espatlles, separà les mans i callà.

-¿Qui pot tenir interès a seguir la vella?- vaig demanar tot adreçant-me a Sperver.

-Ah!- va fer amb un aire desesperat, -només el diable podria dir-ho.

Vam romandre consirosos per alguns instants.

-Jo que torno a agafar la pista- continuà finalment Sebalt; -tornava a pujar per l'altra banda, per l'alterositat del avets; després feia una torta al volt de la Roca-Fesa. Jo em deia dintre meu: -Oh, Pesta xaruga, si hi hagués gaire caça de la teva mena, l'ofici de caçador no seria pas comfortable: valdria més treballar com un negre!- Vet aquí que arribem, les dues pistes i jo al cim de tot del Schneeberg. En aquest indret, el vent hi havia bufat de valent; la neu em pujava fins a les cuixes. És igual, calia que jo passés! Jo que arribo damunt les vores del torrent del Steinbach. I cap més rastre de la Pesta! Jo que m'aturo i veig que després de trepitjar a mà dreta i a mà esquerra, les botes del senyor han acabat per anar-se'n envers Tiefenbach: mal senyal. Jo que miro a l'altra banda del torrent: no res! La vella berganta havia pujat o baixat pel riu, passant per l'aigua per no deixar pista. ¿A on calia anar? A mà dreta o mà esquerra? Per ma fe! en la incertesa, me n'he tornat al Nideck.

-T'has oblidat de parlar del seu desdejuni- digué Sperver.

-Ah! és veritat, senyor. Al peu de la Roca-Fesa, he vist que hi havia foc... l'indret era tot negre. Hi he posat la mà al damunt pensant que fóra calent encara, la qual cosa m'hauria provat que la Pesta no havia fet gaire camí. Però era fred com el glaç. He reparat molt a la vora d'allí un llaç rapisser parat entre la brossa.

-Un llaç rapisser?

-Sí, sembla que la vella en sap de posar paranys. Una llebra s'hi havia agafat; hom encara en veia l'empremta damunt la neu, tota estirada. La bruixa havia encès foc per a coure-la: n'havia fet bella festa!

-Quan penso- exclamà Sperver furiós, dant un cop de puny a la taula, -quan penso que aquesta vella brètola menja vianda, mentre que en els nostres poblets, tanta de gent honrada es nodreix de trumfes! Això és el que em regira, Fritz... Ah! si jo l'atrapés!...

Pero no va tenir temps d'expressar el seu pensament; va esblaimar-se i tots tres romanguérem immòvils, mirant-nos l'un a l'altre bocabadats.

Un crit, aquell crit del llop, tan llòbreg en les diades fredes de l'hivern, aquell crit que cal sentir per a comprendre tot ço que el plany de les bèsties salvatgines té de colpidor i de sinistre, ressonava prop de nosaltres! Pujava l'espiral de la nostra escala, com si aquella bèstia hagués estat al llindar, de la torre!

Hom ha parlat tot sovint dels braolaments del lleó que rondina, de nit, en la immensitat del desert; però si l'Àfrica roent, calcinada, plena de pedreny, té la seva veuassa tremolenca com la distant rodolada del llamp, les vastes planes nevades del Nord tenen també llur veu estranya, escaient a aquest fatídic escenari de l'hivern, on tot s'endormisca, on ni una fulla no brunz: i aquesta veu, és l'udolar del llop!

Tot just s'havia deixat sentir el paroxisme llòbreg d'aquella veu, una altra veu formidable, la de seixanta gossos hi responia en els baluards del Nideck. Tota la gossada s'engegava a l'hora: els feixucs bordaments dels flairadors, els clapits cuitosos dels *spitz*, els lladrucs cridaners dels cans espanyols, la veu melangiosa dels bassets que ploren, tot es confonia amb els dringaments de les cadenes, les

estrebades dels gossals trontollats de ràbia; i, dominant-ho tot, l'udol continu, monòton del llop dominava sempre: n'era el cant d'aqueix concert infernal!

Sperver va botar del seu lloc, correngué cap a la plataforma i tot enfonzant la mirada al peu de la torre, va dir:

-No hi hauria pas caigut un llop, als fossats?

Però l'udol venia de la part de dins.

Aleshores, tot girant-se al nostre costat, exclamà:

-Fritz!... Sebalt!... veniu!...

Vam baixar els graons de quatre en quatre i vam entrar dins la sala d'armes. Allà no vam sentir altra cosa que el llop udolant sota les voltes sonores; la remota cridòria de la gossada esdevenia panteixant; els gossos s'enronquien de ràbia, llurs cadenes s'entrellaçaven, s'escanyaven potser.

Sperver es tragué el coltell de caça, Sebalt va fer el mateix; ells dos em prediren a la galeria.

Els udols ens guiaven cap a la cambra del malalt. Sperver, aleshores ja no parlava més... acuitava les seves passes. Sebalt estirava les cames llarguíssimes. Jo sentia un calfred de cap a peus; un pressentiment m'anunciava quelcom d'abominable.

Tot corrent cap a les cambres del comte veïèrem tota la casa en peu. Els guardacasses, els monters, els cocs, anaven i venien a l'atzar tot preguntant-se:

-Què passa? D'on venen aquests crits?

Vam penetrar, sense aturar-nos, al passadís que precedeix la cambra del senyor de Nideck, i vam trobar al vestíbul la digna Maria Lagoutte, única que havia tingut l'ardidesa d'entrar-hi abans que nosaltres. Duia en sos braços la jove comtessa en basca, amb la testa cap per avall i la cabellera penjant, i se l'emportava ràpidament.

Vam passar prop d'ella tan depressa que amb prou feines entreveïèrem aquesta escena patètica. Més tard m'ha tornat a la memòria, i la testa pàl·lida d'Odila tot caient damunt l'espatlla de la bona dona se'm mostra com imatge colpidora de l'anyell que para el coll al ganivet sense queixar-se, mort a l'avençada per l'esglai.

Finalment, erem davant la cambra del comte.

L'udol es feia sentir darrera la porta.

Vam mirar-nos en silenci, sense cercar d'explicar-nos la presència d'un hoste com aquell. No teníem temps de fer-ho, les idees s'entretopaven en nostre esperit.

Sperver empenyé bruscamment la porta i, amb el coltell de caçador a la mà, volia precipitar-se a la cambra; però es va aturar al lllindar, immòbil, com a petrificat.

Mai no he vist pintar-se una semblant estupor en cara d'home: semblava que els ulls li eixissin del cap, i son nas, llarg i magre, s'encorbava com una urpa damunt la seva boca badada.

Vaig mirar per damunt la seva espatlla i el que vaig veure em glaçà d'horror.

El comte de Nideck, aclofat damunt son llit amb ulls guspirejants, feia llòbregos udols!

El llop... era ell...

Aquell front aplanat, aquell rostre acabat en punta, aquella barba rojenca, eriçada damunt les galtes, aquella esquena llarga i magre, aquelles cames nervioses, la cara, el crit, el posat, tot, tot revelava la bèstia salvatgina amagada sota la màscara humana!

De vegades callava un segon per escoltar i feia vacil·lar l'alt parament com un fullam, tot movent el cap. En acabat, reprenia el seu cant melangiós.

Sperver, Sebalt i jo estàvem palplantats, ens conteniem l'alè, garfits d'espaordiment.

De cop i volta el comte va callar. Com la fera que flaira el vent, va aixecar el cap i va parar l'orella.

Allà baix... allà baix, sota les altes bosquíries d'avets totes carregades de neu, hom sentia un crit; feble a les primeries, semblava augmentar tot prolongant-se, i ben aviat el sentirem com dominava l'aldarull

de la gossada: la lloba responia al llop!

Aleshores Sperver, girant-se cap a mi, amb la cara esblaimada i el braç estès cap a la muntanya, em digué en veu baixa:

-Escolta la vella!

I el comte, immòbil amb el cap alt, el coll allargat, la boca oberta, les nines roents, semblava comprendre el que li deia aquella veu llunyana, perduda, al mig de les afraus desertes del Schwartz-Wald, i no sé quin goig esglaiós resplandia en tota sa cara.

En aquell moment, Sperver, amb una veu plena de llàgrimes, cridà:

-Comte de Nideck, què feu?

El comte va caure com a llampat. Vam precipitar-nos a la cambra per a socorre'l.

El terç atac començava: va ésser esfereïdor!

IX

El comte de Nideck es moria!

¡Què pot la nostra art en presència d'aquell gran combat entre la vida i la mort! En aquella hora darrera en la qual lluitadors invisibles s'abraonen, s'estrenyen panteixants, es trabuquen i tornen a aixecar-se l'un darrera l'altre... ¿què pot fer-hi el metge?

Mirar, escoltar i estremir-se!

De vegades la lluita sembla aturada; la vida es retira a la seva fortalesa, hi descansa, hi poua la gosadia del desesperament. Però aviat la seva enemiga l'hi segueix. Aleshores, tirant-se al seu encontre, ella l'estreny de bell nou. El combat torna a començar més xardorós, més aprop de la solució fatal.

I el pacient, amarat de suor freda, amb ulls fixos, braços inerts, no pot obrar per si mateix. La seva respiració tan aviat curta, empallegada i anguniosa, com duradora, ampla i pregona, marca les diverses fases d'aquesta batalla espantable.

I els espectadors es miren; pensen: -Un dia, aquesta mateixa lluita s'esdevindrà en nosaltres. I la mort victoriosa se'ns emportarà al seu antre, com l'aranya fa amb la mosca. Però la vida... ella, que és l'ànima, tot desplegant les ales volarà cap a d'altres cels, tot exclamant: -He complert el meu deure, he combatut ardidament!- I, de baix estant, la mort, tot veient com s'enlaira, no la podrà seguir: no aferrarà sinó un cadàver! O conhort suprem!... Certesa de la immortalitat, esperança de justícia, quin bàrbar podria arrabassar-vos del cor de l'home!...

Cap a la mitja nit, el comte de Nideck em semblava perdut, l'agonia començava; el pols brusc, irregular, tenia defalliments... interrupcions... i en acabat sobtades repeses.

Jo no podia fer altra cosa que veure morir aquell home... Estava retut de fatiga; havia fet tot allò que la nostra art consent.

Vaig dir a Sperver que s'encarregués de vetllar... i tancar els ulls del seu senyor.

El pobre minyó estava desconsolat; es feia retret de la seva exclamació involuntària: -Comte de Nideck, què feu?- I s'arrencava els cabells de desesperació.

Vaig anar-me'n tot sol cap a la torre d'Huc, havent tingut amb prou feines el temps de pendre algun aliment; no en passava fretura.

Un bon foc brillava a la llar. Vaig tirar-me al llit sense desvestir-me i el son no va trigar de venir: aquell son feixuc, inquiet, que hom espera de veure interromput per gemecs o ploralles.

Així dormia, amb la cara girada cap a la llar, la llum de la qual regalava damunt les lloses.

Al cap d'una hora el foc es va ensopir, i com succeeix en aquests casos, la flama, reviscolant-se de tant en tant, batia la pared amb les seves roges alasses i afadigava les meves parpelles.

Perdut en una vaga somnolència, vaig obrir una mica els ulls, per a veure d'on provenien aquelles alternatives de claredat i de fosca.

M'esperava la més estranya sorpresa.

Damunt el fons de l'atri, amb prou feines il·luminat per algunes brases encara ardents, es destacava un perfil negre: la silueta de la Pesta!

Estava aclofada damunt un escambell, i s'escalfava en silenci.

A les primeries vaig creure que allò era una il·lusió, conseqüència natural de mos pensaments d'alguns dies a aquella banda; vaig aixecar-me damunt el colze, tot mirant, amb ulls arrodonits per la temença.

Era ben bé ella: tranquil·la, immòbil, amb les cames arrupides entre sos braços, igual com l'havia vista entre la neu, amb el llarg coll replegat, el nas de bec d'àguila, els llavis contrets.

Vaig tenir por!

¿Com era que fos allà, la Pesta Negra? ¿Com havia pogut arribar-hi a aquella alta torre, que dominava timbes?

Tot el que m'havia contat Sperver de la seva potència misteriosa em va semblar justificat!... L'escena de Lieverlé rondinant contra la pared em va passar davant els ulls com un llampec! Vaig arraulir-me dintre l'alcova, respirant amb prou feines, i esguardant aquella silueta immòbil, com un ratolí miraria un gat, del fons estant de son cau.

La vella no es bellugava gens més que el pabelló de la llar obrat a la roca; sos llavis barbotejaven qui sap què...

El meu cor galopava, la meva por redoblava de minut en minut, veient aquell silenci, aquella immobilitat de l'aparició sobrenatural.

Això feia ben bé un quart d'hora que durava quan, abastant el foc un bri d'avet, va haver-hi com un llampec: el bri va torçar-se tot xiulant, i alguns raigs lluminosos es dispararen fins al fons de la sala.

Amb aquest llampec vaig tenir-ne prou per a veure la vella revestida d'un antic vestit de brocat de fons de púrpura, tirant al violeta, i rígid com un cartró; duia un feixuc braçalet al puny esquerre, i una sageta d'or a la seva espessa cabellera grisa, retorta damunt la nuca.

Va ésser com una evocació dels temps passats.

Tanmateix, però, la Pesta no podia tenir intencions hostils: s'hauria aprofitat del meu son per a dur-les a compliment.

Aquesta idea començava de tranquil·litzar-me una mica, quan de cop i volta ella va alçar-se, i, lentament... lentament... va acostar-se al meu llit, tenint a la mà una atxa que acabava d'encendre.

Vaig reparar aleshores que tenia els ulls fixos, esmaperduts!

Vaig fer un esforç per alçar-me, per cridar: ni un múscle del meu cos no es mogué, ni un alè no va venir-me als llavis!

I la vella, decantada al meu damunt, entre les cortines, em mirava amb un somriure estrany. Jo hauria volgut defensar-me, fer un crit... però el seu esguard em paralitzava, talment un ocell sota l'esguard d'una serp.

Durant aquella contemplació muda, cada segón tenia per a mi durada d'eternitat.

¿Què anava a emprendre, ella? M'ho esperava tot.

De cop i volta, girà el cap, parà l'orella, i després travessant la sala a grans passes, va obrir la porta.

Al capdavant havia recobrat una part de la meva ardidesa. La voluntat em féu redreçar, com un ressort. Vaig precipitar-me sobre les passes de la vella, que amb una mà tenia l'atxa enlairada, i amb l'altra la porta oberta de bat a bat.

Anava a agafar-la pels cabells, quan al fons de la galeria, sota la volta ogival del castell que donava a la plataforma, vaig veure... ¿mai dirieu qui?

El comte de Nideck!

El comte de Nideck -que jo creia morent,- revestit d'una enorme pell de llop, la barra superior de la qual avançava, com a visera, damunt el seu front, amb les urpes posades a les espatlles, i la cua que, al

darrera seu, s'arrossegava damunt les lloses. Portava grans sabates d'aquelles fetes d'un cuir espès, cosit com una fulla enrotllada; una urpa d'argent fermava la pell al voltant del seu coll, i en la seva fesomia, llevat de l'esguard entelat, d'una fixesa glacial, tot anunciava l'home fort, l'home del comandament: el senyor!

Davant aital personatge, les meves idees van topar, van confondre's. La fugida no era possible. Vaig tenir encara presència d'esperit a bastament per a tirar-me al marc de la finestra.

El comte va entrar, tot mirant la vella, amb els trets ben rígids. Es parlaren en veu baixa, tan baixa que em va ser impossible de sentir-ne res, però llurs gestos eren expressius: la vella senyalava el llit! Van acostar-se a la llar de puntetes. Allà, a l'ombra del pabelló, la Pesta Negra va desenrotllar un gran sac, tot somrient.

Tot just el comte va haver vist aquell sac, amb tres bots va ésser a la vora del llit, i va recalcar-hi el genoll. Les cortines s'agitaren, el seu cos desapareixia sota llurs plecs, d'ell no en veia sinó una cama, encara plantada damunt les lloses i la cua de llop de dreta a esquerra.

Haurieu dit que era una escena d'assassinat!

Tot allò que la terror pugui tenir de més horrid, de més espadador, no m'hauria ferit com la representació muda d'un acte semblant.

La vella va corre-hi a son torn, tot desplegant el sac.

Les cortines van agitar-se encara, les ombres en bateren les parets. Però encara va haver-hi una cosa més horrible. Jo vaig creure, talment, que un bassiol de sang s'escampava damunt les lloses i lliscava lentament cap a la llar: era la neu aferrada als peus del comte i que es fonia amb l'escalfor.

Considerava encara aquell negre arrossegall, sentint que la meua llengua es glaçava fins a dins de tot de la gorja, quan un gran moviment es produí.

La vella i el comte entafuraven els llençols dintre llur sac, els hi empenyien amb la precipitació del gos que grata la terra; després, el senyor del Nideck es va tirar aquell objecte informe a l'espatlla i es va adreçar cap a la porta. El llençol s'arrossegava al seu darrera; la vella el seguia amb la seva atxa. Travessaren la cortina de muralla.

Jo sentia que els genolls em vacil·laven, s'entretopaven; vaig pregar en veu baixa!

No havien passat dos minuts que vaig llançar-me a llur seguiment, empès per una curiositat sobtada, irresistible.

Vaig travessar la cortina de muralla tot corrent, i anava a penetrar sota l'ogiva de la torre, quan una cisterna ampla i pregona s'obrí a mos peus; una escala s'hi capbuçava fent torterols, i vaig veure com l'atxa giravoltava, giravoltava a l'entorn del cordó de pedra, com una lluernia; esdevenia imperceptible, amb la distància.

Vaig baixar a mon torn els primers graons de l'escala, tot guiant-me per aquella llumeneta llunyana.

De cop i volta va desaparèixer; la vella i el comte havien arribat al fons del precipici. Jo, amb la mà contra la rampa, continuava davallant, segur de poder tornar a pujar a la torre, cas que manqués altra eixida.

Ben aviat els graons cessaren. Vaig passejar els ulls a mon voltant i vaig descobrir, a mà dreta un raig de lluna que s'ensopegava sota una porta baixa, a través de grans espines i d'esbarzers carregats de gebre. Vaig apartar aquells obstacles, empenyent la neu amb el peu, i em vaig trobar a la base de la torre d'Huc.

¿Qui hauria suposat que un forat com aquell pugés fins al castell?
¿Qui l'havia ensenyat a la vella?

En aquestes qüestions no vaig parar-m'hi.

La plana immensa s'estenia al davant meu, fulgurant de llum com en ple dia. A la meua dreta, la ratlla negra del Schwartz-Wald, amb sos penyals espadats, ses afraus i sos torrents, es descabdellava a l'infinit.

L'aire era fred, tranquil; jo vaig sentir-me desvetllat i fet com a subtil per aquella atmosfera glacial.

El meu primer esguard va ésser per a reconèixer la direcció del comte i de la vella. L'alta estatura negra s'elevava lentament damunt la muntanyola a dues centes passes de mi. Es retallava sobre el cel,

marcat d'innombrables eatels.

Els vaig atényer a la davallada del torrent.

El comte caminava a pleret, la mortalla seguia arrossegant-se... El seu posat, els seus moviments i els de la vella tenien quelcom d'automàtics.

Anaven, a vint passes davant meu, seguint el camí ensotat de l'Altenberg, tan aviat per l'ombra com en plena llum, perquè la lluna fulgurava amb un esclat soprenent. Alguns núvols la seguien de lluny, i semblava que estenguessin envers ella llurs braços gegantins per agafar-la; però ella se'ls escapava sempre, i sos raigs, freds com a fulles d'acer, em penetraven fins al cor.

Hauria volgut tornar-me'n: una força invencible, però, em duia a seguir el fúnebre enterrament.

En aquesta hora que som, veig encara el tirany que puja entre les brossalles del Schwartz-Wald, sento la neu cruixint sota les meves passes, la fulla que s'arrossega en alenar la tramontana; em veig jo mateix tot seguint aquells dos éssers silenciosos, i no sé comprendre quina potestat misteriosa em menava dins llur corrent.

Finalment arribem als boscos, sota faigs de gran alçària, nus, despullats. Les ombres negres de llurs branques altívoles es trenquen sobre els branquillons inferiors, i travessen el camí tot curullat de neu. De vegades em sembla que sento com algú camina al meu darrera.

Giro el cap, de borsada, i no veig res.

Acabàvem d'atényer una filera rocosa a la cresta de l'Altenberg; darrera aquell rocam llisca el torrent del Schneeberg, però a l'hivern els torrents no es despengen, amb prou feines un rajolí d'aigua serpeja sota llur jaent espès de glaç; la solitud ja no té ni el seu murmuri, ni els seus refilets, ni el seu tro: la cosa més espaordidora és el silenci!

El comte de Nideck i la vella trobaren una clivella oberta a la roca, i hi pujaren de dret, sense vacil·lar, amb una seguretat increïble; jo vaig haver d'agafar-me a la brossalla per a seguir-los.

Tot just vaig ser al cim d'aquella roca, que formava una agulla sobre l'abisme, vaig veure'm a tres passes d'ells, i a l'altre costat vaig reparar-hi un precipici sense fons. A la nostra esquerra queia el torrent del Schneeberg, aleshores glaçat i suspès en els aires. Aquell aspecte de l'aigua que salta, tot arrossegant en la seva caiguda els arbres veïns, aspirant les brossalles i descapdellant l'eura, que segueix la torta de l'aigua sense perdre l'arrel, aquell aspecte del moviment convertit en immobilitat de mort, i aquells dos personatges silenciosos continuant llur obra silenciosa amb la impassibilitat dels autòmats, tot renovellà les meves terrors.

La mateixa naturalesa semblava participar del meu espant.

El comte havia deixat en terra la seva càrrega; la vella i ell la gronxaren per un instant al caire de l'abisme; després, la llarga mortalla surà damunt la timba, i els assassins es decantaren.

Aquella llarga mortalla blanca que voleia, em passa encara davant els ulls. La veig davallar, davallar com el cigne, ferit al cim dels aires, que amb l'ala caiguda, la testa en avall, remolineja cap a la mort.

El llençol desaparegué a les fondàries del precipici.

En aquell moment, el núvol que de qui-sap-lo temps s'acostava a la lluna, la velà lentament amb sos contorns blavissos; sos raigs es retiraren.

La vella, agafant el comte per la mà i arrossegant-lo amb una rapidesa vertiginosa, no em fou visible sinó un segon...

El núvol estava de ple sobre el disc. No podia dar una passa sense arriscar-me a rodolar per l'abisme.

Al cap d'alguns minuts hi hagué una clivella en el núvol. Vaig mirar... Estava tot sol a la punta del penyal; la neu em pujava fins a genoll.

Colpit d'horror, vaig devallar per aquelles alterositats i vaig posar-me a córrer cap al castell, traspostat com si hagués comès un crim!...

X

Pel que fa al senyor del Nideck i a la vella, ja no els veia més per la plana.

Jo dava tombs a l'entorn del Nideck sense poder retrobar l'eixida per on havia sortit.

Tantes d'inquietuds i emocions successives, començaven de reaccionar damunt la meva testa; caminava a l'atzar, tot preguntant-me amb terror si la follia no jugava el seu paper en les meves idees, no podent resoldre'm a creure el que havia vist, i esgarrifat, però, de la viva claredat de les meves percepcions.

Aquell home que alçava una atxa en la tenebror, que udolava com un llop, que anava fredament a complir un crim imaginari, sense ometre'n un gest, una circumstància, el menor detall, que s'escapava finalment i confiava al torrent el secret del seu assassinat, em torturava l'esperit, anava i venia sota els meus ulls i em produïa l'efecte d'un pesombre.

Jo corria panteixant, esgarrifat per la neu, no sabent a quin costat adreçar-me.

El fred esdevenia més viu en acostar-se el dia. Tremolava... Maleia Sperver que m'havia vingut a cercar a Friburg per a ficar-me en aquesta aventura repulsiva.

Finalment, atùit, amb la barba carregada de gebre, les orelles mig glaçades, vaig descobrir el reixat i vaig trucar de mala manera.

Eren aleshores, si fa no fa, les quatre de la matinada. Knapwurst es va fer esperar terriblement. La seva caseta, encastada a la roca, vora del portal gran, romania silenciosa. Semblava que el geperut no acabaria mai de vestir-se, perquè jo el suposava colgat al llit, i tal vegada en ple son.

Vaig sonar altra vegada.

En sentir-ho, la seva figura grotesca eixí brusquement, i em cridà de la porta estant, amb un accent furiós:

-Qui hi ha aquí?

-Jo... el doctor Fritz!

-Ah!... és diferent.

Va tornar a entrar a la seva caseta a cercar una llinterna, va atravesar el pati exterior, amb neu fins al ventre i, mirant-me de fit a fit, a través del reixat, va dir:

-Perdó, perdó, doctor Fritz, us creïa ficat al llit, allí dalt a la torre d'Huc. Oh! i éreu vós qui sonava! Ves! ves! Vet aquí perquè Sperver m'ha vingut a demanar cap a la mitja nit si no havia eixit ningú. Jo he respost que no, i, tanmateix, no us havia pas vist.

-Però en nom de Déu, senyor Knapwurst, obriu d'una vegada! ja m'ho explicareu més tard, això!

-Anem, anem, una mica de paciència!

I el geperut, a pleret, a pleret, desfeia el cademat i obria el reixat mentre jo petava de dents i tremolava de cap a peus.

-Teniu força fred, doctor- em digué aleshores l'homenic, -i no podeu entrar al castell. Sperver n'ha tancat la porta interior, no sé perquè; això no és pas cosa que hi hagi costum de fer; amb el reixat n'hi ha prou. Veniu doncs, a escalfar-nos a casa meva. No la trobareu pas meravellosa, la meva cambreta. No és, parlant amb propietat, sinó un reconet, però quan hom té fred, no fila tan prim.

Sense respondre al seu parloteig, jo el seguia ràpidament.

Vam entrar dins la caseta i, a desgrat del meu estat, de congelació gairebé total, no vaig poder estar-me d'admirar el desordre pintoresc d'aquella mena de niu. La teulada de piçarres, recalçada d'un costat damunt la roca i de l'altre damunt una paret de sis a set peus d'alçària, deixava veure les seves bigues ennegrides, esteses fins al cim.

L'estatge es componia d'una peça única, adornada amb un jaç que el gnom no es prenia el treball de fer cada dia, i de dues finestretes de cristalls hexàgons, on la lluna havia decolorat sos raigs nacrats de rosa i violeta. Una gran taula quadrada n'ocupava el bell mig. ¿Com havia entrat aquella taulassa d'alzina massissa per aquella porteta?... Hauria estat difícil de dir-ho.

Algunes tauletes o prestatges sostenien rotllos de pergamí, llibrots vells, grans i petits. Damunt la taula hi era obert un immens volum de majúscules pintades, relligat en pell blanca, amb fermall i angles d'argent. Li trobava tot l'aire d'ésser un recull de cròniques. Finalment dues cadires de braços, l'una de cuir rogenc i l'altre guarnida d'un coixí de ploma, on l'esquena angulosa i l'anca matussera de

Knapwurst havien deixat llur empremta, completava el parament.

Deixo de banda l'escriptori, les plomes, el pot de tabac, les cinc o sis pipes escampades per ci per lla, i en un recó, el fornell de fosa de porta baixa, oberta, ardent, que llençava de vegades una garba de guspíres amb el xiulet estrany del gat que s'enuja i aixeca la pota.

Tot això era submergit en aquella bella tinta bruna d'ambre fumats que descansa la vista, i de la qual els vells mestres flamencs se n'han dut el secret.

-¿Vau sortir, doncs, ahir al vespre, senyor doctor?- em digué Knapwurst, quan estiguérem còmodament instal·lats, ell davant el seu volum, i jo davant la canonada de l'estufa.

-Sí, bastant d'hora- vaig respondre-li; -un llenyataire del Schwartz-Wald necessitava el meu ajut. S'havia dat un cop de destrall al peu esquerre.

Va semblar que aquesta explicació satisfesia al geperut; va calar foc a la pipa, una pipeta de boix vell, tota negra, que li penjava damunt la barbeta.

-Vós no fumeu, doctor?

-Fumo.

-Doncs bé, atapeïu una de les meves pipes. Aquí m'estava- va fer tot estenent la llarga mà esgrogueïda damunt el volum obert, -bo i llegint les cròniques de Hertzog, quan heu trucat.

Vaig comprendre aleshores la llarga espera que m'havia fet passar.

-Potser havíeu d'acabar un capítol- li vaig dir somrient.

-Sí senyor- féu ell, somrient també.

I vam riure plegats.

-Tanmateix,- afegí -si hagués sabut que ereu vós, l'hauria interromput, el capítol.

Va haver-hi alguns instants de silenci.

Jo reparava la fesomia verament extravagant del geperut, aquelles grans arrugues que li voltaven la boca, aquells ulls acanalats, aquell nas turmentat, arrodonit al capdavant, i sobretot aquell front voluminós de dos pisos. Trobava en la cara de Knapwurst quelcom de socràtic, i, tot escalfant-me, tot escoltant el foc com espetegava, reflexionava en l'estranya sort dels homes.

-Veu's aquí aquest nan- em deia, -aquest ésser diforme, disminuït, desterrat a un recó del Nideck, com el grill que sospira darrera la placa de l'atri, veu's aquí aquest Knapwurst que, al mig de l'agitació, de les grans caceres, de les cavalcades que van i vénen, dels lladrucs, de les guitxes i dels corns que anuncien la victòria, viu tot sol, capbussat en els seus llibres, no pensant sinó en els temps esvaïts, mentre que tot canta o plora al seu voltant, i la primavera, l'istiu i l'hivern passen i vénen a esguardar, l'un darrera l'altre, a través dels vidrets entelats de sa finestra, alegrant, escalfant, arraulint la naturalesa... Mentre que tants d'altres éssers es donen als entrenaments de l'amor, de l'avarícia esperen, cobegen, desitgen, ell no espera ni cobeja ni desitja res. Fuma la seva pipa, i, amb els ulls clavats en el vell pergamí, somnieja, s'entusiasma per coses que ja no existeixen o que no han mai existit, que ve a ésser igual! -Hertzog ha dit això... En Berenguera suposa un altra cosa!- I és feliç!... Sa pell pergaminenca es recargola, la seva esquena trapezoidal es trenca cada vegada més, sos grans colzes punyents fan un clot a la taula. Sos dits tan llargs li marquen les galtes, sos ulls grisos es fixen en caràcters llatins, etruscos o grecs. S'extasia, es llepa els llavis, com un gat que acaba de llaminejar un requisit. I després s'estén damunt el seu jaç, amb les cames creuades, tot creient que altra cosa no cal. Oh! Déu del cel ¿és a dalt o és a baix de l'escala que hom troba l'aplicació severa de tes lleis, el compliment del deure?

I mentrestant la neu es fonia al voltant de les meves cames, el dolç alè del fornell em penetrava i em sentia renéixer dins aquella atmosfera fumosa de tabac i de reina perfumada.

Knapwurst acabava de deixar la pipa damunt la taula. I, amb un to greu que semblava eixir del fons de la seva consciència o si us ho estimeu més, d'una bota de vint-i-cinc mesures, digué tot recalcant de bell nou la mà damunt l'infolio:

-Veu's aquí, doctor Fritz, veu's aquí la llei i els Profetes!

-Què voleu dir, senyor Knapwurst?

-El pergami, l'antic pergami- digué, -això em plau! Aquestes fulles grogues, revellides, corcades, és tot el que ens resta dels temps passats, de Carlemany fins a avui en dia! Les famílies antigues se'n van, els antics pergamins romanen! ¿On fora la glòria dels Hohenstaufen, dels Leiningen, dels Nideck i de tantes altres races famoses... què foren llurs títols, llurs escuts, llurs altes gestes, llurs expedicions llunyanes a la Terra Santa, llurs aliances, llurs antigues pretensions, llurs conquestes realitzades i esborrades de qui-sab-lo temps!... ¿Què seria tot això, sense aquests pergamins? No res! Aquests alts barons, aquests ducs, aquests prínceps, fora com si no haguessin mai existit, ells i tot ço que els tocava de prop o de lluny!... Llurs grans castells, llurs palaus, llurs fortaleses cauen i s'esborren, són ruïnes, vagues recordances... De tot això, una sola cosa en subsisteix: la crònica, la història, el cant del Bard o del *minnesinger*; el pergami!

Va haver-hi un silenci. Knapwurst va continuar:

-En aquells temps llunyans, aleshores que els grans cavallers anaven guerrejant, batallant, disputant-se un recó de bosc, un títol i de vegades menys, amb quin menyspreu no esguardaven el pobrissó escribentet, l'home de lletres i de càbales, vestit de rovell, amb els estres d'escriure a la cintura per tota arma, i les barbes de la seva ploma per senyera! Com no el menyspreaven, dient: -Aquest no és sinó una bolva, un pugó; no és bo per a res, no fa res, no cobra els nostres impostos ni administra els nostres dominis, mentre que nosaltres, gosats, carregats de ferro, amb la llança al puny, ho som tot.- Sí, això és el que deien, tot veient com el pobre diable anava atrotinat, tremolava de fred, suava l'istiu i es floria a la vellesa. Doncs bé, aquest pugó, aquesta bolva els ha fet sobreviure a la pols de llurs castells, al rovell de llurs armadures! Per això em plauen aquests vells pergamins, els respecto, els venero. Igual que l'eura, cobreixen les ruïnes, impideixen que les antigues muralles s'aferrin i desapareguin del tot.

Tot dient això, Knapwurst semblava greu, recollit; un pensament tendre feia tremolar dues llàgrimes en sos ulls.

Pobre geperut, estimava els que havien tolerat, protegit sos avantpassats. I a més, deia la veritat, les seves paraules eren d'un seny pregon.

En vaig romandre d'allò més sorprés.

-Senyor Knapwurst- vaig dir-li, -heu après, doncs, el llatí?

-Sí senyor, tot sol- respongué no pas sense alguna vanitat. -El llatí i el grec; amb velles gramàtiques n'he tingut prou. Eren llibres del comte, tirats al rebuig; em caigueren a les mans, i vaig devorar-los!... Al cap d'algun temps, el senyor del Nideck, havent sentit per atzar com feia una cita en llatí va estranyar-se'n: -¿Qui t'ha ensenyat el llatí, Knapwurst? -Jo mateix monsenyor.- Em va fer algunes preguntes. Jo li vaig respondre bastant bé. -Per Déu!- va dir; -Knapwurst, en saps més que jo; vui fer-te el meu arxiver... I em va dar la clau dels arxius. D'aleshores ençà, d'això fa trentacinc anys, tot ho he llegit, tot ho he fullejat. De vegades, el comte, en veure'm damunt la meva escala, s'atura un instant i em pregunta: -Ei! què fas aquí dalt, Knapwurst? -Llegeixo els arxius de la família, monsenyor. -Ah! ¿i això et diverteix? -Molt. -Vaja, millor! Sense tu, Knapwurst ¿qui la sabria, la glòria dels Nideck?- i se'n va tot rient. Aquí hi faig tot el que vull.

-De manera que ell, senyor Knapwurst, és un excel·lent senyor?

-Oh! doctor Fritz! quin cor! quina franquesa!- va fer el geperut tot junyint les mans; -no té sinó un defecte.

-I quin és?

-No ésser prou ambiciós.

-Cóm s'enten?

-Sí, hauria pogut aspirar a tot. Un Nideck! Una de les més il·lustres famílies d'Alemanya, imagineu! Només li hauria calgut de voler-ho per a ser ministre o feld-mariscal. Doncs bé, res d'això! D'ençà de la juvenesa, s'ha retirat de la política, i llevat de la campanya de França, que va fer al cap d'un regiment que havia format pel seu compte, sempre ha viscut lluny del renou, de l'agitació, senzill, gairebé ignorat, no inquietant-se sinó de les seves caceres.

Aquests detalls m'interessaven extraordinàriament. La conversa prenia per sí mateixa el camí que jo li hauria volgut fer seguir. Vaig resoldre d'aprofitar-me'n.

-El comte, doncs, no ha tingut grans passions, senyor Knapwurst?

-Cap, doctor Fritz, cap, i és llàstima, perquè les grans passions fan la glòria de les grans famílies.

Quan es presenta un home mancat d'ambició en una alta nissaga, és una desgràcia; deixa, decaure la raça. Podria citar-vos-en qui sab els exemples. Allò que faria la fortuna d'una família de botiguers, causa la pèrdua dels noms il·lustres.

Jo estava astorat; totes les meves suposicions sobre l'existència passada del comte s'esfondraven.

-Tanmateix, senyor Knapwurst, el senyor del Nideck n'ha sofertes de dissorts!

-Quines?

-Ha perdut la seva muller...

-Sí, teniu raó... la seva muller... un àngel... s'hi havia casat per amor... Era una Zaan, antiga i bona noblesa d'Alsàcia, però arruïnada per la revolució. La comtessa Odeta féu felicíssim a missenyor. Va morir d'una malaltia de consumpció que va durar cinc anys. Ah! Hom no deixà res de banda per a salvar-la. Feren plegats un viatge a Itàlia; en va tornar molt més mala i va finir poques setmanes després de llur retorn. El comte per poc en mor. Dos anys seguits es va tancar, no volent veure ningú. Sa gossada, sos cavalls, tot deixava que anés de mal borràs. El temps ha acabat per calmar la seva dolor. Però sempre en roman alguna cosa aquí dins- féu el geperut, tot recalcant el dit damunt el cor, amb emoció; -ja compreneu... alguna cosa que sagna! Les ferides velles fan mal en els canvis de temps i les velles dolors també, a la primavera, quan l'herba creix damunt les tombes i a la tardor quan les fulles dels arbres cobreixen la terra. Altrament, el comte no ha volgut casar-se; ha concentrat tot el seu afecte en la seva filla.

-¿Així doncs, aquest casament sempre havia estat feliç?

-Feliç! era una benedicció per a tothom.

Vaig callar. El comte no havia comès, no havia pogut cometre un crim. Calia que em retés a la evidència... Però aleshores ¿què volien dir aquella escena nocturna, aquelles relacions amb la Pesta Negra, aquell simulacre esfereïdor, aquell remordiment en el son, que arrossegava en els culpables a traïr llur passat?

M'hi perdia.

Knapwurst va tornar a encendre la pipa, i me'n va oferir una que jo vaig acceptar.

Aleshores el fred glacial que m'havia colpit s'havia dissipat; em sentia en aquella dolça quietud que segueix a les grans fatigues, quan un hom, estès en una bona cadira de braços, a la vora del foc, embolcallat d'un núvol de fum, s'abandona al plaer del repòs i escolta el duo d'un grill i del tió que brilla dins la flama.

Ben bé romanguérem així per espai d'un quart d'hora.

-El comte de Nideck s'aïra de vegades contra la seva filla, veritat?- vaig arriscar-me a dir.

Knapwurst va estremir-se, i fixant en mi una mirada travessera, gairebé hostil, va dir:

-Ja ho sé, ja ho sé!

Jo l'observava de cua d'ull, pensant esbrinar quelcom de nou, però ell va afegir amb un aire irònic:

-Les torres del Nideck són massa altes i la calúmnia és de volada prou baixa perquè pugui arribar-hi mai.

-Ben segur, però el fet és positiu.

-Sí; què hi voleu fer? És una dèria, un efecte del seu mal. Un cop les crisis han passat reneix tot el seu afecte envers la senyoreta Odila. És curiós, senyor, un enamorat de vint anys no seria més joganer, més afectuós. Aquesta donzella és la seva joia, el seu orgull. Imagineu-vos que l'he vist deu vegades pujar a cavall per anar-li a cercar joies, i flors, què sé jo? Se n'anava tot sol i portava aquestes coses com si diguéssim en triomf, sonant el corn. No hauria volgut confiar-ne l'encàrrec a ningú, ni tan sols a Sperver, a qui tant estima! Així és que la senyoreta Odila no gosa expressar un desig al seu davant, per por d'aquestes follies. En fi ¿què us diré? El comte de Nideck és l'home més digne, el pare més tendre i el millor senyor que hom pugui desitjar. Als caçadors furtius que calciguen els seus boscos, el vell comte Ludwig els hauria fet penjar sense misericòrdia; ell, els tolera i àdhuc en fa guardacaces. Aquí veieu Sperver; doncs bé, si el comte Ludwig visqués encara, els òssos de Sperver tocarien les castanyoles a l'extrem d'una corda, mentre que ara, és picador al castell!

Decididament allò confonia totes les meves suposicions. Vaig posar-me el front entre les mans i vaig

somiejar qui sap l'estona.

Knapwurst, suposant que jo dormia, s'havia tornat a posar a la lectura.

La lluna grisenca penetrava a la caseta. El llum s'esblaimava. Hom sentia vagues fresses al castell.

De cop i volta ressonaren passes al defora. Vaig veure algú que passava davant la finestra. La porta va obrir-se bruscament, i Gedeon aparegué al llindar.

XI

L'esblaimament d'Sperver i l'esclat de la seva mirada anunciaven nous esdeveniments. Tanmateix però, estava tranquil i no va semblar-ne estranyat de la meua presència a l'estatge de Knapwurst.

-Fritz- va dir-me en to concís, -vinc a cercar-te.

Vaig aixecar-me sense respondre i el vaig seguir.

Tot just havíem eixit de la caseta, em va agafar el braç i m'arrossegà vivament cap al castell.

-La senyoreta Odila et vol parlar- va dir tot decantant-se a la meua orella.

-La senyoreta Odila!... no estaria pas malalta?

-No, està restablerta del tot; però succeeix quelcom d'extraordinari. Figura't que aquest matí cap a la una, en veure jo el comte a punt d'amollar l'esperit, vaig anar per despertar la comtessa; al moment de sortir, el cor em va fer falliment: -Perquè he d'entristir-la?- vaig dir-me, -sempre sabrà la desgràcia massa d'hora; i després, despertar-la a mitja nit, tan feble, i malmesa ja per tantes estrebades, cuidaria matar-la de cop i volta! Vaig romandre allí deu minuts tot reflexionant; al capdavall he decidit de pendre'n tota la responsabilitat; torno a entrar a la cambra del comte, miro... i no hi havia ningú! No és possible, un home que s'estava morint! He corregut cap al corredor com un boig. Res! Entro a la galeria gran. Res! Aleshores perdo el cap i torno a ser altra vegada davant la cambra de la senyoreta Odila. Aquesta vegada, he tustat. Ella ha comparegut tot cridant: -¿És mort el meu pare?- No... -Ha desaparegut? -Sí, senyora, jo havia eixit uns instants... i quan he tornat a entrar... -I el doctor Fritz, on és? -A la torre d'Huc. -A la torre d'Huc!- S'ha embolcallat en la seva bata, ha pres el llum i ha eixit. Jo, resto. Un quart després ella torna, amb els peus tots coberts de neu i esblaimada, esblaimada, que feia pietat. Ha posat el llum damunt la llar, i ha dit tot mirant-me: -¿Sou vós qui ha instal·lat el doctor a la torre? -Sí, senyora. -Desgraciat!... Mai no sabreu el mal que heu fet. -He volgut respondre. -Prou... aneu a tancar totes les portes i al llit. Vetllaré jo mateixa. Demà al matí, anireu a cercar el doctor Fritz a l'estatge de Knapwurst i me'l portareu, i gens de fressa! No heu vist res!... No sabeu res!

-I no hi ha altra cosa, Sperver?

Ell mogué el cap greument.

-I el comte?

-Ha tornat... Va bé!

Havíem arribat a l'avantcambra. Gedeon tocà dolçament a la porta i després obrí, tot anunciant:

-El doctor Fritz!

Vaig dar una passa: estava en presència d'Odila. Sperver s'havia retirat, tancant la porta.

Una impressió estranya em mogué l'esperit en veure la jove comtessa pàl·lida, dreta, amb la mà recalcada damunt el respatller d'una cadira de braços, resplendint-li els ulls amb esclat febrós, agençada d'un llarg vestit de vellut negre.

Estava tranquila, altívola.

Vaig sentir-me commogut.

-Senyor doctor- em va dir, tot assenyalant-me seient, -seieu, he de parlar-vos d'una cosa greu.

Vaig obeir en silenci.

Ella va asseure's a son torn i semblà que es recollia.

-La fatalitat, senyor- afegí tot fixant en mi sos ulls grans i blaus, -la fatalitat o la Providència, no sé encara quina de les dues, us ha fet testimoni d'un misteri on està compromés l'honor de la meva família.

Ho sabia tot.

El meu astorament va ésser gran.

-Senyora- vaig barbotejar, -creieu que només l'atzar...

-És inútil- féu ella, -ho sé tot... És horrible!

I després cridà, amb un accent que mig partia l'ànima:

-El meu pare no és culpable!

Vaig estremir-me tot, i vaig dir, amb les mans esteses:

-Ho sé, senyora, conec la vida del comte, una de les més belles, de les més nobles que sigui possible de somniar.

Odila s'havia mig aixecat, com per a protestar contra tot pensament hostil al seu pare.

En sentir que jo mateix el defensava, va esfondrar-se i, tot cobrint-se el rostre, va trencar el plor.

-Beneït sigueu, senyor- va murmurar, -beneït sigueu! Per a mi hauria estat un cop mortal de pensar que una sospita...

-Ah, senyora, qui podria pendre per realitat les vanes il·lusions del somnambulisme?

-És veritat, senyor, ja se m'havia acudit, però les apariències... temia... Perdoneu-me... Hauria hagut de recordar que el doctor Fritz és un home de bé.

-Per favor, senyora, calmeu-vos.

-No- va fer ella, -deixeu-me plorar. Aquestes llàgrimes són per a mi un alleujament... He sofert tant de deu anys a aquesta banda!... tant i tant!... Aquest secret, per tant de temps reclòs dins la meva ànima em matava... m'hauria mort... com a la meva mare!... Déu s'ha apiadat de mi... us n'he confiat la meitat... Permeteu-me que us ho digui tot, senyor, permeteu-m'ho...

No va poder continuar; els sanglots l'ofegaven.

Els naturals altívols i nerviosos són fets d'aquesta manera. Després d'haver vençut la dolor, després d'haver-la empresonada, entafurada i com qui diu esclafada dins les fondàries de l'ànima, passen, si no felices, al menys indiferents entre la gentada, i fins i tot els ulls de la persona observadora podrien enganyar-s'hi; però si compareix una topada súbita, un esqueixament inesperat, un tro violent, aleshores tot s'atterra, tot desapareix. L'enemic vençut s'aixeca més terrible que no pas abans de la seva desfeta; sacseja les portes de la seva presó tot enfurit, i llargs estremiments agiten el cos, i els sanglots solleven el pit, i les llàgrimes, massa estona contingudes, sobrixen dels ulls, abundoses i compactes com una pluja tempestuosa.

Així era Odila.

Finalment va aixecar el cap, va eixugar les seves galtes banyades de llàgrimes, i, havent-se recolzat al braç de la seva cadira, amb la templa dins la seva mà i els ulls clavats en un retrat que hi havia a la paret, continuà amb veu lenta i melangiosa:

-Quan em retiro passat endins, senyor, quan munto fins el primer de mos somieigs, veig la meva mare! Era una dona alta, esblaimada i silenciosa. Era jove encara a l'època de la qual us parlo; tenia trenta anys amb prou feines, i tanmateix n'hi haurieu atribuïts al menys cinquanta! Cabells blancs velaven el seu front pensívol. Ses galtes amagrides, son perfil sever, sos llavis eternament contrets per una pressió dolorosa daven a son posat un de aquests caràcters estranys on venen a reflectir-se el dolor i l'orgull. Ja no hi havia cap romanalla de juvenesa en aquella vella de trenta anys, cap sinó el seu cos dret i altívol, els seus ulls brillants, i la seva veu amorosa i pura com un somni de l'infantesa. Tot sovint es passejava hores senceres en aquesta mateixa sala, amb la testa decantada; i jo corria tota contenta, sí, contenta al voltant d'ella, sense saber, pobre infant! que la meva mare estava trista, no comprenent com era curullat de profunda melangia aquell front tot cobert d'arrugues!... Ignorava el passat; el present per mi era la joia; i l'esdevenidor oh! l'esdevenidor, eren els jocs de l'endemà!

Odila féu un somriure tot marrit, i continuà:

-De vegades succeïa que en arribar jo de les meves sorolloses corregudes interrompia amb una topada al passeig silencios de la meva mare. Ella s'aturava aleshores, baixava els ulls i, veint-me a sos peus, es decantava lentament i em besava el front amb un somriure estantís; després s'aixecava per a continuar la seva via i la seva tristesa interrompudes. Més tard, senyor, quan he volgut cercar dins la meva ànima la recordança dels primers anys, aquella dona alta i pàl·lida, m'ha aparegut com la imatge de la dolor. Veu's-la aquí- féu ella, tot assenyalant-me amb la mà un retrat penjat a la paret, -veu's-la aquí, així com l'havia trasmudada no pas la malaltia, com creu el meu pare, sinó aquest terrible i fatal secret!...

Vaig girar-me, i en caure de cop i volta el meu esguard en el retrat que m'indicava la donzella, passà per mi una esgarripança.

Imagineu-vos un cap llarg, esblaimat, magre, segellat per la freda rigidesa de la mort i dins les seves conques, dos ulls negres, fixos, ardents, d'una vitalitat terrible, que us miraven!

Va haver-hi un instant de silenci.

-Com ha d'haver sofert aquesta dona!- vaig dir-me, amb el cor dolorosament oprès.

-No sé com va ésser que la meva mare fes aquest paorós descobriment- continuà Odila; -però coneixia l'atracció misteriosa de la Pesta Negra, les cites a la cambra d'Huc... Tot, en una paraula, tot! Del meu pare no en dubtava pas. Oh! no! però es moria lentament, com em moro jo mateixa.

Jo vaig posar el front entre les mans... Plorava!

-Una nit- continuà ella, -quan jo tenia deu anys, la meva mare, ja només sostinguda per la seva energia, era a les acaballes. Era a l'hivern. Jo dormia. De cop i volta una mà nerviosa i freda va agafar-me el puny; vaig mirar: al davant meu hi havia una dona, a l'una mà portava una atxa, i amb l'altra m'estrenyia el braç. El seu vestit era tot ple de neu; una tremolor convulsiva agitava tots els seus membres, i els seus ulls fulguraven amb un foc ombrívol a través dels llargs cabells blancs desfets damunt son rostre: era la meva mare! -Odila, filla meva- va dir-me, -aixeca't, vesteix-te, cal que ho sàpigues tot!- Vaig vestir-me, tremolant de por. Aleshores, arrossegant-me cap a la torre d'Huc, em va mostrar la cisterna oberta. -El teu pare sortirà d'aquí- va dir tot mostrant-me la torre, -n'eixirà amb la Lloba. No tremolis, no pot veure't.- I talment el meu pare, amb la seva fúnebre càrrega al damunt, va eixir amb la vella. La meva mare, tot duent-me a braç, els va seguir. Em va fer veure l'escena de l'Altenberg. -Mira, filla meva- va clamar, -cal que així sigui, perquè jo... estic per morir. Aquest secret, el servaràs. Tu vetllaràs el teu pare, sola, tota sola, ho sents?... En això hi va la honor de la família!- I vam tornar. Al cap de quinze dies, senyor, la meva mare va finir, tot llegant-me la seva obra a seguir, el seu exemple a transcriure. Aquest exemple l'he seguit religiosament. I al preu de quins sacrificis! Ja heu pogut veure-ho: m'ha calgut de desobeir el meu pare, esqueixar el seu cor! Casar-me era introduir un estrany al bell mig de nosaltres, era traïr el secret de la nostra raça. He resistit! Tothom del Nideck ignora el somnambulisme del comte, i no fos vinguda la crisi d'ahir que va atuir les meves forces i em va impedir de vetllar el meu pare jo mateixa, encara seria la única depositària del terrible secret!... Déu ho ha decidit altrament. Ha posat a les vostres mans la honor de la nostra família. Podria exigir-vos, senyor, una promesa solemne de no revelar mai el que heu vist anit passada. Seria el meu dret...

-Senyora- vaix exclamar tot alçant-me, -estic disposat...

-No senyor- féu ella, digníssima; -no, no us faré pas aquesta injúria. Els juraments només lliguen els cors baixos, i basta la probitat per als cors lleials. Aquest secret el servareu, n'estic segura, el servareu, perquè aquest és el vostre deure... Però espero de vos alguna cosa més, senyor, molt més, i veu's aquí perquè m'he cregut obligada a dir-vos-ho tot.

Va alçar-se lentament.

-Doctor Fritz- afegí en una veu que em va donar un calfred, -les meves forces fan traïció al meu coratge; la meva càrrega m'aclapara. Tinc fretura d'un ajut, d'un consell, d'un amic: ¿voleu ser-ho, aquest amic?

Vaig alçar-me tot commòs.

-Senyora- vaig dir-li, -accepto reconegut el oferiment que em feu, i no sabia expressar-vos l'orgullós que n'estic, però permeteu-me, tanmateix, que hi posi una condició.

-Parleu, senyor.

-La condició és que aquest títol d'amic l'acceptaré amb totes les obligacions que m'imposarà.

-Què voleu dir?

-Un misteri plana damunt la vostra família, senyora; aquest misteri cal penetrar-lo per molt que costi; cal apoderar-se de la Pesta Negra, saber qui és, què vol, d'on ve!...

-Oh- féu ella tot agitant el cap, -és impossible...

-Qui sab, senyora? Potser la Providència em dava una missió, quan suggerí a Sperver la idea de venir a cercar-me a Friburg.

-Teniu raó, senyor- respongué ella, breument, -la Providència no fa res inútil. Obreu així com el vostre cor us aconsellarà. Ho aprovo tot a l'avançada.

Vaig portar a mos llavis la mà que ella m'allargava, i vaig eixir tot ple d'admiració per aquella dona tan jove i feble i altrament tan forta contra la dolor. No hi ha pas bellesa com el deure noblement servit!

XII

Una hora després de la meva conversa amb Odila, Sperver i jo eixiem galopant del Nideck.

El monter, decantat sobre el coll del seu cavall, no feia sinó un crit: -Avant!...

Anava tan de pressa que el seu gran mecklemburgués, amb la crinera flotant, la cua dreta i les sofrages estirades, semblava immòbil: fendia literalment l'aire. Pel que feia al meu petit ardenès, em penso que s'havia desbocat. Lieverlé ens acompanyava, voleiant als nostres costats com una sageta. El vertigen se'ns emportava damunt la seva ala!

Les torres del Nideck eren lluny, i Sperver havia passat davant, com de costum, quan vaig cridar-li:

-Atura't, companyó! atura't!... Abans de continuar el nostre camí, deliberem.

Ell va girar cua.

-Diga'm només, Fritz, si cal anar a mà dreta o a mà esquerra.

-No, acosta't, és indispensable que coneguis l'objecte del nostre viatge. En dues paraules, es tracta d'agafar la vella!

Un llampec de satisfacció il·luminà la cara llarga i groga del vell caçador furtiu: sos ulls guspirejaren.

-Ah! ah!- va fer, -massa sabia que al capdavant no tindriem més remei que venir-hi a raure.

I amb un moviment d'espatlla, va fer lliscar la seva carrabina cap a la seva mà.

Aquest gest significatiu em va posar en guàrdia.

-Un moment: Sperver, no es tracta de matar la Pesta Negra, sinó d'agafar-la viva.

-Viva?

-Sens dubte, per estalviar-te força remordiments, cal que et faci saber que el destí de la vella està lligat al del teu senyor. Així és que la bala que la colpís mataria el comte, a l'ensems.

Sperver obrí la boca, tot esverat.

-És de bo de bo, Fritz?

-És positiu.

Va haver-hi un llarg silenci; els nostres dos cavalls, Fox i Reppel, gronxaven la testa l'un al davant de l'altre, i es saludaven, tot gratant la neu amb la pota, com si es felicitessin de la expedició. Lieverlé badallava d'impaciència, estirant i doblegant la llarga esquena magra, com una serp, i Sperver romania immòbil, amb la mà damunt la carrabina. De cop i volta se la va tornar a passar a l'esquena i va exclamar:

-Bé doncs, fem per manera d'agafar-la viva, aqueixa Pesta. Ens posarem guants si cal. Però no és pas tan fàcil com et penses, Fritz.

I amb la mà estesa envers les muntanyes que es descapdellaven en forma d'anfiteatre al voltant de nosaltres, va afegir:

-Mira: veu's aquí l'Altenberg, el Birkenwald, el Schneeberg, l'Oxenhorn, el Rheethal, el Behrenkopf, i, si féssim una mica de pujada, veuries altres cinquanta cims a pèrdua d'albir, fins a les planes del Palatinat; per allí dedins hi ha penyals, afraus, congostos, torrents i bosquíes, i encara més bosquíes: a l'una banda avets, més enllà faigs, i més lluny alzines. La vella s'hi passeja al mig de tot això; té bon peu, bon ull i tot ho flaira a una llègua de distància. Agafeu-la, vès!

-Si fos cosa de bon fer on seria el mèrit? No t'hauria pas escollit expressament.

-És molt bonic tot això que em dius, Fritz! I encara, si tinguéssim un bri de pista, no negaré que amb ardidesa, amb paciència...

-Pel que fa a la pista, no te n'encaparris, jo me n'encarrego.

-Tu?

-Jo mateix.

-Hi entens tu, en aquest ram de trobar una pista?

-I per què no?

-Ah! Ja que no dubtes de res, que penses saber-ne més que jo, és altra cosa... passa endavant, jo et seguiré.

Era fàcil de veure el despit del vell caçador, irritat que jo hagués gosat a atényer els seus coneixements especials. Tanmateix, rient d'amagat, no em vaig fer repetir la invitació i vaig girar-me brusquement cap a l'esquerra, segur de topiar amb el rastre de la vella, la qual, de la portella estant, després d'haver fugit amb el comte, havia hagut de travessar la plana per a guanyar la muntanya.

Sperver marxava al meu darrera, tot xiulant amb un posat d'indiferència, i el sentia com botzinava;

-Anem-les-hi a cercar, per la plana, les petjades de la Lloba!... Un altre hauria imaginat que devia haver seguit la vora del bosc, com té per costum. Però ara sembla que es passejava cap a la dreta i cap a l'esquerra, amb les mans a les butxaques, com un burgès de Friburg.

Jo em feia el sord, quan, de sobte, vaig sentir-li una exclamació de sorpresa. Després tot mirant-me amb ull penetrant, va dir:

-Fritz, tu sabs més coses de les que dius!

-Com s'entén, Gedeon?

-Sí, aquesta pista, que jo l'hauria cercada vuit dies, tu la trobes totseguit; això no és natural!

-I on la veus?

-Ba! no facis el posat de mirar sota teu!

I féu, tot indicant-me al lluny un rastre blanc amb prou feines albirable:

-És aquí!

Tot seguit es posà a galopar; jo el vaig seguir, i al cap de dos minuts descavalcàvem: era, talment, el rastre de la Pesta Negra!

-Tindria curiositat de saber- exclamà Sperver tot creuant-se de braços, -d'on diable pot venir aquest rastre.

-No te n'inquietis d'això.

-Tens raó, Fritz, no en facis cabal de les meves paraules; de vegades parlo sense com va ni com costa. El principal és saber on ens menarà la pista.

I aquesta vegada el picador ficà el genoll a la neu.

Jo era tot orelles; ell, tot esment.

-El rastre és de fresc- digué a la primera esbrinada, -és d'aquesta nit! És estrany, Fritz; durant el darrer atac del comte, la vella rodava al voltant del Nideck.

Després, examinant-ho amb més cura, féu:

-És de les tres a les quatre de la matinada.

-Com ho sabs?

-L'empremta és neta i hi ha calamarsa a tot el volt. La nit darrera, cap a la mitja nit, he eixit a tancar les portes: calamarsejava, i hom damunt el rastre no n'hi veu; això vol dir que és de després.

-És veritat, Sperver, però pot ésser de molt més tard: de les vuit o les nou, per exemple.

-No, mira, està cobert de gebrada. De gebrada no en cau sinó a trenc de dia. La vella ha passat després de la calamarsa i abans de la gebra. De les tres a les quatre del matí.

Jo estava meravellat de la perspicàcia de Sperver.

Ell va alçar-se, tustant les seves mans l'una contra l'altra, per a destriar-ne la neu, i, tot mirant-me amb un aire somniós, afegí, com si es parlés a si mateix:

-Posem, a tot estirar, cinc hores del matí. Ara és migdia, veritat, Fritz?

-D'aquí un quart.

-Bé, doncs; la vella ens avança de set hores. Caldrà que seguim passa per passa tot el camí que ella ha fet. A cavall podem guanyar-la d'una hora cada dues hores. Endavant, Fritz, endavant!

Vam continuar el camí, tot seguint el rastre. Ens guiava de dret cap a la muntanya.

Tot galopant, Sperver em deia:

-Si la sort volgués que aquesta maleïda Pesta hagués entrat dins un cau, en algún indret, o bé que hagués descansat una hora o dues, podríem atrapar-la abans que finés la llum.

-Esperem-ho, Gedeon.

-Oh! No hi comptis pas, no hi comptis pas. La Lloba xaruga sempre fa via, és infadigable, ha escombrat amb ses petjades tots els camins sotencs del Schwartz-Wald. En fi, cal no fer-se il·lusions. Si per atzar s'hagués aturat, força millor. N'estarem més contents; i si ha anat caminant, tant se val, no n'estarem descoratjats!... Anem, una tongada de galop, hop! hop! Fox!

És una situació ben estranya la de l'home que va a la caça del seu semblant, perquè, al capdavall, aquella dissortada ens era proisme; estava dotada com nosaltres d'una ànima immortal, sentia, pensava, reflexionava com nosaltres. És veritat que instints perversos l'aproximaven en algún ram a la Lloba, i que un gran misteri planava damunt el seu destí. La vida errívola havia obstruït dins ella el seny moral, i àdhuc n'havia esborrat el caràcter humà; però així i tot, res, res del món no ens donava el dret d'exercir damunt ella el despotisme de l'home damunt la bèstia.

I tanmateix una ardor salvatge ens empenyia a anar-hi a l'encalç; jo mateix sentia bullir-me la sang, estava determinat a no recular davant cap mitjà per a apoderar-me d'aquell ésser estrany. La caça del llop, del sanglar, no m'hauria inspirat la mateixa exaltació.

La neu volava al darrera nostre i de vegades fragments de glaç arrabassats pel ferro com a l'aranya estira cabells, xiulaven a les nostres orelles.

Sperver, tan aviat amb el nas en l'aire, i el gran bigoti rogenic al vent, com amb els grossos ulls clavats a la pista, em recordava aquells famosos *basquirs* als quals havia vist, en la meua minyonia, travessar l'Alemanya: i son cavallàs magre, sec, musculós, de crinera desenrotllada, de cos esvelt com un llebrer, completava la il·lusió.

Lieverlé, en el seu entusiasme, botava de vegades a l'altura dels nostres cavalls, i jo no podia menys de sentir una esgarripança, tot pensant en el seu encontre amb la Pesta; era capaç de trossejar-la abans que ella hagués tingut temps de fer un crit.

Altrament, la vella ens feia córrer de mala manera. Damunt de cada turó havia fet una torta; a cada camí hi trobavem un rastre fals.

-Encara, aquí- exclamava Sperver, -no és res, un hom hi veu de lluny; però al bosc serà ben altra cosa. Allí sí que caldrà obrir l'ull!... No veus, la bèstia maleïda, com sab disfressar la pista!... Mira com s'ha entretingut a escombrar les seves passes, i després, damunt aquesta alçària exposada a les rauxades, s'ha deixat anar fora el torrent, i ha seguit pel creixamer, amatent a arribar al cap de les brugueres. Si no fos per aquestes dues passes d'aquí, ens hauria ben esgarriat!

Acabàvem d'atènyer la vora d'un bosc d'avets. La neu, en aquesta nissaga de boscos, no ultrapassa mai l'entreforc del brancam. Era un pas difícil. Sperver descavalcà per a veure-hi millor i em féu caminar a la seva esquerra a fi i efecte d'evitar la meva ombra.

Allí hi havia grans indrets coberts de fulles mortes, i vilordes d'avet d'aquestes flexibles, que no consenten l'empremta. De manera que només en els espais lliures, que havia caigut la neu, retrobava Sperver el fil del rastre.

Ens va caldre una hora per eixir d'aquella vorada d'arbres. El vell caçador furtiu se'n rosegava el bigoti, i el seu nas llarg formava mig cercle. Quan jo volia dir encara que fos un mot, m'interrompia brusquement i exclamava:

-No parlis, que em destorbes!

Finalment tornàrem a davallar per una petita vall a mà esquerra, i Gedeon, tot assenyalant-me les passes de la Lloba a la vessant dels brucs, em digué:

-Això, minyó, no és pas una falsa eixida. Podem seguir-la amb tota confiança.

-Per què?

-Perquè la Pesta té la costum en totes les seves contramarxes, de dar tres passes de costat; després, de tornar enrera, de dar-ne quatre o cinc a l'altra banda, i de saltar brusquement dins una clariana. Però quan es creu ben dissimulada, ix sense inquietar-se d'estrafer res. Veus, què t'he dit?... ara s'enfonya sota les brosses com un senglar. No serà pas difícil de seguir-ne la ruta. Tantseval: tinguem-la sempre entre nosaltres dos, i calem foc a una pipa.

Vam fer parada, i el brau subjecte, el rostre del qual començava d'animar-se, exclamà, tot mirant-me amb entusiasme:

-Fritz, aquest podria ser un dels dies més bells de la meua vida! Si agafem la vella, la vui encordillar com un paquet de parracs damunt la gropa de Fox. Una sola cosa m'ensopeix.

-Què?

-Haver-me oblidat la trompa. Hauria volgut fer el so de retorn en acostar-me al Nideck. Ah! ah! ah!

Va calar foc al seu cap de pipa i vam rependre el camí.

El rastre de la Lloba s'enfilava aleshores al cim dels boscos per un rost tan enasprat, que ens calgué posar peu a terra una pila de vegades i menar els cavalls per la brida.

-Vet-la aquí que dóna el tomb a la mà dreta- em digué Sperver; -per aquesta banda les muntanyes són espadades i l'un de nosaltres es veurà, potser, obligat a tenir els cavalls a la mà mentre que l'altre s'enfilirà per batre el camp. Hom diria que és el diable; sembla que la llum minva!

El paisatge prenia aleshores una grandiosa amplada; enormes penyals grisos carregats de caramells, elevaven de lluny en lluny les seves puntes anguloses com a esculls, per damunt d'un oceà de neu.

No hi ha cosa tan melangiosa com l'espectacle de l'hivern a les altes muntanyes: les crestes, els torrents, els arbres despullats, les brugueres gusporejants de gebre tenen un caràcter d'abandonament i de tristesa inexpressable. Ve el silenci, tan pregón, que sentiú lliscar una fulla damunt la neu endurida, un bri destriar-se de l'arbre; el silenci us pesa, us dona la idea incommensurable del no res!...

Que n'és de poca cosa l'home! Que vinguessin dos hiverns seguits, i la vida fora escombrada de la terra.

Ara i adès un de nosaltres sentia la necessitat d'alçar la veu: una paraula insignificant:

-Ah! quan hi arribarem!... Quin fred negre!...

O bé:

-Ei! Lieverlé, Lieverlé, acales l'orella.

Tot això per a sentir-se a sí mateix, per a dir-se:

-Oh! vaig tirant... hum! hum!

Dissortadament, Fox i Heppel, començaven de fadigar-se; s'enfonzaven fins el tornell i ja no renillaven com a la eixida.

I, a més, les afraus inextricables del Schwartz-Wald es prolongaven indefinidament. A la vella li plaien aquelles solituds: aquí havia dat el tomb a una barraca de carboner abandonada, i més lluny havia arrencat arrels que creixen damunt les roques molloses, en un altre indret s'havia assegut al peu d'un arbre; i tot això havia estat suara, feia a tot estirar, dues hores, perquè el rastre era de fresc; així és que la nostra esperança i la nostra ardor redoblaven. Però el dia baixava visiblement!

Cosa estranya; d'ençà de la nostra eixida no havíem trobat ni llenyataires ni carboners ni *segars*. En aquella estació, la solitud del Schwartz-Wald és tan pregona com la de les estepes de l'Amèrica del Nord.

A les cinc, la nit havia arribat; Sperver va fer parada i em va dir:

-Pobre Fritz, hem eixit dues hores massa tard. La Lloba ens va massa al davant. Abans de deu minuts sota els arbres hi haurà una fosca com a de foradada. El més senzill és arribar a la Roca-Baumada, a vint minuts d'aquí, encendre un bon foc, menjar les nostres provisions i buidar la nostra pell de boc. Tot seguit que la lluna s'aixecarà rependrem la pista, i si la vella no és el diable en persona, hom pot jugar deu contra un que la trobarem morta de fred al peu d'un arbre; perquè és impossible que una criatura humana pugui suportar fatigues com aquesta en un temps així; el mateix Sebalt, que és el primer caminador del Schwartz-Wald, no ho resistiria!... Vejam, Fritz, ¿què trobes?

-Trobo que caldria ésser boig per obrar altrament; i sobretot no em puc tenir de gana.

-Bé doncs, fem via!

Va posar-se'm al davant i es va ficar per un congost, entre dues rengleres de penyals espadats. Els avets creuaven llurs branques per damunt de nostres caps. Sota els nostres peus rajava un torrent gairebé eixut; i, de tard en tard, algú raig esgarriat en aquelles fondàries feia mirallejar l'aigua tèrbola com a plom.

La obscuritat es va fer tan densa que vaig haver d'abandonar la brida de Reppel. Les passes de nostres cavalls sobre els palets llisquívols produïen ressons estranys, com esclats de riure sinistres. Els ecos del rocam repetien els sons sense interrupció, i, al llunyedar, un punt blau semblava engrandir-se a mesura que ens hi acostàvem: era la eixida del congost.

-Fritz- em va dir Sperver, -som al llit del torrent del Tunkelbach. És la gorja més salvatge de tot el Schwartz-Wald; acaba en una mena de cassola, que hom anomena la *Marmita del gran Renouer*. A la primavera, al temps de la fosa de les neus, el Tunkelbach vomita aquí dins totes les seves entranyes, d'una alçària estant de doscents peus. Fa una fressa esparveradora. Les aigües s'enjegen i tornen a caure en plugim, àdhuc damunt les muntanyes del volt. De vegades arriben a emplenar la gran caverna de la Roca-Baumada; però en aquesta hora deu estar seca com una mala cosa, i podrem fer-hi un bon foc.

Tot escoltant Gedeon, considerava aquell congost ombrívol i em deia que l'instint de les feres, en cercar aquells caus, lluny del cel, lluny de tot allò que alegra l'ànima, té alguna cosa de remordiment. En efecte, els éssers que viuen a ple sol: la cabra dreta damunt el penyal punxagut, el cavall menat per la plana, el gos que es belluga a prop del seu senyor, l'ocell que es banya en plena llum, tots respiren la joia, la felicitat; saluden el dia amb llurs danses i amb llurs crits d'entusiasme. I el cabirol, que brama a l'ombra de les grans arbredes, en els seus jaços verdejants, té quelcom de poètic com l'asil que prefereix; el senglar, quelcom de brusc, d'esquerp, com la brossa impenetrable on s'enfonza; l'àguila, de fer, d'altívol com els seus penyals espadats; el lleó, de majestuós com les voltes grandioses de la seva caverna; però el llop, la guineu, la mustela recerquen les tenebres, la por els acompanya; això s'assembla al remordiment!

Somniejava encara aquestes coses, i sentia ja l'aire viu que em feria el rostre—perquè ens acostàvem a l'eixida de la gorja,—quan de cop i volta un reflex rogenc passà damunt la roca a cent peus al damunt nostre, empurpurant el verd ombrívol dels avets i fent guspirejar les garlandes de gebre.

-Ah!- va fer Sperver amb veu ofegada, -ja tenim la vella.

El meu cor va botar; ens estàvem apretats l'un contra l'altre.

El gos rondinava sordament.

-¿No es pot escapar?- vaig demanar tot baixet.

-No; està agafada com una rata a la ratera, la *Marmita del gran Renouer* no té altra eixida que aquesta, i a tot el seu voltant els penyals tenen doscents peus d'altura. Ah! ah! ja et tinc, vellarda brètola!

Va descavalcar en l'aigua glaçada, tot donant-me la brida de són cavall a tenir, i una tremolor em va escometre. Vaig sentir en el silenci el tic-tac ràpid d'una carrabina que hom carrega. Aquest sorollet estrident em va recorre tots els nervis.

-Sperver, que vols fer?

-No temis gens ni mica, és per a espantar-la.

-Això prou! però res de sang. Recorda't del que t'he dit: la bala que colpiria la Pesta mataria igualment al comte!

-Estigues tranquil.

Va allunyar-se sense escoltar-me més. Vaig sentir el clapoteig de sos peus dins l'aigua, després vaig veure la seva alta còrpora dreta a l'eixida del congost negre, damunt el fons blavenc. Va restar més de cinc minuts immòbil. Jo, embadalit, atent, mirava, acostant-me amb molt de compte. Quan ell es va girar, ja no n'estava sinó a tres passes.

-Xsst!- va fer amb un aire misteriós. -Mira, mira!

Al fons de la corba, oberta espadadament com una pedrera a la muntanya, vaig veure-hi un bell foc que descabdellava sos torterols d'or sota la volta d'una caverna, i davant el foc un home aclofat, que pel seu vestit vaig reconèixer: era el baró de Zimmer-Bluderic.

Estava immòbil amb el front entre les mans. Al seu darrera, una forma negra jeia estesa damunt la terra, i, més enllà el seu cavall, mig perdut en l'ombra, ens mirava amb l'ull fix, l'orella dreta, els badius oberts d'allò més.

Vaig restar-ne palplantat.

Com era que el baró de Zimmer es trobés a aquella hora en aquella solitud?... Què hi venia a fer?... S'havia esgarriat?...

Les suposicions més contradictòries s'entretopaven en el meu esperit i no sabia a quina aturar-me, quan el cavall del baró es posà a renillar.

En sentir aquell soroll el seu senyor aixecà el cap.

-Què tens, Donner?- va dir.

Després, a son torn, va mirar en direcció de nosaltres, amb els ulls badats.

Aquella testa pàl·lida d'arestes sortints, de llavis estrets, de celles grans, negres, contretes i obrint al mig del front una llarga arruga perpendicular, m'hauria colpit d'admiració en qualsevol altra circumstància; però aleshores un sentiment d'impressió indefinida s'havia apoderat de la meva ànima, i estava ple d'inquietud.

De sobte el jove va fer un crit:

-Qui hi ha?

-Jo, monsenyor,- va dir totseguit Gedeon avançant cap ell. -Jo, Sperver, el picador del comte de Nideck!...

Un llampec travessà l'esguard del baró, però ni un múscle de la seva cara no es va estremir. Ell es va alçar, tot endegant d'un gest la seva pellissa damunt les seves espatlles. Jo vaig atreure els cavalls i el gos, el qual es posà de cop i volta a udolar d'una manera planyívola.

¿Qui no n'està de sotmès a temences supersticioses? Davant els planys de Lieverlé, vaig tenir por. Una esgarripança geliua em va resseguir tot el cos.

Sperver i el baró es trobaven a cinquanta passes l'un de l'altre: el primer, immòbil al mig de la corba, amb la carrabina damunt l'espatlla; el segon, dret damunt la plataforma exterior de la caverna, amb el cap redreçat, els ulls altívols i dominant-nos amb l'esguard.

-Què voleu?- digué el jove amb un accent agressiu.

-Cerquem una dona- respongué el que havia estat caçador en terra d'altri, -una dona que ve cada any a rodar al volt del Nideck, i tenim l'ordre de detenir-la!

-Ha robat?

-No.

-Ha fet alguna mort?

-No, missenyor.

-Doncs què li voleu? I amb quin dret la perseguïu?

Sperver es va redreçar i tot fixant els seus ulls grisos en el baró, va fer amb un estrany somriure:

-I vós amb quin dret l'heu presa? Perquè és allí... la veig al fons de la caverna? Amb quin dret intervenueu en els nostres afers? ¿No sabeu que aquí som a terres del Nideck i que tenim dret d'alta i baixa justícia?

El jove es va esblairar, i digué en to violent:

-No tinc comptes a retre-us.

-Aneu amb compte- continuà Sperver, -vinc amb paraules de pau, de conciliació. obro en nom del senyor Yeri-Hans, estic en el seu dret, i vós em responeu malament.

-El vostre dret?...- va fer el jove amb un somriure amarg, -no en parleu del vostre dret, m'obligariu a dir-vos el meu!...

-Doncs bé, digueu-lo!- exclamà el vell caçador furtiu, mentre el seu nas tan llarg es corbava de cólera.

-No- respongué el baró, -no us en diré res i no entrareu pas!

-Això ho veurem!- va fer Sperver, tot avançant cap a la caverna.

El jove es tragué el seu coltell de caça. Aleshores jo, en veure-ho, vaig voler tirar-me entre ells. Dissortadament el gos que jo tenia fermat se'm va escapar d'una estrabada i m'estengué a terra. Vaig creure perdut al baró; però al mateix instant, un crit salvatge eixí del fons de la caverna i, en alçar-me, vaig veure la vella dreta davant la flamarada: esparracats els vestits, el cap tirat enrera, els cabells voleiant damunt l'espatlla; alçava al cel sos braços llargs, magres i feia bròfecs udols, així com el plany del llop en les nits fredes d'hivern, quan la fam li retorç les entranyes.

En ma vida no he vist cosa tan feresta. Sperver, immòbil, amb els ulls fixos, la boca entrobada, semblava petrificat. El mateix ca, davant aquella aparició inesperada s'havia aturat alguns segons; però corbant de cop i volta l'esquena eriçada de cólera, reprengué la seva correguda amb un rondinament d'impaciència que em féu estremir. La plataforma de la caverna es trobava a vuit o deu peus de terra; no fos estat això, l'hauria assolida del primer bot. El sento encara passar la brossa coberta de gebre, veig el baró tirar-se davant la vella, tot cridant amb veu garfidora:

-Mare!

Després, el gos, reprèn una darrera escomesa, i Sperver ràpid com el llampec, apunta i el llampa sense pietat als peus del jove.

Això havia passat en un segon. La timba s'havia il·luminat i els ecos llunyans es trametien l'explosió dins llurs fondàries infinites. Després va semblar que cresqués el silenci, com les tenebres després del llampec.

Quan el fum de la pólvora es va haver dissipat, vaig veure Lieverlé jeient a la base de la roca, i la vella sense sentits en els braços del jove. Sperver, pàlid, tot mirant el baró amb ulls ombrívols, deixava caure en terra la culata de la seva carrabina, amb la cara contreta i les parpelles mig closes d'indignació.

-Senyor de Bluderic- va dir, amb la mà estesa envers la caverna, -acabo de matar el meu millor amic, per a salvar aquesta dona... la vostra mare!... Deu gràcies a Déu que el seu destí sigui lligat al del comte... Endueu-vos-la... Endueu-vos-la!... I que no torni més... Perquè no en respondria, del vell Sperver!

Després, dant una llambregada al gos, féu en accents corprenedors:

-Pobre Lieverlé meu!... Ah! veu's aquí el que m'hi esperava ací!...
Vina, Fritz... anem... fugim... Seria capaç de fer una malvestat!...

I tot prenent Fox per la crinera, volgué muntar a la sella, però sobtadament, son cor esclatà, i deixant caure la testa damunt l'espatlla del seu cavall, es posà a sanglotar com una criatura.

Sperver acabava d'anarse'n, enduent-se Lieverlé dins el seu mantell. Jo havia refusat de seguir-lo; per la meua part, el meu deure em retenia prop de la vella: no podia abandonar la dissortada sense fer mancament a la meua consciència.

A més a més, bé cal dir-ho, tenia curiositat de veure de la vora aquest ésser estrany; així és que a penes el picador havia desaparegut en la tenebror del congost, jo ja m'enfilava pel senderó de la caverna.

Allí m'esperava un rar espectacle.

Damunt un gran mantell de pells blanques hi era estesa la vella amb son llarg vestit de púrpura, amb les mans crispades sobre el pit, i la sageta d'or entre els cabells grisos.

Mil anys que visqués, l'imatge d'aquella dona no s'esborraria pas del meu esperit; aquella testa de voltor agitada pels darrers estremiments de la vida, els ulls fixos i la boca mig desclosa era d'aspecte formidable. Així devia ésser a l'hora de la seva fi la terrible reina Fredegunda.

El baró, agenollat prop d'ella, assajava de revifar-la; però al primer cop d'ull vaig veure que la dissortada estava perduda i vaig decantar-me, no pas sense un sentiment de pietat pregona, per agafar-li el braç.

-No toqueu la senyora- exclamà el jove amb veu irritada; -us ho prohibeixo!

-Sóc metge, monsenyor.

Va observar-me alguns segons en silenci, i féu, en veu baixa:

-Perdoneu-me, senyor, perdoneu-me!

Havia esdevingut tot pàl·lid, sos llavis tremolaven. Al cap d'un instant afegí:

-Què en penseu?

-S'ha acabat... Morta!

Aleshores, sense respondre cap paraula, s'assegué damunt una pedra ben gran, amb el front dins la mà, el colze damunt el genoll i els ulls fixos, com a anorreat.

Jo vaig aclofar-me vora el foc, tot mirant la flama que s'enfilava fins la volta de la caverna i projectava clarors d'aram damunt la cara rígida de la vella.

Erem allí feia una hora, immòbils com a dues estàtues, quan, alçant el cap tot d'una, el baró em va dir:

-Senyor, tot això em confón... Veu's aquí la meua mare... de vintisis anys ençà em creia conèixer-la... i ara tot un món de misteris i d'horror s'obre davant mos ulls!... Sou metge... heu vist mai una cosa tan espaordidora?

—Missenyor- li vaig respondre, -el comte de Nideck pateix una malaltia que té una estranya semblança amb la de la vostra senyora mare. Si teniu prou confiança amb mi per a comunicar-me els fets que haureu presenciats, us confiaré de bell grat els que jo conec, perquè aquest canvi podria potser oferir-me un mitjà de salvar el meu malalt.

-De bell grat, senyor- va fer ell.

I sense cap transició em contà que la baronesa de Bluderic, pertanyent a una de les més altes famílies de Saxònia, feia cada any, cap a la tardor, un viatge a Itàlia, acompanyada d'un vell servent, únic que en posseïa tota la confiança; que aquest home, ran de la mort, havia desitjat de veure en tota privadesa el fill de son antic senyor, i que en aquella hora suprema, tormentat sens dubte per, alguns remordiments, havia dit al jove que el viatge de la seva mare a Itàlia no era sinó un pretext per a lliurar-se a excursions en el Schwartz-Wald, de les quals ignorava la fi, però que devien tenir quelcom de paorós, perquè la baronesa en tornava extenuada, esparracada, gairebé morent, i li calia manta setmana de repòs per a refer-se de les horribles fatigues d'aquells quants dies.

Veu's aquí el que, senzillament, el vell criat havia referit al jove baró, cregut de complir en això son deure.

El fill, volent a tot preu saber què n'hi havia, havia comprovat el mateix any aquest fet

incomprensible, tot seguint la seva mare, de primer fins a Baden, després veient com s'endinzava per les afraus del Schwartz-Wald i seguint-la, si val a dir-ho, passa per passa. Aquells rastres que Sebalt havia reparat a la muntanya, eren seus.

Quan el baró va haver-me fet aquesta confiança, vaig creure que no li podia amagar l'influència estranya que l'aparició de la vella exercia en l'estat de salut del comte, ni les altres circumstàncies d'aquest drama.

Romanguérem tots dos confusos de les coincidències d'aquests fets, de l'atracció misteriosa que aquests éssers exercien l'un damunt l'altre tot i no coneixent-se, de l'acció tràgica que inconscientment representaven, de la coneixença que la vella tenia del castell i de ses eixides més secretes, sense mai haver-lo vist abans, del vestit que havia descobert per a aqueixa representació, i que no podia haver pres sinó al fons d'algun racer misteriós, que sols una magnètica lucidesa li havia revelat. Finalment, convinguérem que tot és astorament en la nostra existència, i que el misteri de la mort és potser el menor dels secrets que Déu ens reserva, baldament ens semblí el més important.

Mentrestant la nit començava d'esblair-se. Lluny, ben lluny un mussol feia el seu toc de retirada de les tenebres, amb aquella veu estranya que sembla eixir d'un coll d'ampolla. Aviat va sentir-se un renill a les fondàries del congost. Després, sota les primeres clarors del dia, veiérem aparéixer un trineu conduït pel criat del baró. Estava cobert de palla i de paraments de llit. Hom hi carregà la vella.

Jo vaig tornar a muntar al meu cavall, que no semblava pas malcontent de deixondir-se les cames, havent romàs la meitat de la nit amb els peus damunt el gel. Vaig acompanyar el trineu fins a l'eixida del congost, i tot havent-nos saludat greument, així com se fa entre senyors i burgesos, ells giraren a mà esquerra cap a Hirschland i jo vaig adreçar-me cap a les torres del Nideck.

A les nou, ja era en presència de la senyoreta Odila i l'assabentava dels esdeveniments que acabaven de complir-se.

Havent-me'n anat tot seguit vora el comte, vaig trobar-lo en estat molt satisfactori. Sentia una gran feblesa, ben natural després de les crisis terribles que acabava de travessar però havia tornat a guanyar possessió de si mateix i la febre havia desaparegut completament el passat vespre.

Tot avançava envers un pròxim guariment.

Alguns dies més tard, veient el vell senyor en plena conval·lescència, vaig voler tornar a Friburg, però ell em pregà amb tanta d'insistència que fixés el meu domicili al Nideck i em féu condicions tan belles en tots sentits, que em fou impossible de refusar-me al seu desig.

Em recordaré qui sap-lo temps de la primera cacera de senglar que vaig tenir l'honor de fer amb el comte, i sobretot de la magnífica tornada amb atxes, després d'haver batut les neus del Schwartz-Wald dotze hores seguides sense deixar l'estrep.

Acabava de sopar i pujava a la torre d'Huc mort de fatiga, quan passant davant la cambra de Sperver, la porta de la qual era entroberta, crits joiosos colpiren mes oïdes. Vaig aturar-me, i el més plaent espectacle s'ofert a les meves mirades expandides. Dues làmpares de ferro, penjant de la volta, il·luminaven totes aquelles cares dilatades, plenes, sanitoses.

Els vasos dringaven, uns contra altres!...

Allà era Sperver amb el seu cos ossós, el seu bigoti brunyit, els seus ulls guspirejants i els seus cabells grisos embarbesclats; tenia a la dreta Maria Lagoutte, a sa esquerra Knapwurst; un tint rosat colorava ses galtes embrunides per l'aire lliure; aixecava el vell anap d'argent cisellat, ennegrit pels segles. I damunt son pit brillava la placa del cintal, per ço com, segons el seu costum, duia el vestit de caça.

Era un bell posat, senzill i alegre.

Les galtes de Maria Lagoutte tenien flametes roges, i la seva gran còfia de tul semblava pendre volada; Maria reia tan aviat amb l'un com amb l'altre.

Pel que fa a Knapwurst, aclofat en la seva cadira de braços, amb el cap a l'altura del colze de Sperver, us hauria semblat una carbassa de pelegrí.

Després venia Tobies Offenloch, igual que empastifat de mares de vi, tan vermell estava; tenia la perruca en un dels pals de la cadira i la cama de fusta a l'aguait, sota la taula. Més lluny, hi havia la llarga cara melangiosa de Sebalt que reia tot baixet i mirava el fons del seu vas.

També hi havia la gent del servei, els criats i les criades, en fi, tot aquell petit món que viu i prospera

al voltant de les grans famílies, com la molsa, l'eura i la corretjola al peu de l'alzina.

Velaven els ulls dolces llàgrimes; la vinya del senyor plorava d'enterniment!

Damunt la taula, un enorme pernil, de cercles concèntrics de púrpura, atreia primerament els esguards. Després venien les llargues ampolles del vi del Rin, espargides entre dels plats floronants, i les pipes d'Ulm amb cadeneta d'argent i els grans coltells de fulla resplendent.

La llum de les làmpares difonia damunt tot això son vell tint de color d'ambre i deixava en foscor les velles parets grises on s'enrotllaven en cercles d'or les trompes, els corns i les cornetes de caça del picador.

Res de més original que aquella escena.

La volta cantava.

Sperver, així com he dit, alçava l'anap; entonava la tonada del burgrave Hatte-el-Negre:

Jo en sóc el rei d'aquestes muntanyes!

Mentrestant la rosada vermella de l'Affenthal tremolejava en cada pel de son bigoti. En veure'm, es va interrompre, i féu, tot estenent la mà:

-Fritz, la teva presència ens mancava. Fa molt de temps que no m'he sentit tan feliç com aquest vespre. Sigues benvingut.

I bo i mirant-lo jo amb astorament, perquè d'ençà de la mort de Lieverlé no em recordava d'haver-lo vist somriure, ell afegí amb un aire greu:

-Celebrem el restabliment de monseyor, i Knapwurst ens conta històries.

Tothom s'havia girat.

Les més joioses aclamacione em saludaren.

Sebalt va arrossegar-me, m'instal·là prop de Maria Lagoutte i em posà en possessió d'un gran vas de Bohèmia, abans que m'hagués refet del meu caient badoc.

La vella sala tota brunzia de rialles, i Sperver, tot voltant-me el coll amb el seu braç esquerre, alta la copa, sever el rostre, com tot noble cor que ha begut una mica massa, exclamava:

-Veu's aquí el meu fill!... Ell i jo... jo i ell... fins a la mort!... A la salut del doctor Fritz.

Knapwurst, tot dret damunt el barrot travessar la seva cadira, com un rave migpartit es decantava cap a mí i m'allargava el seu vas. Maria Lagoutte feia volar les alasses de la seva còfia, i Sebalt, dret davant la seva cadira, alt i magre com l'ombra del Wildjaeger tota dreta entre les altes brugueres, repetia: -A la salut del doctor Fritz!- I mentrestant borrallons d'escuma regalaven de la seva copa i s'esparpillaven damunt les lloses.

Va haver-hi un moment de silenci. Tothom bevia, i després hom feia un sol topament: tots els vasos tocaven la taula a l'ensems.

-Molt bé!- exclamà Sperver.

I féu després, girant-se cap a mí:

-Fritz, ja hem begut a la salut del comte i de la senyoreta Odila. Tu faràs igual!

Em va caldre buidar dues vegades l'anap, sota els esguards de la sala atenta. Aleshores, jo, al meu torn, vaig esdevenir greu, i vaig trobar lluminosos tots els objectes; les figures eixien de l'ombra per a esguardar-me de més prop: n'hi havia de joves i de velles, de belles i de lletges, però totes em semblaren bones, benvolents i tendres. A les més joves, però, mos ulls les atreien del cap estant de la taula i canviàvem plegats llargues mirades totes plenes de simpatia.

Sperver cantussejava i reia sense treva. De cop i volta, va dir, tot posant la mà damunt el gep del nan:

-Silenci! Veu's aquí Knapwurst, el nostre arxiver, que parlarà!... Aquest gep, compreneu, és l'eco de l'antic casal del Nideck!

El geperut, ben lluny d'enutjar-se'n, de semblant compliment, va mirar el picador tot eternit i va dir:

-I tú, Sperver, ets un d'aquells vells soldats dels quals us he contat la història!... Sí, tens el braç, el bigoti i el cor d'un vell soldat! Si aquesta finestra s'obris, i un d'ells tot allargant el braç al mig de les ombres t'oferís la mà, què diries?

-Li estrenyeria la mà i li diria: «Companyó, vina a seure amb nosaltres. El vi és tan bo i les noies tan boniques com en els dies d'Huc. Mira!»

I Sperver mostrava la brillant juvenesa que reia al volt de la taula.

Eren ben boniques, les noies del Nideck: les unes s'enrojolaven d'alegria; d'altres aixecaven lentament llurs celles rosses que velaven una mirada d'atzur i jo m'estranyava de no haver encara reparat aquestes roses blanques, espellides sota les torrelles de l'antic casal.

-Silenci!...- exclamà Sperver per segona vegada. -El nostre amic Knapwurst ens repetirà la llegenda que ens ha contat suara.

-I per què no una de diferent?- digué el geperut.

-Aquesta em plau!

-En sé de més belles.

-Knapwurst!- va fer el picador tot alçant el vi amb un aire greu, -tinc les meves raons per a sentir la mateixa; escurça-la si vols. Diu qui sab les coses. I tu Fritz, escolta-la!

El nan mig embriagat, posà sos dos colzes damunt la taula i amb les galtes enfilades sobre els punys, els ulls a flor de testa, exclamà amb veu estrident:

«Bé doncs! Bernat Hertzog reporta que el burgrave Huc, de motiu el Llop, havent esdevingut vell, es va posar el capmall: era un capell de malles que estojava tot l'elm quan el cavaller combatia. Quan volia pendre l'aire es llevava el capell de ferre i es cobria amb el capmall. Aleshores els llambrequins queien damunt les seves espatlles.

»Fins vuitanta dos anys, Huc no s'havia tret mai l'armadura, però, a aquella edat, respirava amb pena.

»Va fer venir Ot de Burlack, el seu capellà, Huc, el seu fill gran, el seu segon fill Berthold, i la seva filla, Berta la Roja, muller d'un cap saxó nomenat Bluderic, i els digué:

»A la vostra mare, la Lloba, he fet manlleu de la seva urpa... la seva sang s'ha mesclat a la meva... ella renaixerà en vosaltres de segle en segle, i plorarà entre les neus del Schwartz-Wald! Els uns diran: és el vent que plora! Els altres: és un ocell de nit! Però serà la vostra sang, la meva, la sang de la Lloba, que m'ha fet escanyar Edvigia, la meva primera muller davant de Déu i la santa Església... Sí, va morir a les meves mans... Que la Lloba sigui maleïda! Perquè és escrit: Perseguiré el crim del pare en els seus descendents, fins que Justícia serà complerta!

»I el vell Huc finà.

»D'ençà d'aquell temps, doncs, el vent plora, el vent de nit crida, i els viatgers errívols en la nit no saben que és la sang de la Lloba que plora... la qual reneix, diu Hertzog, i renaixerà de segle en segle, fins al dia que la primera muller d'Huc, Edvigia la Rossa, es mostrarà en forma d'àngel al Nideck, per aconhortar perdonar!...»

Aleshores Sperver, tot aixecant-se, prengué un dels llums de l'atxera, i demanà les claus de la Biblioteca a Knapwurst, estupefacte.

Em va fer senyal de seguir-lo.

Travessàrem ràpidament la gran galeria ombrívola, després la sala d'armes, i bentost aparegué la sala dels arxius al capdall de l'immens corredor.

Tota fressa era extingida, hom hauria dit que allò era un castell desert.

De vegades girava el cap, i veia aleshores les nostres dues ombres, prolongant-se fins a l'infinit, que lliscaven com a fantasmes damunt les altes draperies, i es torçaven en estranyes contorsions.

Això em conmovia, tenia por!

Sperver obrí bruscament la vella porta d'alzina, i, aixecant l'atxa amb els cabells embarbesclats, la cara pàl·lida, fou el primer d'entrar. Arribant enfront del retrat d'Edvigia, la semblança del qual amb la

jove comtessa m'havia colpit en la meva primera visita a la Biblioteca, va aturar-se i va dir-me amb posat solemniat:

-Veu's aquí la que havia de tornar per al conhort i el perdò!... Bé doncs! ha tornat!... En aquest moment, és a baix, vora del vell. Mira, Fritz, la reconeixes? és Odila!

Després, tot girant-se envers el retrat de la segona muller d'Huc, va afegir:

-Aquesta, és Huldina la Lloba. Per espai de mil anys ha plorat a les afraus del Schwartz-Wald, i ella és qui ha estat causa de la mort del meu pobre Lieverlé; però d'ara endavant els comtes del Nideck poden dormir tranquils, perquè *Justícia s'ha complert, i el bon àngel de la família ha tornat!*

FI

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EL TRESOR DEL VELL CAVALLER ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic

works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg™ volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.